פרשת **תזריע-החודש** תשפ"ב לפ"ק | גליון תתתמ"ג שנה כ"ה

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

ואם פרוה תפרח הצרעת

גנוחי גניה וילולי יליל שכב לו החולה מתפתל ביסורים על מיטת חליו טובי הרופאים הסובבים את מיטתו נלאו למצוא תרופה למחלתו וכבר קבעו כי מצבו נואש וימיו ספורים עלי אדמות כי כנראה הגיע קיצו ותמו שנותיו.

ביום מן הימים הגיע לשם רופא גדול אשר שמו הטוב הלך לפניו כמחולל פלאות, משפחת החולה הבהילו את הרופא אליו אשר תיקף ומיד נתן לו תרופה למכתו באמרו שזהו התרופה הנכונה למחלתו, אולם מה מאוד נכזבה תוחלתו של החולה בראותו שלאחר שלקח את התרופה הורע מצבו פי כמה וכל גופו לקה במחלה.

בצר לו פנה אל הרופא ושאלו בתמיהה לפשר הדבר, ענה לו הרופא: דע לך שמחלתך נשתרשה עמוק בתוך גופך, לכן נתתי לך תרופות חזקות מאוד כדי להוציא את המחלה מפנימיות גופך החוצה לה, עתה לאחר שהיא כבר יצאה מגופך, אתן לך תרופה נוספת שתרפא אותך מבית ומבחוץ.

עפ"י משל זה מבאר החפץ חיים את מאמה"כ "בפרוח רשעים כמו עשב ויציצו כל פועלי און להשמדם עדי עד", דהנה אנו רואים דרך רשעים צלחה, ומתחילים לפרוח כמו עשו, וכל פועלי און צצים במהירות על פני השדה, עלינו לדעת כי אות היא שהמחלה כבר יצאה על פני הגוף והפנימיות כבר נקיה, לכן יש כעת תקוה כי יקויים בהם גם המשך הכתוב "להשמדם עדי עד".

וכדבר האמור בפרשתן אם פרוח תפרח הצרעת טהור היא, כי סימן היא שכבר יצאה הנגע מפנימיות גופו ונשארה רק מן השפה ולחוץ, וכמו כן הדבר אצל הרשעים אשר הקב"ה משלם לשונאיו על פניו להאבידו, כדי לשלם להם שכר שמגיע להם באם נשאר בפנימיות לבבם איזה מצוה, וכל השררה הזאת הוא רק סיבה להאבידם מן העולם, ולעומת זאת אצל בני ישראל אע"פ שצדיק ורע לו ונגע הצרעת מתרבה ר"ל, אדרבה נגע טהור הוא המבשרת על הרפואה שקרובה לבוא.

ומסופר שפע"א כשישב הרה"ק ר' דוב בעריש מביאלא זי"ע בשב"ק פרשת תזריע אצל שולחנו הטהור בא חסיד אחד והזכיר לפניו חולה הזקוק לרחמים מרובים, שאל אותו הרה"ק: מה אומר הרופא, השיב לו: הרופא אומר שאין במעט תקוה שיחיה החולה, ענה לו הרה"ק: אם כן בוודאי יחיה ויבריא ברפואה שלימה, כי כן מצינו בפרשתן אצל המצורע אם פרח הנגע בכולו טהור הוא, והוא שאמר דוד המלך ע"ה בתהלים "כי שחה לעפר נפשינו דבקה לארץ בטנינו קומה עזרתה לנו", בלומר בעת שכבר שחה לעפר נפשינו וכמעט ואפסה כל תקוה, דייקא אז "קומה עזרתה לנו".

תוכן העניינים

לקח טוב ..... א
דבש תמרים ~ לקיטת תמרים ..... ב
קדוש יאמר לו ..... ג
בשפתי צדיקים ~ לשון חכמים ..... ד
פרפראות לחכמה ~ דורש טוב ..... ה
פינת קדרין ..... ו
שעשועי תורה ..... ז
לוח החילוקי ..... ח
דרך העתק ..... ט
נועם שבתי ..... י
לפתן עין לאחשה ..... יא
פשולחן פלכים ..... יב
דברות קודש ..... יג

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לעי"נ, אפשר לפנות:
להר"ר **אלטער אשר אנטשיל אילאוויטש** הי"ו
052-7648437

כל הזכויות שמורות ©

תכלית אור הקדוש דפסח, אשר בכח הרשימו דקדושה שנשאר ממנה, וההכנעה שזוכה בה, יכין לקבלת התורה

ואם טהרה מזובה וספרה לה שבעת ימים ואחר תטהר. השי"ת ב"ה ברוב רחמיו וחסדיו נותן לאדם הרוצה להדבק בו ית' הארה ראשונה שנקרא גדלות ראשון, ואח"כ לוקחים מאתו ונשאר לו רק רשימה בעלמא ובזה הרשימה הוא מתעורר בעצמו וזוכה אח"כ לגדלות שני שנשאר אצלו לקיום. וכמו כן היה במצרים שהיו משוקעים בטומאה אבל הגיע עת דודים וריחם השי"ת עליהם ונתן להם תיכף גדלות ראשון שלא בהדרגה. **וזה סוד שנצטווינו לזכור יציאת מצרים בכל יום, כדי להתעורר עלינו אור הקדוש הזה שהשיגו אבותינו במצרים בעת הגאולה ואח"כ ניהג אותם בהדרגה וצוה אותם לספור ספירה קודם מתן תורה** כו'. וזה פירוש הכתוב: 'ואם **טהרה מזובה**' רומז לדברינו הנ"ל, דהיינו שבאה השגת אור הקדושה שנקרא גדלות ראשון, '**וספרה לה שבעת ימים**' **צריך אח"כ להיות שוב בהכנעה**, נקרא קטנות שני, **לומר שלא התחיל עדיין כלום וצריך להתחיל מחדש.** וזה: '**וספרה לה שבעת ימים ואחר תטהר**' וזוכה לגדלות שני.

אור לשמים

אני לדודי, מקדימין השלה. ודודי לי, ומקדים החטאת

אחד לעולה ואחד לחטאת. וברש"י: "**לא הקדימה הכתוב אלא למקראה, אבל להקרבה חטאת קודם לעולה**" וכו'. יש ליתן טעם על פי מה שמבואר ב"קדושת לוי" (פר' בא ע"פ ואמרתם זבח) **שלכן נקרא בכל התורה חיו"ט של פסח בשם חג המצות, ובפינו הוא נקרא חג הפסח**, מפני שאנו משבחים את השי"ת והוא ית' משבח אותנו, כענין שבתפילין שלנו נכתב שבחו ית"ש, ובתפילין שלו ית"ש נכתב שבח שלנו (ברכות ו.), וכן "**חג המצות**" הוא שבח שלנו, שנקרא כן ע"ש כי גרשונו ממצרים ולא יכולנו להתמהמה ונם צידה לא עשינו לנו, ואנו קורין אותו "**חג הפסח**" על שום שפסח הקב"ה עלינו, ע"כ. והנה כי כן י"ל **שהעולה שכולו כליל לגבוה הוא דורון להשי"ת, וחטאת היא מכפרת עלינו, ולכן למקראה עולה קודם מפני שעיקר כוונתנו בקריאה הוא לשמו ית', והקב"ה שרוצה בטובתינו צוה להקריב קודם החטאת, לכפר לנו.**

אך פרי תבואה

על ידי תשובה מאהבה מהפכים הדינים על אוה"ע

אדם כי יהיה בעור בשרו וגו'. איתא במדרש: כיון ששמעו ישראל פרשת נגעים נתיראו, אמר להם משה: **אל תתיראו, אלו לאומות העולם אבל אתם לאכול ולשתות ולשמוח,** עיי"ש. וקשה, איך אמר אלו לאוה"ע, **הלא נגרים אין מטמאין בנגעים** (נגעים רפ"ג ורפי"ב). וי"ל על פי מש"כ **אאז"ל** (עי' אגרא דכלה סו"פ בהעלותך ור"פ ראה; בני יששכר כסלו, מאמר ד' סי' יח) **כי ידוע שעל ידי תשובה מאהבה נהפכות העבירות לזכיות** (יומא פו:), **וא"כ הרע שנתעורר ע"י מעשה העבירה יחול על ראש רשעים, ומזה בא דין וגבורה על שונאי ישראל.** וא"כ הנגעים שהיו באים לעורר את האדם לתשובה, אזי כששב בתשובה מאהבה נהפך מ'נגע' ל'ענג' ונתהפך על שונאי ישראל. וזהו שאמר להם: "**אל תתיראו**", אדרבא, **שובו בתשובה מאהבה ויתהפך מ'נגע' ל'ענג', וכי תאמרו להיכן ילך הרע, לזה אמר: "אלו לאוה"ע" שהדינים והגבורות יחולו עליהם, "אבל אתם לאכול ולשתות ולשמוח", כי נעשה מזה זכיות.**

צמח דוד

דרך הענוה, להכיר כי הכל מהשי"ת

עץ ארז ושני תולעת. וברש"י 'עץ ארז' שנתגאה. 'ואזוב' שישפיל עצמו כו'. [וקשה] למה עץ ארז אצל הכפרה שזה הוראה על מה שחטא וקילקל. **אך כי השפלות צריך להיות ע"ז עצמו שנתגאה. שצריך לידע. אף שיהי' מה שהוא** [כלו' ויש לו לכאורה במה להתגאות]. **כשנתגאה ונדמה לו שיש לו להתגאות. הרי הוא שפל כתולעת ממש.** כי כל הרצון מהש"י להגיע לזה לידע כי הכל ממנו ית'. וכשחסר זה הכל הבל. ואא"ז מוי"ר (הרי"ם) זצללה"ה אמר בשם הרב ז"ל מפרשיסחא עמ"ש 'מגביה שפלים ומשפיל גאים'. מאחר שמגבי' השפל למה משפיל כדי להגביהם. אך '**שמגבי' שפלים שישאר שפל אף שהוא מוגבה**' עכ"ד. וזה [נוהג הש"י דיקא עם איש כזה] שבאמת אף שיגבי' אותו ידע כי הוא ממנו ית' הרי הוא מוגבה בידיעתו זאת. [וכ"כ אל יתהלל כו' כ"א בזאת כו'], וכן [לאידך גיסא] '**משפיל גאים**' כי ע"י הגיאות הרי הוא שפל כי נכרת משורש החיות שאין אני והוא יכולין לדור כו'. וכן איתא בזוה"ק '**מאן דהוא רב הוא זעיר**' כו'. **וכן מי שיודע שהכל מהש"י ודבוק בשורש החיות הרי הוא רב. כי בודאי אין המכוון להיות אדם עניו ע"י דמיון שקר** [כלו' שמכחיש מה שניתן לו להצליח בעזר אלוקין]. כי מה שנאמר במשה רבינו ע"ה 'עניו מאוד' אף שבודאי ידע כי הוא הדעת של כל ישראל. **אך ע"י שיודע היטב כי הכל מחיות הש"י. א"כ אף שבודאי יש בכל עבודה נקודה מן האדם בעצמו והוא הרצון. מ"מ אין ניכר מזה לאדם כלל לידע כמה יש בעבודתו מעצמו ורק הכל מהש"י. ואיך יוכל להתגאות במה שאינו שלו.** (א"ה, הגם שבודאי אנשי מעלה בנוסף לבהירות השגתם הלזו, עוד הוסיפו ותבעו מעצמם לפי ערכם, ודנו עצמם בחוט השערה, ובזה השפילו עצמם לפני כל) **והגיאות עצמו הוא הסימן שהוא שפל באמת. וזהו הרמז בעץ ארז ואזוב כנ"ל.**

שפת אמת

זהרורי אורה
למספרים הקדושים,
בפרשה יפה נדרשים

תורה ותפילה

לאמץ ידים בכוחות איתנים
בתורה ותפילה עמודי עולמים,
הצריכים חיזוק כל הימים

תורה

עסק התורה בתחילתה שלא לשמה, הוא הכרחיי

אשה כי תזריע וילדה זכר. היינו זה שמעשיו הם בבחינת אשה וככה משפטו שאין בידו שבט המושל, רק אדר כך וילדה זכר משפיע ואז גם שכרו אתו להיותו כמשפט הזכר והוא ימשול. ובזה יבוארו דבריהם ז"ל **העוסק בתורה לשמה זוכה כו' ונותנת לו מלכות וממשלה. כי ישלם ח' כמעשהו ומשפיע ואיש כן יהיה במדריגה במלכות וממשלה. כזכר צדיק מושל.** ונתבררו דבריהם ז"ל לנכון.

ונקדים דברי המחקרים בענין אמרם ז"ל **מתוך שלא לשמה בא לשמה ולא בזולת. החקדם שלא לשמה הוא כדמיון חיורה חיצים שילמוד עצמו לכוין למקום ומחוז חפצו שמדרכו לעשות עיגול ובתוכו נקודה ומלמד עצמו לכוין אל הנקודה ויוחשב לכאורה שעשיית העיגול הוא אך למותר כיון שהוא צריך לכוין דוקא אל הנקודה ומה יסכון בהעיגול. אמנם הוא מהכרח. דחוש הראות מתפזר הרבה הנה מהנה ואי אפשר לצמצמו תיכף אל הנקודה זולת בחקדם הצמצום אל העיגול ומשם יוכל לבא לידי צימצום יותר אל הנקודה כן הדבר הזה.** כי עיר פרא אדם יולד (איוב יא, יב) ועוסק בהבלי עולם ובחלומותיו. ואיך יבא מזה אל הקודש פנימה עסק התורה לשמה. **לזה צריך להקדים עסק שלא לשמה לדחות הבלי עולם כמו העיגול הדוחה התפזרות החוש למרחקים אנה ואנה ומזה יזכה לבא אל הקודש הנקודה עסק לשמה.** עד כאן דבריו כי נעמו. **מורם ומבואר מזה בעליל כי עסק שלא לשמה אינו תכלית האדם וחטוב. זולתי הרחק ודחיית הרע ושמור וחצפן הצעה זו בלבך:**

נועם מגדים (ועיי"ש באריכות)

בלימוד עולה קודם לחטאת, דהתורה מחזירתו למוטב

ואם לא תמצא ידה די שה וגו' אחד לעולה ואחד לחטאת. פירש רש"י ז"ל לא הקדימה הכתוב אלא למקראה, אבל להקרבה חטאת קודם לעולה, כך שנינו בזבחים בפ' כל התדיר (זבחים צ, א), **וחקשו המפרשים** למה באמת הקדימה הכתוב למקראה, כיון דלהקרבה חטאת קודמת, א"כ מאי טעמא לא הקדימה נמי למקראה וכו'.

ויש לומר כך, דהנה ידוע דכל זמן שהאדם הוא בעל חטא ח"ו, אז נאמר עליו (תהלים נ, טז) 'ולרשע אמר אלהים מה לך לספר חקי', ואיך אפשר לעשות איזה מצוה, כיון שהוא מלוכלך בטינופת על ידי החטאים ר"ל, **אמנם זה דווקא במצוות השי"ת, מה שאין כן בלימוד התורה הקדושה, נאמר 'אותי עזבו ואת תורתי שמרו',** (במדרש איכה פתיחתא ב; 'ולואי אותי עזבו ותורתי שמרו') **כיון שהמאור שבה מחזירם למוטב, ואם כן לפי זה יוכל האדם ללמוד תורה אף על פי שעדיין לא תיקן מעשיו.**

ולפי זה שפיר יובן מה שאומר רש"י ז"ל **'לא הקדימה הכתוב אלא למקראה',** היינו בימי גלותינו שקיום מצות הקרבנות הוא ע"י התורה, כדאמרינן בגמ' **שכל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה, וא"כ בלימוד התורה אפשר שיהיה עולה לפני החטאת, אבל להקרבה חטאת קודם לעולה, היינו בזמן המקדש ששייך הקרבה, אז באמת חטאת קודמת.**

הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זללה"ה

תפלה

ע"י דמעות ישראל איש צמח תצמיח, צמיחת גאולתינו, וכן נמשך משם ישועות גם לזמן הגלות

אשה כי תזריע וילדה זכר. הנ"ל לרמז בזה שלא נכתב אשה כי ילדה זכר. דהנה כתיב (ישעיה סא, יא) **'כי כארץ תוציא צמחה וכגנה זרועיה תצמיח כן ה' אלהים יצמיח צדקה' כו'.** כי כן הוא בענין הזריעה בארץ שאם קבלה האדמה את הזרע הנזרע בארץ ולא נפסד באיזה סיבה הנה הצמיחה עולה בלי ספק כנודע. והנה כן אנו מתפללים תמיד על צמיחת הגאולה בביאת המשיח ב"ב כמ"ש (בתפלת שמו"ע) **את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח וכו' וצמיחת קרן לדוד עבדך.** וכן מבואר בכ' (זכריה ג, יב) **איש צמח שמו** כו'. ומעם לשון הצמיחה בזה. כי הנה שמו של משיח קודם לבריאת העולם כנודע. וכן (בראשית א, א) בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ וגו'. (שם ג) ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור זה אורו של משיח. שכן האור הראשון הוא זרוע ובא מאז מעולם על צמיחת וגדלות משיחנו ב"ב. **ועל הטפות נשמי נדבות ותפלות ודמעות שבנ"י מבקשים עליו בכל עת הנה הוא צומח ועולה בכל יום ויום.** וזהו שהתנבאו כל הנביאים על ביאת המשיח בלשון הוה ועבר כמ"ש (ישעיה מא, כז) ראשון לציון הנה הנם וכדומה **'כי באמת חנה צמיחת וגדלות המשיח הנה הוא מתחוה בכל יום ויום'** כנ"ל. אך אנו מבקשים לזכות לראות במהרה הצמיחה והגדולה שנזכה שיתגלה במהרה. וזה שאנו אומרים **'פדותינו מהרה תצמיח ונם יגון ואנחה, שגם בזמה"ז שעדיין לא בא משיח אבל עכ"פ יהי' כח בהצמיחה של פדותינו לחיות נם יגון ואנחה לע"ע לבטל כל גזירות רעות מעל בנ"י.** וז"ש כי כארץ תוציא צמחה וגו' כן ה' אלהים יצמיח צדקה כי הצמיחה עולה בלי ספק שלא נפסד הזרע הראשון כנ"ל.

וז"ש **'אשה כי תזריע וילדה זכר'** כו', רמז למעלה על העלאת מ"נ אז ע"כ וילדה זכר. הנה בחי' זכר הוא הרחמים שע"כ המעש"ט של בנ"י גורמים העלאת מ"נ לנכון **וחם ממשיכים רחמים וחסדים על ישראל לעוה"ז.**

תפארת שלמה

אשה כי תזריע וכו'. במדרש איתא הה"ד אחור וקדם צרתני זכה אומרים לו אתה קדמת לכל מעשי בראשית, ואם לאו אומרים לו יתוש קדמך, וצ"ב, וי"ל דהנה חכמי הרופאים אמרו דצרעת בא מתגבורת מרה שחורה ומרה שחורה בא ע"י הבדידות והרפואה שלה היא שילך בין בני אדם, וא"כ מצורע היה לו לישב בין בני אדם והתורה אמר בדד ישב אך הענין הוא דהתורה קדמה לעולם ואינה משגחת על הטבע, עוד נקדים דהזוהר הקשה בפסוק כי תזריע דמשמע מהפסוק דאשה מזרעת תחלה ויולדת זכר והכא את אומר דהקב"ה גוזר וכו' והנ"ל בזה ליישב קושית הזוהר דאלו ואלו דברי אלוקים חיים דהצדיקים הדבקים בהי ובתוה"ק הם למעלה מן הטבע והקב"ה גוזר, משא"כ בהמון ההולכים בחשיכה והבן, ועפי"ז יתבאר המדרש אשה כי תזריע וכו' וא"כ קשה קושית הזוהר, לכך אמר הה"ד אחור וקדם וגו' זכה אומרים לו אתה קדמת וכו' וחקי הטבע רחוקה ממנו, אבל לא זכה הוא ניתן תחת הטבע, והיינו יתוש קדמו שהוא אחר כל המעשים שכבר נשלם הטבע.

(ישמח משה)

☆

אשה כי תזריע וכו'. במדרש כיון ששמעו ישראל פרשת נגעים נתייראו אמר הקב"ה אלו לאוה"ע אבל אתם לאכול ולשתות ולשמוח, וצ"ב, ונראה לפרש עפ"י הרה"ק הרבי ר' דוב בער ממעזריטש זי"ע לפרש הכתוב משוך חסדך ליודעיך אל קנא ונוקם, עפ"י משל למלך, שמרד בו אחד מעבדיו הנאמנים, וישבו כסאות למשפט, ונמנו וגמרו להמיתו כדין מורד במלך, ויען המלך ויאמר, לא כן הדבר, כי מה בצע כי נהרגהו, אגדלו ואנשאו למעלה לשבת אצלי והוא ידע בעצמו שאינו ראוי לכך, ויבוש ויכלם ובזה יתחרט על העבר ע"י הטוב שאטיב לו ומעתה תהי יראתו רצונית, וכמו"כ הדבר במלכותא דרקיעא, דאם ישפטו למי שעבר עבירה בעונשים קשים ומרים תהי היראה הכרחית, משא"כ אם ישפיעו חסדים ובזה יבוש ויכלם וישוב מדרכו הרעה אז תהי היראה רצונית, וזהו דברי המדרש כיון ששמעו ישראל פרשת נגעים נתייראו, אמר הקב"ה אלו לאוה"ע, דלחם ישפטו ע"י עונשים ויסורים, אבל אתם לאכול ולשתות ולשמוח, וע"י יבושו ויכלמו כל עושי רע וישובו מדרכם הרעה.

(ייטב לֵב)

☆

אשה כי תזריע וכו'. במדרש איתא הה"ד אחור וקדם צרתני זכה אומרים לו אתה קדמת לכל מעשי בראשית, ואם לאו אומרים לו יתוש קדמך, וצ"ב, והנ"ל עפ"י אמרם ז"ל בתחלה עלה במחשבה לברוא את העולם במדה"ד ראה שאין העולם מתקיים עמד ושיתף מדה"ר למדה"ד כו' והנה מתחלה לא עלה מקודם במחשבה לברוא העולם אלא בשביל ישראל כי כל העולם אינו אלא טפל להם ורק אח"כ במעשה בריאת העולם נעשו ישראל מאוחרין לכל מעשה בראשית, אולם אף אם ניזל בתר מחשבה שאז דין קדימה לישראל ג"כ אלי' וקוץ בה כי בתר משחבה נידון במדה"ד כי מתחלה עלה במחשבה לבורא העולם במדה"ד ואך במעשה אישתני למעליותא, והן הן דברי המדרש זכה אומרים לו אתה קדמת לכל מעשה בראשית כי אם זכה בתר מחשבה אזלינן שקודמין לכל מעשה בראשית אם לא זכה ע"כ בתר מעשה אזלינן ואז יתוש קדמך.

(קדושת יו"ט)

☆

אשה כי תזריע וכו'. במדרש פליאה איתא לא נתקררה דעתו של איוב עד שראה פרשת אשה כי תזריע, והוא פלאי. ואפי"ל עפי"מ שכתב בישמח משה לפרש הכתוב מי יתן טהור מטמא לא אחד עפי"מ שכתב הכלי יקר בטעם שהפרה מטהרת טמאים ומטמאה טהורים, משום שכל דבר אינו מתפעל כי אם מהפכו, ולא ממה שהוא מינו, ולפיכך מי נדה שיש בהם מים שכולם טהרה, ויש שם אפר פרה שכולו טומאה, והם מעורבים יחד אז כאשר יזרקו מי הנדה על אדם יטמא, אז אינו מתפעל מהאפר כי זה מינו, רק מהמי נדה לכן מטהר טמאים, אבל אדם טהור הנושא מי הנדה אינו מתפעל מהמים כי הם מינו, רק מהאפר, לכן מטמא טהורים, וזה ביאור הכתוב מי יתן טהור מטמא, פירוש כיצד יטהר הטמא ע"י אפר הפרה, לזה אמר לא אחד, ר"ל ע"י שאינם מין אחד אתו והם הפכיים אליו על כן הוא מתפעל מהפכו וטהור, עכ"ד, והנה איוב היי חפץ לעבוד עבודת השי"ת, אלא שהיי לו טירדות שונות ומניעות שהטרידוהו מעבודתו ית"ש, והיי מתרעם על מה עשה הי ככה ולא נתקררה דעתו על כך עד שראה פרשת אשה כי תזריע, דאחז"ל אשה מזרעת תחלה יולדת זכר, והטעם דכל דבר נתפעל מהפכו, ואז הבין דרצון השי"ת הוא שיהיי לו מניעות ויתגבר על היצה"ר, וכל דבר נתפעל מהפכו.

(דברי יואל)

☆

אשה כי תזריע וכו'. איתא במדרש הה"ד אחור וקדם צרתני, זכה נוחל שתי עולמות עוה"ז ועוה"ב, ואם לאו

עתיד ליתן דין וחשבון, וצ"ב, ואפ"ל עפ"י מה שכתב הגר"א מווילנא זי"ל לפרש המשנה דע לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון, כי דין צריך ליתן על שעשה העבירה עצמה, וחשבון הוא על מה שלא עשה מצוה בזמן שעשה העבירה, עכ"ד. ואי"ב יי"ל דכיון דמדה טובה מרובה ממדת פורעניות, על כרחך צריך לומר דכשאדם מקיים מצוה יש לו בידו שתי מצוות וחוץ ממה שמקבל שכר על המצוה גופא, נחשב לו למצוה מה שלא ביטל הזמן בעשיית עבירה, ובזה אפשר לומר דהגם שקיי"ל שכר מצוה בהאי עלמא ליכא היינו על עשיית המצוות גופא אבל מה שלא עשה באותו הזמן עבירה על זה מקבל שכר בהאי עלמא, ובזה יבואר המדרש זכה אדם נוחל שתי עולמות בעולם הבא מקבל שכר על עצם המצוה ובעוה"ז מקבל שכר על מה שלא עבר עבירה באותו שעה, וע"ז מסיים המדרש דמנא לך הא, דמקבל שכר על מה שלא עשה עבירה לכך מסיים ואם לאו אתה עתיד ליתן דין וחשבון, דחשבון היינו מה שלא עשה באותו זמן מצוה, וא"כ מדה טובה מרובה ובודאי נחשב הזמן שעשה המצוה למצוה בפני עצמו ועל זה מקבלים שכר.

(ברך משה)

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, ע"ל רבות יה"ק עצי התמרים

כשם שנכנס לברית ולא איחר זמנו, כן יכנס לתורה ולחופה

וביום השמיני ימול בשר ערלתו. הגאון הקדוש בעל "עצי חיים" זצ"ל אמר פעם בברית מילה: "החיים של בר ישראל דומים למרכבת הברזל, יש סטאנציעס ויש לוח זמנים ואין לאחר את השעה". שהרי חכמינו ז"ל קבעו את לוח הזמנים בפרקי אבות "בן חמש שנים למקרא, בן עשר שנים למשנה וכו'. בן שמונה עשרה לחופה" **וצריך ללכת לפי לוח זמנים זה, דהיינו שצריך ללמוד תורה דיקא בשנות הילדות,** ולא כאותם אנשים שקודם ממלאים כרסם בחכמות חיצוניות ורק אח"כ חושבים ללמוד תורה, דהוי כזורע על הקוצים של מינות ואפיקורסות ר"ל. וכן, לא כמו אותם אנשים שמדחין הזמן ומבקשים זיווגם באיחור שנים וכל כיו"ב. **וזה שמברכים ואומרים לבעל ברית "כשם שנכנס לברית כן יכנס לתורה ולחופה ולמעשים טובים", כלומר, כמו שעשו את הברית מילה בזמנה "בן שמונת ימים", כך צריך ללכת לפי לוח הזמנים של חכמינו ז"ל גם בזמני תורה וחופה.**

עולמו של אבא (עמ' תנ"ב)

תשובה נצחת שהשיב רביה"ק זי"ע בענין מציצה בפה

וביום השמיני ימול בשר ערלתו. בסעודת ברית מילה בעיר ב"פ אצל בן הנולד להרה"ג ר' שלמה פיגא ז"ל משגיח דישיבת שערי יושר, נתכבד רבינו בסנדקאות, והיה שם הגאון רבי אברהם יפה זצ"ל ראש ישיבת בית יוסף, והגאון רבי אברהם קאלמאנאוויטש זצ"ל ראש ישיבת מיר, והגאון רבי יצחק הוטנער זצ"ל ראש ישיבת ר' חיים בערלין ועוד. לאחר הברית בעוד שרבינו מדבר עמהם בדברי תורה, בא אחד בשאלה לרבינו היות שאשתו היולדת בן זכר הנולד למז"ט היא עדיין בבית החולים, והרופא אינו מניחה לצאת מבית החולים ליום השמיני זמן הברית, ובבתי החולים אינם מניחים לקיים מצות מציצה בפה, רק בכלי, וע"כ בא בשאלה אם יסכים לעשות המציצה בכלי ובזה יתקיים הברית ביום השמיני, או שידחה המילה עד שתבא לביתו ואז יקיים המצוה כתיקונו מציצה בפה, אבל יהיה המילה שלא בזמנו.

והשיב רבינו דבוודאי צריכין לדחות המילה עד שתבא לביתה כדי לקיים המצוה כתיקונו מציצה בפה. וקם אחד מהראשי הישיבות וטען לרבינו, הלא מצות עשה בתורה הוא למול ביום השמיני, ואיך כבודו דוחה אותו. והשיב לו רבינו והאיך כבודו דוחה מצות מציצה. וממשיך רבינו לשאול אותו: תאמר נא בעירכם במדינת ליטא, איך קיימו מצות מציצה בכלי או בפה. והשיב בפה. שוב שאל אותו רבינו, והאיך עשו בשבת המציצה בפה או בכלי?. והשיב בפה. **וטען רבינו תשובה ניצחת, דא"כ לפי דבריכם דבדיעבד גם במציצה בכלי נתקיים המצוה, נמצא דאבותיכם ורבותיכם חללו את השבת במה שקיימו מצות מציצה בפה בשבת, דבידוע דע"י מציצה בפה מוציאין הרבה יותר דם, מכשעושין המציצה בכלי, ונמצא דיש בזה יותר חילול שבת כשעושין מציצה בפה, ולפי דבריכם דיוצאין גם במציצה בכלי נמצא דהם חיללו את השבת ללא צורך, ואיך היה עושין כן בשבת מציצה בפה, הרי מזה ראי' מוכרחת דרבותיכם סברי דא"א לצאת אפילו בדיעבד המציצה על ידי כלי, וצריך להיות המציצה בפה דווקא, וע"כ שפיר קיימו מציצה בפה גם בשבת, וא"כ כמו"כ דכדי לקיים מצות מציצה כפה, דוחה גם את יום השמיני.**

תורת התמרים

אשה כי תזריע וכו'. במדרש **איתא** ההי"ד אחור וקדם צרתני זכה אומרים לו אתה קדמת לכל מעשי בראשית, ואם לאו אומרים לו יתוש קדמך, וצ"ב, ואפשר לומר עפימ"ש ביטי"ל עה"פ אשה כי תזריע וילדה זכר, דכוונת הפסוק לומר אשה כי תזריע תכוון להוליד זכר ולקיים מצוות מילה עכתו"ד, וא"כ לפי"ז שפיר נסמך פסוק זה למה שכתוב לעיל כי אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים דהנה ביציאת מצרים מצינו שהיי קטרוג מה בין אלו לאלו הללו והללו עובדי ע"ז וכו', והקב"ה המליץ בעדם שאין לדון שוגג כמזיד ואונס כרצון, הרי לן דדקדק הקב"ה על המחשבה, ולכן אשה כי תזריע וילדה זכר בכוונה זכה וצלולה ובמחשבה טהורה כדי לקיים מצות מילה, וע"ז אומר המדרש ההי"ד אחויר וקדים צרתני ע"ד סוף מעשה במחשבה תחילה, זכה שמקיים מצות פ"ו כדבעי במחשבה זכה אז אומרים לו אתה קדמת לכל מעשה בראשית דהלא האדם הי' במחשבתו תחילה ואילו בשאר הנבראים לא שייך למימר הכי, וא"כ שפיר האדם מוקדם לכל מעשה בראשית וכשלא זכה אומרים לו יתוש קדמך.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

פנינים מתורתן של מרן רבי"ק בעל דברי יואל זי"ע
מספר "קדושת יואל" אשר על מכבש הדפוס

נמסר לנו בתשו"ח ע"י מערכת "ליקוטי אורה"

אשה כי תזריע וילדה זכר וגו' (יב ג).
במדרש רבה (פי"ד ס"ק ה) הה"ד (תהלים קלט ה) אחור וקדם צרתני, אם זכה אדם אומרים לו אתה קדמת לכל מעשה ברא'ת, ואם לאו אומרים לו יתום קדמך עלמך קדמך. ותמהו המפרשים כיון שנברא האדם תחרון לכל היצורים (ברא'ת ג מ), אין שייך לומר אתה קדמת לכל מעשה ברא'ת שהוא היפך המציאות.

ונראה לומר על פי דברי הרמב"ן ז"ל הנודעים (ברא'ת ג ג) כי ביום הרא'שון למעשה ברא'ת ברע הקב"ה כח דק מאוד שאין בו ממש, והוא נקרע כח היולי, ואחר ההיולי לץ ברע דבר, עלץ שממנו המציא הכל מכח אל הפועל דבר יום ביומו, עכ"ד. [ובחמת מצאתי כן גם במדרש רבה (פי"ב ס"ד), והרבינו בחיי בריש פרשתן החריך בענין זה, עיי"ש].

ויתכן כי בשעה שנברא כח הלץ, נבראו בו הלדיקים תחילה קודם כל מעשה ברא'ת, כלמליגו בגמרא (מגילה ה.) שבדבר טוב מקדימין ולץ מאחרין. אבל הרשעים שהם פורענות לעולם נבראו בחחרונה, משום דלקדומי פורענות לץ מקדמי (שם). ולזה אמרו אם זכה אדם להיות לדיק במעשיו, אז אומרים לו אתה קדמת לכל מעשה ברא'ת, שהרי בכח ההיולי נבראו מוקדמים לכל, ואם לאו, פירוש אלץ זכה לכך רק מלרבה הרשיע מעשיו, אז אומרים לו יתום קדמך עלמך קדמך, לפי שהם נבראו בחחרונה בכח ההיולי.

(ס"ג תזריע-מצורע תשי"ח)

אשה כי תזריע וילדה זכר וגו' (יב ג).
במדרש רבה (פי"ד ס"ק ה) הה"ד (תהלים קלט ה) אחור וקדם צרתני, אם זכה אדם אומרים לו אתה קדמת לכל מעשה ברא'ת, ואם לאו אומרים לו יתום קדמך עלמך קדמך. ולכאורה קשה ממה נפשך, כי אם האדם היה מוקדם בבריאה אין יאמרו לו יתום שכר נברא ביום השני (ברא'ת ג מ), אין יאמרו שכר בפניו לאתה קדמת לכל מעשה ברא'ת.

ואפשר לומר בפשטות על פי מה שכתב בעו"ת תום יאיר (סי' ריד) למלמיד חכם משוב יותר משאר בני אדם, כיון לאתרבי (פסחים כב:) מאת ה' אלהיך תירא (דברים ו יג), והוקש כבודו לכבוד המקום, עיי"ש [וכזה מבואר במדרש (במ"ר פט"ו סי"ז) למלמיד חכם חייב להקדימו לכל אדם בכניסה וביליאה ולנהוג בו מורא וכבוד, שנאמר (דברים ו יג) את ה' אלהיך תירא, ואיזו את לרבות בעלי תורה].

וזה שאמרו זכה, פירוש שזכה לתורה, אז אומרים לו אתה קדמת לכל מעשה ברא'ת, לכיון שהוקש כבודו לכבוד המקום הרי הוא דומין להקב"ה, והלץ הקב"ה בודאי הוא קודם לכל מעשה ברא'ת, ואם לץ זכה אז אומרים לו יתום קדמך עלמך קדמך, כמו שהיה בחמת בסדר הבריאה שהאדם נברא בחחרונה.

דרשת פתיחת הזמן תזריע-מצורע תשכ"ו

שאת או ספחת או בהרת (יג ב). ליתא במדרש (ויק"ר פט"ו ס"ט) שאת זו בבל וכו', ספחת זו מדי וכו', נגע לרעת זו אדום וכו', אבל לעולם הבע אמר הקב"ה אני מטהר אתכם. ויש לדקדק להא כללא אית לן להדרש והפשט מיבי להדדי, וכאן הרי הוליא הדרש מן הפשט לגמרי.

ונראה לפרש על פי מאמרם (ערכין טז.) על שבעה דברים נגעים באין, על לשון הרע ועל שפיכות דמים ועל שבועת שוא ועל גילוי עריות ועל גסות הרוח ועל הגזל ועל צרות העין. הרי מבואר מזה כי הנגעים באים עבור החטאים. וכן גזירת הגלות והשעבוד בין האומות באים בשביל החטאים, וכאמרינו בתפלה (תפלת מוסף לשבת ויו"ט) ומפני חטאינו גלינו מארלינו. וכיון דשניהם באים עבור החטאים, נמלא דשניהם נגזרו בשעת אחת שחטאו, אם כן מישך שייכי שפיר הדרש והפשט להדדי, דלהפשט קאי על הנגעים ולהדרש על הגלות בין האומות דשניהם נגזרו בבת אחת.

[**ועוד** להרי ידוע כי בחתן תורה נתרפאו כל האומין (במד"ר פי"ג ס"ח) וכל המנוגעים (ר"ן מדרש

ז: ד"ה שנאמר כי ממנו), אלא שלאחר מטת הנגע חזרו להם (במד"ר שם), נמצא שכל זה בא בשביל החטאים. אך לעתיד לבא כשרוח הטומאה יעבור מן הארץ, הרי לא יחטאו עוד, וממילא שוב לא יהיה נגעים בבני ישראל].

(ס"ג תזריע-מצורע תש"ב)

נגע צרעת כי תהיה באדם והובא אל הכהן

(יג ט). ויש לדקדק בלשון הכתוב והוצ"ל אל הכהן שאמר לשון נפעל, והיה לו לומר וצ"ל אל הכהן בלשון פועל.

ונראה לפרש כי בזמן שבית המקדש היה קיים היה כוחן של הכהנים גדול מאוד, עד שהיה בכוחו להשפיע על האדם רצון טוב לחזור בתשובה, ועל ידי כן נתעורר לבוא אליהם שהם יורו לו הדרך, ממנם מי שלא נתעורר מפעולות הכהנים וכבן לא בא אליהם, הולרך לבוא עליו נגעים בכדי שיוכרח לבא אליהם שהם יורו לו הדרך. ולזה אמר הכתוב נגע צרעת כי תהיה באדם, אז והוצ"ל אל הכהן בלשון נפעל, והיינו שהנגע גרם לו לבוא אל הכהן, כי הוא מעצמו לא בא רק הנגע גרם לו לבוא.

(ס"ג תזריע-החודש תשכ"ז)

והצרוע אשר בו הנגע בגדיו יהיו פרומים וגו' וטמא טמא יקרא

(יג מה). ויש לבאר כפל הלשון וטמא טמא יקרא.

ואפשר לפרש על פי מה שאמרו ז"ל (ערכין טז.) דהמגעים באין על גסות הרוח. ולכאורה יש להבין לאיזה מדה כנגד מדה הוא זה. ויש לומר משום דכל חטא מקורו הוא משורש הטומאה, לכן כיון שהוא טימא את עצמו בגסות הרוח שהוא טמון בלב, עושה שיתגלה טומאתו לכל, ובשביל כן משלחין אותו חוץ למחנה מחנות, וצריך לפרסם ולקרוא בגלוי שהוא טמא. וזה שאמר הכתוב וטמא טמא יקרא, פירוש כיון שטימא את עצמו בגסות הרוח, על כן טמא יקרא, ויתגלה טומאת גסות הרוח שבו ויתבזה לעין כל.

(ס"ג שלח תשכ"ו)

כל ימי אשר הנגע בו יטמא וגו' בדד ישב מחוץ למחנה מושבו

(יג מו). ומבואר בגמרא (פסחים סז. וברש"י שם) שהמצורע משלח חוץ לירושלים, וכן כתב הרמב"ם (הל' בית המקדש פ"ג ה"ג). ומקשים ממה דקיימא לן (פסחים פה:) גגין ועליות לא מקדשו, אם כן למה צריך לשלח את המצורע חוץ לירושלים, הלא יכול להשאר בירושלים ולהתבודד בגגין ובעליות שלא מקדשו.

ויש לומר בתופן פשוט להנה מצינו כמה מזהרות בתורה שאין מסורין אלא מטעם גדר וסייג וגזירה שלא לבוא לידי ליסור אחר, ועל דרך שכתב הר"ן (בית פסחים) גבי חמץ בפסח, דהא דהחמירה בו התורה לעבור עליו בבל יראה ובל ימצא, הוא מטעם שמא יבוא לאכלו, עיי"ש. וכן גבי חלי שיעור לאסור מן התורה משום לחזי לאטרופי (יומא עד.), יש מפרשים (פרי מגדים בפתיחה להל' פסח מ"ל פ"ל ס"ק) הכוונה דגזרינן שמא יבוא לאכול שיעור שלם של כזית. (ועי' בשו"ת אלף לך שלמה או"ח בית סי' ה) [עי' מידושי סוגיות סוגיא למעשה קונות חות ה, וע"ש בלקט טוב למהר"י ענגיל כלל ו שהאריך בענין זה וליקט מכמה מקומות שמצינו בהם ליסור לחוששים שמא טעמי שייג, עיי"ש]. וכמו כן יש לומר בענינו, דמהאי טעמא משלחין המצורע חוץ לירושלים, אף שהיה יכול להשאר בירושלים ולהתבודד בגגין ובעליות, משום דחששה התורה שמא ירד משם ואז יעבור על האיסור, על כן אמרה תורה שישלחנו חוץ לירושלים דייקא.

(באסיפת הרבנים פ' בשלח תש"כ במיאמי יצ"ו)

כל ימי אשר הנגע בו יטמא וגו' בדד ישב מחוץ למחנה מושבו

(יג מו). יש לדקדק לכאן דהמצורע צריך ליפב בדד בפני עצמו, אם כן למה צריך עוד לגלות מחוץ למחנה.

ויש לומר על פי מה שאמרו ז"ל (ערכין טו:) כי המצורע נענש בשביל עון לשון הרע, שכל המספר לשון הרע נגעים באים עליו. ולזה בא הכתוב להשמיענו שצריכים להתרחק ממספרי לשון הרע כמטחוי קשת, על כן הזהיר שלא יתבטו שאם יפב הרשע בדד כמוך המחנה יוכלו להזהר שלא להתחבר עמו, לא כן הוא, אלא דייקא מחוץ למחנה ממש אז יהיו יכולים להזהר מלהתחבר עמו.

שנת תשב"י בארץ ישראל בשיחה עם אחד מהגדולים דשם, והובא בזכרון איש חי"ל פרק יא עמוד קו, ובאוצרות ירושלים חלק רבא עמוד שכה

סיפורי צדיקים, גליון הפסוקים
הפלאים זיו ונוגה מפיקים

וביום השמיני ימול בשר ערלתו

אפיקורס אחד מחוגי המתבוללים התפאר פעם לפני הרבי ר' יהונתן אייבשיץ כי לא מל את בנו הנולד לו והוסיף וטען כי מנהג המילה הוא מנהג הגויים שהונהג לראשונה במצריים ומשם התפשט לעמים אחרים, השיב לו הרבי ר' יהונתן מקרא מפורש הוא בספר בראשית "אשר יאמר לכם תעשו" ואי' ברש"י לפי שהי' אומר להם שימולו, מכאן שהמצרים היו באמת מלים את בניהם, אך למדו מנהג זה מיוסף היהודי, עדיין לא נחה דעתו של האפיקורס והוסיף להתווכח באמרו שזה אינו מתקבל על הדעת, דכי לשם מה השתדל יוסף להשפיע על המצריים שימולו את עצמם ואיזה ענין הי' לו בזה שהמצריים יהיו נימולים דווקא, השיב לו הרבי ר' יהונתן: מאז ומעולם היו לנו אפיקורסים שרצו להתדמות ולהיות ככל הגויים לכן השתדל יוסף להשפיע על המצריים שימולו את עצמם ועי"ז יועיל שגם האפיקורסים הרוצים להידמות לגויים ימולו את בניהם.

וביום השמיני ימול בשר ערלתו

חסיד אחד ממקורבי הרה"ק ר' מרדכי מלעכאוויטש זצוק"ל הי' חתן אצל למדן גדול אך לא הלך בדרכי החסידים, והי' מצטער תמיד על שחתנו נתפ"ס לעדת החסידים, ויהי היום ולאותו חסיד נולד בן זכר, כיבד החסיד את רבו הק' במצוות מילה, כי הוא הי' מוהל מומחה, כשהגיע יום השמיני ללידת הילד יום הכנסתו בבריתו של אברהם אבינו השכים בבוקר והלך כדרכו להתפלל בבית הכנסת של רבו הק', וחותנו המתנגד נמלך להתנקם עכשיו בחתנו וברבו גם יחד, מה עשה, קבץ מהר עשרה אנשים למנין ועשה את הברית מילה מוקדם בבוקר בלי אבי הבן, כשגמרו תפילתם הלכו אבי הבן ורבו הק' ועדת החסידים כדי לערוך את הברית כנהוג, ובבואם אמרו להם שכבר הוא לאחר המעשה , חלשה דעתו של אבי הבי מאוד מזה שלא זכה בעצמו להיות במילת בנו וגם על בזיון רבו הק' אבל את הנעשה אין להשיב וישיבו כולם וילכו לבית הצדיק וערכו שם סעודת מצוה והרה"ק מלעכאוויטש שמח בסעודה זו הרבה יותר מהשמחה בעת שזכה להיות מוהל ויהי הדבר לפלא בעיני החסידים, ואמר להם: הנה מצות מילה היא מצוה גדולה מאוד אבל א"א שלא תתערב בה גם איזה מחשבה של כבוד או גאוה וכדו', ברם , אמרי' בגמ' (קידושין מ.) "חשב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה" הרי מצוה כזאת היא בלא שום צד פניה ונגיעה ונחשב לפני הקב"ה כאילו עשאה באופן משובח ונעלה ביותר ולכן יש לשמוח הרבה יותר, כי מתי תבוא לידי מצוה באופן כזה. הרה"ק הנ"ל היה ידוע כמהדר מאוד במצוה זו ומעולם לא דחה לשום אדם שכיבד אותו להיות מוהל, פע"א וערב שבת חנוכה הי' וכיבדו אותו להיות מוהל בשני כפרים הרחוקים זה מזה, והבטיח לשניהם, ושאלוהו, איך יוכל להזדרז כ"כ כי היום קצר והמלאכה מרובה, והשיב להם, בגמ' אמרו (חולין טז.) "זריזותיה דאברהם קא משמע לן" ואני מפרש: הזריזות של אברהם השמיע לנו, דהיינו שהשריש בקרבינו זריזות זאת, וכך הוה שהשכים בבוקר ונזדרז למצוה והספיק למול את שני הילדים בשני הכפרים, ולבוא באוו יום בחזרה לביתו כשהוא עייף ויגע מטורח הדרך - על קברו של אותו צדיק גדל הדס, ואמרו שזהו מפני שדרכו בקודש היתה למול בעצמו את ילדי ישראל ולהכניסם בבריתו של אברהם אבינו, כי בזוה"ק עה"פ "והוא עומד בין ההדסים" כתב שמלאך הברית נקרא הדס.

לשון חכמים

לשון חכמים צדיקים וישרים, ברוך צחות ומליצה נאמרים

זאת תורת היולדת לזכר או לנקבה, ואם לא תמצא ידה די שה ולקחה שתי תורים או שני בני יונה וגו'. פעם בשבת קודש פרשת תזריע לפני קידוש התחיל (הרה"ק מהר"ש מבעלזא זי"ע) **לעורר רחמים על ישראל שיושעו בפרנסה, ופתח ואמר בדרך צחות:** הגם דרבותינו ז"ל אמרו (חגיגה ט:) יאה עניותא לישראל, אכן כבר כתיב 'ויצא מן בת ציון כל הדרה', ואם כן כשכל הדרה יצא, גם הדר זה של העניות 'יאה עניותא' מן הנכון שיצא, והקב"ה צריך להושיע עמו ישראל בפרנסה.

ואמר מפרשתינו יש להביא ראיה שצריך שיהיה לישראל פרנסה, דלכאורה קשה דכתבה תורה 'זאת תורת היולדת' אחר דין יולדת עשירה, טרם שסיים כל דיני יולדת, והיה לו לומר תחילה **ואם לא תמצא ידה די שה** וגו', ולבסוף לסיים 'זאת תורת היולדת'. **אלא נראה מכאן, שבאמת תורת היולדת היא שיהיה לה די לקרבן עשיר, וזה צריך להיות תורת כל היולדות, אלא שאם יקרה לפעמים שלא תמצא ידה אז תקח שתי תורים** וגו', אבל אין זה מ'תורת היולדת' ומאשר צריך להיות.

ואמר עוד בענין זה במאמר חז"ל (ב"ק צ"ב) 'בתר עניא אזלא עניותא', דהיינו אחר שכבר סבלו ישראל עניות, 'אזלי עניותא', מן הדין הוא שהעניות כבר תעזוב אותם ותלך מהם, ויהיו עשירים. **ונרמז עוד ב'בתר עניא', כי אותיות שאחר ע'נ'י' הם למפרע כ'ס'ף ובזה יעזור השי"ת שיהיה להם ככסף, אזלא עניותא מהם.**

מדבר קדש

וביום השמיני ימול בשר ערלתו. איתא בתנחומא (תצוה א') ילמדנו רבינו קטן לכמה נמול כך שנו רבותינו קטן נמול לשמונה מה טעם כשם שנמול יצחק אבינו, וקשה מה שאלו התלמידים הלא כתיב מפורש בכתוב "וביום השמיני ימול", ועוד מה השיב להם מיצחק ולמה לא השיב להם מהפסוק הזה, אכן י"ל דהנה אמרו חז"ל (נדה ל"א:) ומפני מה אמרה תורה מילה לשמונה כדי שלא יהא כולם שמחים ואביו ואמו עצבים, וזה אפשר לומר אם נולד זכר לבד אבל אם נולדו תאומים זכר ונקיבה א"כ הוה טומאת האם שבועיים ואז לא שייך הטעם הזה ויכול להיות שאינו נמול לשמונה, וזה ששאלו קטן (שנולד יחד עם נקיבה) לכמה נמול והשיב להם "נמול לשמונה כשם שנמול יצחק אבינו" כדאיתא (ב"ב ט"ז:) בת היה לו לאברהם ובכל שמה, והקשו המפר' היכן נזכר בתורה לידת הבת ותירצו מזכתיב (בראשית כ"א ח') ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל "את" יצחק וכל מקום שכתוב "את" בא ללמד שנולד תאומים כמו שדורשים אצל השבטים ממילא גם עם יצחק נולדה תאומה בת ושרה היתה טמאה שבועים ונמול לשמונה כדכתיב "וימל אברהם את יצחק בנו בן שמונת ימים כאשר צוה אותו האלקים".

(בנין דוד)

☆

והצרוע אשר בו הנגע וגו' וטמא טמא יקרא. איתא בגמ' (שבת ס"ז:) וטמא טמא יקרא צריך להודיע צערו לרבים ורבים יבקשו עליו רחמים, ופירש"י הוא עצמו אומר טמא טמא רחקו מעלי, וקשה למה צריך להודיע צערו לרבים יותר מחולה אחר, וי"ל בפשטות דהנה רשיז"ל פירש על הפסוק (בראשית כ"א י"ז) "וישמע אלקים את קול הנער" מכאן שתפלת חולים יפה מתפילת אחרים עליו, וא"כ למה הוצרך כאן לתפילת אחרים והרי כח תפילת חולה יפה הוא ביותר, אכן י"ל דאיתא בזוהר (חלק ג' נ"ג) מפני מה נקרא מצורע מוסגר מפני שמוסגר תפלתו בשמים, ומשו"ה יובן דצריך להודיע צערו לרבים כדי שרבים יבקשו עליו רחמים שהוא אינו יכול כיון שמוסגר תפלתו בשמים.

(מדרש יהונתן)

☆

והנה לא הפך הנגע את עינו טמא הוא. אי' במדרש דנגעים באין על עין הרע, וי"ל דהנה מצינו במשנה כל מי שיש בו שלשה דברים הללו הוא מתלמידיו של אברהם אבינו ושלשה דברים אחרים הוא מתלמידיו של בלעם הרשע עין טובה וכו' תלמידיו של אברהם אבינו עין רעה וכו' תלמידיו של בלעם הרשע. וזהו שרמז לנו הכתוב לא הפך הנגע את עינו שעדיין לא שב ולא תיקן את עינו הרעה לעין טובה, ולכן טמא הוא.

(דברי שאול)

☆

בגמ' מאי תקנתו של מספרי לשון הרע אם תלמיד חכם הוא יעסוק בתורה וכו' ואם עם הארץ הוא ישפיל את עצמו. והנה לכאורה למה נתן לת"ח תשובה אחת ולשאר כל אדם תשובה אחרת, וי"ל דבאמת נותן תשובה אחת לתלמיד חכם ולעם הארץ, דהנה איתא בגמ' רב שמחל על כבודו אין כבודו מחול, ופריך הגמ' והא כתיב וה' הולך לפניהם וכו', ותירץ התם כולי עלמא דיליה, הכא התורה לאו דיליה הוא, ופריך הגמ' הא כתיב ובתורתו יהגה, ומשני דלאחר שעסק ויהגה בה היא תורתו, עכ"ד הגמ', והשתא מבואר כי באמת התשובה הראויה הוא שישפיל את עצמו, אך אם תלמיד חכם הוא א"כ אי אפשר לו להשפיל את עצמו דהא אין כבודו מחול כנ"ל, ע"כ אמר יעסוק בתורה ויהגה בה ויהי' התורה דיליה, ואז יוכל לבוא לתשובת המשקל שישפיל את עצמו, נמצא דנותן תשובה אחת לתלמיד חכם ולשאר כל אדם.

(חנוכת התורה)

דורש טוב

וביום השמיני ימול בשר ערלתו. יש לדקדק אמאי גבי פסח כתיב 'כי יקנה נפש קנין כספו, ומלתה אותו', וכן גבי גירות כתיב 'כי יגור אתכם גר המול לו כל זכר', ולא נזכר בהם ענין 'בשר ערלתו', והכא כתיב 'בשר ערלתו' ולא קאמר סתם 'ימול'.

ונראה, דאיתא בנדרים 'דהנודר מן הערלים מותר בערלי ישראל ואסור בנמולי עכו"ם', כי ישראל נקרא נימול וגוי נימול עדיין נקרא ערל (וילפי' מקראי 'כי מלים כל העם' כו', 'וכל הגוים ערלים'), **כי העיקר תלוי בהלב וגוי לבו ונפשו אחוז בערלה ומשורש הערלה, ולא יועיל הסרת בשר הערלה, אבל איש ישראל לבו נמול להש"י.**

ובזה מיושב, דהכא דמיירי בנולד בן לישראל כתיב 'בשר ערלתו', **כי בעצם נקרא נימול מקודם, אלא דצריך רק לכרות גם את 'בשר' הערלה מגופו.** אבל בפרשת הפסח דמיירי בעכו"ם המתגייר, שם אינו מל את בשרו בלבד, אלא עד עכשיו היה גם ערל לב ועתה נחשב מהול, ומעתה שם 'נימול' חל על כל גופו ומהותו, לכן כתיב סתם 'המול לו' ולא כתיב בשר ערלתו.

חתם סופר

בס"ד

כולל עצי חיים

צדקת

רבי מאיר בעל הנס

מיסודם של הבוחה"ק ועוז"ל לבית

סיגט • סאטמאר

אלקא דמאיר עננו

החזקת אנ"ש עניי ארץ ישראל על טהרת הקודש

ובכן צדיקים יראו וישמחו

באותות כבוד הערכה והוקרה, ומתוך לב מלא שמחה ושירה, נשגר ברכת מזלא טבא, אל מול פני מעלת כבוד האי גברא רבא, רב פעלים לתורה ולתעודה במסירות רבה, פאר מקדושים, מרבה צדקה וחסד לכל דורשים ומבקשים, משליך עצמו מנגד לבוא בעזרתינו, נושא בעול במשא הקודש יומם ולילה בהתמסרות עצומה למען הרמת והחזקת כוללינו,

כבוד שמו תפארתו, על ישראל הדרתו

כ"ק הרב הגה"צ

רבי שלום אליעזר טייטלבוים שליט"א

רב קהל ישב לב ד'סאטמאר ס"ו שו.

נשיא כוללינו הק' צדקת רבי מאיר בעל הנס

בנו חביבו ויקירו של מרן רביה"ק זי"ע מייסד כוללינו

לרגל שמחת אירוסי נכדו למז"ט ובשעטו"מ

החתן החשוב הרב **ברוך** שליט"א

בן בנו הרה"ג ר' **יואל טייטלבוים** שליט"א

ר"מ בישיבת חכמת התורה

עב"ג בת הגה"צ רבי **יואל טייטלבוים** שליט"א

רב ביהמ"ד "בית ברוך" בקרית יואל יע"א

בן כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

וזאת הברכה, יצו השם ככה, שמשמחה זו יושפע לו רב ברכות ושובע של שמחה, ובזכות מעשיו הכבירים למען הפרט והכלל, ילווה אותו ברכה והצלחה על כל צעד ושעל, ואלקא דמאיר יענהו בכל משאלות לבו לטובה, בשכר פעולותיו הטובים לעניי ארה"ק, וזכות קיום רצון קדשו והמשכת דרכו של אביו כ"ק מרן רבינו זי"ע יגן בעדו להתברך בכל מילי דמיטב.

החותמים למען שמו בכבוד והערכה

הנהלת הכולל בארה"ק הנהלת הכולל בארה"ב

פּינת יקרת
מאמר מקיף וסודי להרחיב הידיעות בענינא דיומא ופרשת השבוע

מים שלנו

מקורה, טעמה, זמנה וסגולתה

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

בגמ' מס' פסחים (מב.) איתא: 'אשה לא תלוש אלא במים שלנו', וראוי לעיין ולחקור בטעם הדבר, והנפק"מ להלכה בזה?

ב'רש"י' שם כתוב הטעם: 'מפני שבימי ניסן המעיינות חמין שעדיין ימות הגשמים הן, כדאמרינן במי שהיה (לקמן צד:) בימות הגשמים חמה מהלכת בשיפולו של רקיע, לפיכך כל העולם צונן ומעיינות חמין, הלכך מלינן בלילה ומצטננין', עי"ש. ולפירושו אין נפק"מ באיזה זמן נשאב המים, אלא עיקר הנקודה דלאחר שנשאב מהמעיין צריך **י"ב שעות שיעור לינה** שיצטנן, ופירושו של מים שלנו הוא דכבר עבר על המים שיעור לינה.

ובספר 'יראים' פירש הטעם: 'דבניסן בלילה החמה מהלכת תחת הרקיע והמעיינות חמין, ולכן צריך לשאוב אותם **קודם תחילת הלילה, ואז מותרים מיד**, ואין לאחר שאיבתם אחר תחילת הלילה', עי"ש. וה'רא"מ' בביאורו לסמ"ג (ל"ת ע"ט), וכן ה'טורי זהב' סי' תנ"ה (סק"א) ביאורו הענין בדעתו, דלדבריו עיקר הנקודה לשאוב בבית השמשות, **ובאופן זה מותר מיד**, ואם שואב ביום או בלילה אין להן תקנה, דהא בלילה המעיינות חמין, ואם נתחמם לא מהני צינון, ורק אם הי' ביום במעיין ונצטנן שם, ונשאב תיכף אחר זה, ולא התחיל להתחמם בלילה אז הם מותרין.

והקשה ה'בית יוסף' (שם) 'ועוד דלפי"ז במאי מיירי הגמ' דבעינן **שלנו**, הא ליכא אופן דלינה מתיר המים, דאם נשאב בין השמשות מותר תיכף, ואם בזמן אחר אסור בכל אופן, וע"כ פירש הב"י בדעתו של היראים, דיש ג' חילוקי דינים: **א.** נשאבו ביום, אינו חם כ"כ **ומועלת לינת לילה**. **ב.** נשאבו בין השמשות מותר מיד, **ג.** נשאבו בלילה אין להן תקנה, אולם הסתפק דאולי אף בנשאבו בלילה יהני לינת לילה ויום, ומ"ש דאם נשאב בלילה אין להן תקנה, היינו דלא מהני באותו יום, אבל לאחר כ"ד שעות ביום אחר יהא מותרין.

וב'סמ"ג' (שם) מביא את שיטת הריב"ן: 'דעיקר האיסור לאפות קודם עלות השחר, **דסוף הלילה גורם הצינון**', עי"ש, וביאר הב"י: 'דלדבריו אף דנשאב בין השמשות עדיין צריך לינת הלילה, דסוף הלילה גורם הצינון, והיינו כשיטת רש"י דהטעם דצריך צינון הוא משום דהמעיינות חמין, רק לדבריו של הסמ"ג **רק סוף הלילה מצנן**, ולדבריו של רש"י אין חילוק מתי נשאבו המים, רק העיקר דילון דוקא **כל הלילה**.

ועיין בדברי ה'סמ"ק' (רי"ט, רכ"ב) וב'הגהות הסמ"ק' (שם) שסברו גם כן כסברא הנ"ל, אולם ב'הגהות הסמ"ק' הקיל דאף ברוב הלילה מהני, אולם בעינן **רוב האחרון** של לילה **כדי שיהי' עמוד השחר בכלל הלינה**, ובסמ"ק מקיל יותר, 'דעיקר הוא **חצי הלילה האחרון**, דלא ניתנה תורה למלאכי השרת, ורוח צפונית העיקר מחצי הלילה עד עמוד השחר והוא מצנן המים', עי"ש.

ומש"כ דעיקר הצינון נעשה מרוח צפונית, היינו דבעינן רוח המקרר המים, וכן משמע בשאר

הראשונים דבעינן הלילה לקרר המים, אולם ב'מהר"ם חלאווה' אע"ג דסובר דבעינן לינת הלילה, אולם הטעם אינו משום דהלילה מצנן המים, **אלא כשהמים יוצא ממקורם הם בכוחם וטבעם עומד להחמיץ**, וכשעבר הלילה הופג כוחם כמו קדירה שאינו בן יומו, עי"ש.

וב'תוספות רבינו פרץ' (שם) מעתיק את שיטת ריב"א: 'דכיון דבלילה המעיינות רותחים, וביום צוננין, א"כ המים נתחמם בלילה, **ולצנן אותן בעינן כ"ד שעות, ובעינן דוקא י"ב שעות ביום במקורו במעיין, דהא ביום המעיין צונן, ואח"כ עוד י"ב שעות בלילה בתלוש, ובזה נצטנן כ"ד שעות, וע"כ בעינן דישאב דוקא בין השמשות**, דאז נמצא דנצטנן י"ב שעות במעיין, וי"ב שעות בתלוש. וכן סובר ה'מהרי"ל'. ועיין ב"ח' דגם הבה"ג סובר כן, והוסיף דאין זה אלא לכתחילה, אבל בדיעבד אף דנשאבו ביום מותר לאחר לינת לילה, וגם אם נשאב בתחילת הלילה עדיין מהני סוף הלילה להתירם, עי"ש.

ולהלכה עיי' בדברי המחבר בשו"ע (או"ח סי' תנ"ה סעי' א) לפי מה שפסק הרמ"א, ושלחן ערוך הרב סעי' ו', ומשנ"ב סק"ד: דלכתחילה כדאי לשאוב בבין השמשות ממש וכשיטת הראשונים הנ"ל, אולם כיון דא"א לכוון ממש בין השמשות, רשאי לשאוב סמוך לבין השמשות, בעוד יום, אולם אין לשאוב הרבה מבעוד יום, וכמו"כ בדיעבד, אם נשאבו הרבה מבעוד יום, אין לאסרו בדיעבד אם לן עד עלות השחר, וכמו"כ אם שאבן בלילה קודם חצות מותר ללוש למחר, בתנאי אם המתין י"ב שעות מלא [דהיינו אף אחר עלות השחר] להחמיר כשיטת רש"י דבעינן י"ב שעות שלמות, ואם א"א לשאוב בין השמשות יותר טוב להקדים מבעוד יום מלאחר לשאוב בלילה.

וכן בשו"ת 'רמ"ע מפאנו' סי' ל"ב מסיק, דהמנהג הנכון הוא לשאוב בין השמשות ממש, וכדבריו כתבו הרבה פוסקים.

ובפשטות אנו תלמידי רביה"ק ז"ל הנוהגין בדין לילה כשיטת רבינו תם לגמרי לכאורה צריכין לשאוב לכתחילה כשעה לאחר שקיעה [דהיינו 60 דקות אחר השקיעה] דאז מתחיל בין השמשות לשיטת ר"ת, וכ"כ הפמ"ג (שם סי' מ"ז סק"א, וא"א סק"א) דהרוצה לצאת כל הדעות ישאוב ב'58 וחצי דקות אחר השקיעה, עי"ש. ואף דב'מגן אברהם' ועוד, מבואר דלא ישאב בין השמשות ממש דשמא לא יוכל לכוון הזמן מדוייק, וע"כ טוב לשאוב מעט מוקדם, אולם כהיום שיש מורה שעות ויכול לכוון הזמן מדוייק, לכאורה כדאי לשאוב מים שלנו בזמן בין השמשות ממש.

וגם בשו"ת 'חלק לוי' (יו"ד סימן ק"ח) תמה ע"ז, דכהיום צ"ע על מאי סמכו העולם לשאוב קודם בין השמשות, ובספר 'ישראל והזמנים' (סימן ל"ח) רצה לומר דסמכינן אשיטת בית אפרים (שו"ת או"ח סי' ל"ב) דסובר, דלא בעינן בית השמשות ממש [כעין דברי הפרמ"ג הנ"ל], רק העיקר שיהא אחר השקיעה, ובין השמשות דהכא היינו משקיעה עד הצאת הכוכבים, ומדייק שם כן מלשון הראשונים, והטעם הוא דמתחילת השקיעה מתחיל להתקרר, עי"ש.

וב'הגדת דברי יואל' מובא, דרבינו ז"ל שאב לעצמו אחר תפלת מנחה בערך חצי שעה אחר השקיעה ולפעמים במאוחר יותר עד סוף שיטת ר"ת, דלכתחילה לא רצה לאחר יותר, משום לדעת רוב הפוסקים אם שאבו ביום כשר, משא"כ בלילה, עי"ש, **הרי מבואר דרבינו ז"ל נמי שאב קודם בין השמשות אע"ג דההחמיר מאד בשיטת ר"ת בכל ענינים**, כידוע.

ועיי' בשו"ת 'ישראל והזמנים' (שם) דרבינו קבע זמן שאיבת מים שלנו בבית האופה במשך חדשי האפיה שיהיה 15 דקות לאחר השקיעה, ומשך זמן השאיבה היה לערך 5 מינוט, נמצא ששאבו בין 15 דקות ל'20 דקות אחר שקעה"ח, ומשמע דהחמיר בזה כשיטת הגאונים, ורק לעצמו שאב יותר מאוחר דהיינו ג' רבעי שעה לאחר השקיעה [זה מעט מאוחר יותר ממה שכ' בהגדת דברי יואל, וצ"ע], וכנראה דלבית האופה שידע דגם אנשים הנוהגים כשיטת הגאונים נוטלים שם המצות [כידוע דהרבה בני ישיבה לקחו ממצות אלו] החמיר בזה, ולעצמו נהג כשיטת ר"ת, עי"ש.

וכבר ידוע גודל עבודת הצדיקים בענין זה של שאיבת מים שלנו, ועי' ב'קב הישר' (פרק מ"ט) וכן הוא מנהג צאנז לומר בשעת השאיבה סדר האותיות א' ב' ג' וכו' להמשיך קדושת אותיות התורה אל תוך המים.

ומרגלא בפי העולם סיפור מורגש, שבאחת השנים הלך הרה"ק בעל ה'מאיר נתיבים' ז"ל לשאוב מים שלנו לאפיית מצות מצוה, בסוף תקופת החורף שבחוץ לארץ מפשירים השלגים, והדרכים היו מלאים בוץ ורפש, ובדרכו חלף על פניו הרה"ק רבי יעקב יוסף מאוסטראה ז"ל המכונה רב ייב"י שנסע בעגלה אף הוא בדרכו לשאיבת מים שלנו, כשהבחין בבעל ה'מאיר נתיבים' מסרך רגליו בבוץ, קרא לעברו ושאל אותו מדוע לא יצטרף אליו לנסיעה בעגלה, השיב לו רבי מאיר מצוה גדולה יש לנו רק פעם בשנה אלך ואמסרנה לסוס?, מוטב שאבוסס את רגליי בטיט ורפש לשם המצוה, מיד ירד רב ייב"י והצטרף גם הוא להמאיר נתיבים בהליכה לשאיבת מים שלנו ברגל דוקא.

וב'דרשות מהרי"ל' מביא דאף אם הוא קשה לו מאד, או שהוא טורח לו כגון זקן וחולה יטריח עצמו לשאוב מים למצות מצוה, וב'לקוטי מהרי"ח' במנהגי חודש ניסן כתוב: 'בעיני ראיתי בעת שזכיתי להיות על חג הפסח אצל מרן רבינו הקדוש שר התורה מו"ה חיים האלברשטאם מצאנז זצלל"ה קודם פטירתו, והיה אז חולה מסוכן וכבר נתייאשו אותו הרופאים הגדולים ל"ע בכל זה נסע אל הנהר אשר היה מבחוץ לעיר ושאב בעצמו המים למצות מצוה זי"ע, עי"ש. וכעין זה מרגלא בפומיה של רבינו הברך משה זצ"ל לספר מה ששמע מזקינו הרה"ק רבי שלום אליעזר מראצפערט ז"ל שהתלווה אל אביו מרן הדברי חיים ז"ל לשאיבת מים שלנו בשנתו האחרונה, והיה אז חלש מאוד כי נסתלק תיכף אחר הפסח ביום כ"ה ניסן, וכאשר הגיע עם העגלה סמוך לשפת הנהר, קפץ הדברי חיים מתוך העגלה בשארית כוחותיו ושאב מים שלנו בשמחה נפלאה, ואחר כך הוצרכו המשמשים להביאו מן הנהר כי מרוב חולשתו לא היה ביכלתו לחזור בעצמו (הגדת ברך משה פרק י' סעי' ג').

ובאמת יש בזה סודות עמוקים, אולם בין החסידים מקובל סיפור דפעם אחת בעת שאיבת מים של מצוה, סח הרב הקדוש רבי משה מקוברין ז"ל להמקורבים אצלו, ואמר כי הוא דומה ברגעים אלו למלך שמלמד את אנשיו תכסיסי מלחמה שונים ומחוכמים, **אך בפועל בהגיע עת המלחמה ווארפט מען אלעס אוועק און ער שיסט פשוט ופראסט**, כך גם על שאיבת מים של מצוה ישנם סודות רבים ועמוקים, אך בבואי לשאוב את המים שלנו, אין אני מכוון שום כוונה רק בפשטות אשר ציוונו השי"ת לעשות את העובדה הזאת, ודומה הוא למכוון כל הכוונות.

הרה"ק הישמח ישראל ז"ל כשהלך לשאוב מים שלנו למצות מצוה הי' נמשך כמעט שעה, והיה הישמח ישראל רגיל לומר כי כל מי שעינים לו לראות רואה בחוש כי המים שמחים כעת, ובספר ישמח ישראל לבדיקת חמץ ביאר זאת, עפ"י מש"כ הישמח משה' ז"ל משמו של הרבי ר' העשיל מקראקא ז"ל לפרש את הפסוק (תהלים קלז) על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו בזכרנו את ציון, על פי המובא במדרש שבבריאת העולם בכו מים התחתונים לפני הקב"ה על שנתרחקו ממקור החיים, פייס אותם הקב"ה שיקיימו בהם ניסוך המים ובכך ישובו ויתעלו אליו, כל זמן שהיה בית המקדש קיים היו המים שמחים, אבל משחרב הבית שוב לא היה להם במה להתנחם, והנה בימינו אלה אין לנו מצוה המתקיימת באכילה כי אם אכילת מצה, ומצוה זו אי אפשר לה בלא מים כדי לגבל את העיסה, ומסיבה זו המים עצמם שמחים וששים שנעשית בהם מצוה, ובכך מקרבים ומעלים אותם אל כור מחצבתם, וצדיקים זכי הראיה זוכים ורואים בשמחת המים המתקרבים להקב"ה, ומזה תגדל שמחתם ביתר שאת, עי"ש. ומתאמרא בפי החסידים דאח"כ נתן משיירי המים לכל אחד, באמרו **דשיירי מים שלנו סגולה לזכרון**.

ועיי' ב'קובץ בית אהרן וישראל' (קובץ ע"ב עמוד קד) שכתוב שם: 'נהגו רבוה"ק מקארלין סטאלין זיע"א לשתות קצת לאחר השאיבה מהמים שנשאבו'. וכן הובא בספר 'שיח אבות' (קוידינוב מנהגים אות נז) דמהמים שנשארו בדלי היה הרה"ק רבי שלמה חיים מקוידינוב ז"ל שותה מעט ואומר לחיים, ובשתייתו אומר **שיירי מצוה מעכבין את הפורענות**.

וב'הגדת ברך משה' (פרק י' בהערה ב') מובא, דפעם אחת לאחר ששאב רבינו מים שלנו ניגש אליו יהודי חשוך בנים, וביקש מרבינו לברכו בזרע של קיימא, ונענה רבינו ואמר: הנה עתה שאבנו מים שלנו לצורך מצת מצוה, ושני תיבות מים שלנו ראשי תיבות **שם**, יעזור השי"ת שתזכה בקרוב לקרוא שם לבניך, ולתקופת השנה נולד לו בן זכר,

ובאותה שאה רבינו הלך לשאוב מים שלנו ניגש הלה לרבינו לבשרו בבשורה המרנינה.

ונפלאים המה דברי המגיד הק' מקאזניץ ז"ל בספרו הק' 'עבודת ישראל' (לשבת הגדול) שכתב לבאר את דברי הגמרא הנ"ל (פסחים מב.) 'דרש רבא אין לשין אלא במים שלנו, למחר אייתו כולי עלמא חצבייהו לגביה'. והקשה ה'עבודת ישראל' למה ליה לרבא לדרוש בלשון שאפשר לטעות. וביאור הענין באריכות וזל"ק: 'ונראה לי שרבא רמז בדברי קדשו שהעולם יהיו מיחדים שם הוי"ה ב"ה בעשיית המצות, שמצה הוא אותיות יה"ה בא"ת ב"ש. והוא"ו של השם הוי"ה אין בו, לזה למד רבא להעולם בדברי קדשו שיוכלו למשוך את הוא"ו להמצה ויהי' השם שלם, ולכך דרש בזה הלשון אין לשין אלא במים שלנ"ו, התיבה של"נו בגימ' עם הכולל שם נג"ד יכ"ש (מ'אנא בכח גדולת'), שפירוש של השם הוא נגדי כ'בוד ש'מים, והשם זה נגד הוא"ו של שם הוי"ה, שהשם הא' אב"ג ית"צ הוא כנגד היו"ד, והשני נגד הה', וזה השם השלישי כנגד הוא"ו, שהוא"ו היא המשכה שהיא מכוון נגד זה השם שצריך להמשיך עליו עד שיהא כנגדו כבוד שמים, ולזה דרש רבא בזה הלשון של"נו לרמוז שצריך להמשיך הוא"ו למצ"ה ויהיה השם שלם, ולזה בערב פסח צריך לעשות המצות לשם מצוה דהיינו ג"כ על זה הכוונה כדי להמשיך הוא"ו למצה ויעשה מצוה ויהיה השם שלם כנ"ל, ולמחר אייתו כולי עלמא חצבייהו לגביה, ר"ל הכלים הריקים היינו אותן שלא היו יכולין להמשיך בקדושה הוא"ו למצ"ה אתו לגבי רבא, כדי שישפיע להם מרוב קדושתו כדי שיוכלו ג"כ להמשיך הוא"ו למצ"ה ויהיה השם שלם', אמן, עכדה"ק.

וכדרכו בקודש וכעי"ז ביאור מרן רבינו שליט"א גם הוא בספרו 'לב אהרן' וממלא את דבריו הק' של העבודת ישראל, למה צריך שיהא נרמז בתוך המצה שם הוי"ה בשלימות, בהקדם מה דאיתא במדרש (שמו"ר פט"ו ס"ה) אמר רבי שמעון, גדולה חיבתן של ישראל שנגלה הקב"ה במקום עבודת כוכבים ובמקום טנופת ובמקום טומאה בשביל לגאלן, משל לכהן שנפלה תרומתו לבית הקברות, אומר מה אעשה, לטמא את עצמי אי אפשר, ולהניח תרומתי אי אפשר, מוטב לי לטמא את עצמי פעם אחת וחוזר ומטהר, ולא אאבד את תרומתי כך אבותינו היו תרומתו של הקב"ה, והיו בין הקברות, אמר הקב"ה היאך אני גואלן, להניחן אי אפשר, מוטב לירד ולהצילן. וביאר היפה תואר דקאי על מכת בכורות שנאמר בו אני ה' ולא מלאך. אך הקשה לו להיפה תואר הא הקב"ה כהן הוא, ואיך עבר על לאו דטומאה, ותירץ החיד"א בראש דוד (פ' שמות) על פי מה הגמרא (סנהדרין לט.) אמר ליה ההוא מינא לרבי אבהו אלהיכם כהן הוא דכתיב (שמות כה ב) ויקחו לי תרומה, כי קבריה למשה במאי טביל. וכתבו התוספות (ד"ה במאי טביל) הא לא קשיא ליה היאך נטמא, דישראל נקראו בנים למקום. וכתבו רבני אשכנז, דזה מתוקף ענוותנותו יתברך להחשיב עצמו כביכול ככהן הדיוט שמטמא לבניו, מה שאין כן כהן גדול אינו מטמא לבנו. ועל פי זה אפשר דבעבור זה עשה האלהים לבא למצרים מלאה גלולים, והוא כהן כביכול, להודיע לכל כי ישראל בנים למקום, עכ"ד.

ועל פי זה מפרש מרן שליט"א מה שדרש בהגדה של פסח ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה והכיתי כל בכור וגו' אני הוי"ה (שמות יב יב), ועברתי בארץ מצרים אני ולא מלאך וכו', אני הוי"ה אני ולא השליח. דהנה כתבו המפרשים (צפנת פענח ערך גאולה ודוד) כשבני ישראל הם בתואר בנים למקום, אז הנהגתו ית' הוא בתואר שם הוי"ה שהוא רחמים כרחם אב על בנים, וכשהם בתואר עבדים, אז הנהגתו ית' הוא בתואר אלהים שהוא מדת הדין. וזהו ועברתי בארץ מצרים שהוא מלאה גילולים, אני ולא מלאך, ולכאורה היאך נגלה הקב"ה במקום טומאה, הא הקב"ה כהן הוא, לזה אמר אני הוי"ה אני הוא ולא השליח, דשם הוי"ה ב"ה מורה שבני ישראל הם בנים למקום, ועל כן הקב"ה אבינו אב הרחמן מטמא בשביל בנו להצילנו ולגאלינו.

ובזה ביאור מרן שליט"א את הרמז 'מים שלנ"ו' להמשיך אות ו' לתוך מצ"ה, ויהיה אותיות מצו"ה הוא שם הוי"ה בא"ת ב"ש (תיקו"ז תיקון כט עג.), כי מצה זו שאנו אוכלים על שום שלא הספיק בציקם וגו' עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם, ולכאורה היאך נגלה הקב"ה במקום טומאה, הא אלקיכם כהן הוא, רק בשביל ישראל הם בנים למקום, לכן צריך להיות במצה רמז שם הוי"ה ב"ה, שנהגתו ית' בשם קדוש זו הוא בזמן שישראל הם בתואר בנים לבנים, ודפח"ח.

לשכת הסת"ם

שאלות ותשובות בהלכות סת"ם
שהגיע בקרב ההוראה

איסור מזוזקת שם השם (!)

טעה בתיבות 'יהיה' 'הוי"ה'

כתב הוי"ה במקום 'יהיה'

היה צריך לכתוב תיבת 'יהיה', וכתב בטעות שם הוי"ה, אם הסופר לפנינו ואומר שרצה לכתוב 'יהיה' מותר למחוק הוא"ו, ולכתוב יו"ד במקומה. [מכיון שהיה היפך כוונה, אינו נעשה קדוש]. אמנם אם אין הסופר בפנינו, אין למחוק הוא"ו, דכיון שהוסיף אות והקריאה משתנה יש לחוש שמא כיון לקדשו. ובאופן שכיון לקדשו הוה קדוש, אע"פ שכאן צריך כתוב 'יהיה'[1].

כתב 'יהיה' במקום הוי"ה.

היה צריך **לכתוב** שם 'הוי"ה', וכתב במקומו 'יהיה', יש לחוש שמא לא קידש השם, ולכן הרי הוא פסולה[2]. אבל אם ניכר שקידשו, כגון שעשה הה"א כדרך כתיבת השמות, הרי לנו הוכחה שכיון לקדשו, יכול להאריך רגל היו"ד ולעשותו וא"ו[3]. [ובתפילין ומזוזות לא מהני תיקון הנ"ל, משום שלא כסדרן].

---

1. קסת הסופר (סימן יב ס"ו). הנה מבואר דכשאין הסופר בפנינו חיישינן שמא קידש בטעות השם. והנה בטעה וכתב הוי"ה במקום 'יהודה', ששכח לכתוב דלי"ת ואין הסופר לפנינו, אמרינן שמסתמא חשב לכתוב יהודה, ולכן לא נתקדש השם ומותר למחוק ההי"א. וצ"ב החילוק בזה.

   והנה יסוד החילוק בזה מבואר בקסת הסופר (חקירה ג) דבסתמא תלינן שהיה לפני הסופר תיקון סופרים שהיה כתוב שם כהוגן. וא"כ תלינן במצוי. והנה לשכוח לכתוב אות הוה דבר המצוי לכן בכתוב הוי"ה במקום יהודה אמרינן שמסתמא רצה לכתוב יהודה, ושכח לכתוב הדלי"ת. משא"כ בנמצא שם הוי"ה במקום יהיה, שכתב אות אחר, דהיינו במקום יו"ד כתב וא"ו, והוה דבר שאינו מצוי, ובפרט שנשתנה הקריאה. לכן צריך לחשוש שמא טעה הסופר שכאן צריך לכתוב שם הוי"ה, ואין למחקו.

   והשיג שם על מש"כ בספר מטה נפתלי שהביא תשובת הגאון מהר"י אסאד זצ"ל בס"ת שנמצא בה טעות בפסוק "וזה יהיה משפט הכהנים", שבמקום יהיה כתב שם הוי"ה ב"ה. והגאון מהר"י אסאד התיר למחוק דוקא הסופר כתבו לשם חול משום דמסתמא תלינן שכתב מתוך הכתב כדין, ובחומש מסתמא לא היה טעות, וא"כ תלינן שנכתב לשם חול. אלא שהסופר טעה והאריך שלא מדעת היו"ד ועושה וי"ו. וכאמור דעת הקסת הסופר להחמיר בזה היות דהוסיף במעשה הכתיבה, א"כ יש לחשוש שמא היה טעות בחומש וכדומה.

   [ושמעתי מסופר חשוב שליט"א, שנתן פעם למגיה להגיה פרשיות, והיה שם שאלה כזה, שהיה כתוב 'הוי"ה' במקום יהיה, והלך המגיה לשאול בבית הוראה, כדת מה לעשות, והורו לו שאסור למחקו. ואמר לי הסופר שהוא מחק הוא"ו וכתב יו"ד במקומו. והסביר לי שהמגיה לא ידע מה היה כוונת הסופר, ולכן באמת הורו בבית הוראה שאסור למחקה. משא"כ הוא יודע שרצה לכתוב 'יהיה' ולא הוי"ה, ועוד הוסיף שהרי אנו שכותבים ע"פ האר"י, כותבים האותיות ה"א של שם הוי"ה באופן אחר, ואם היה בדעתו לכתוב שם הוי"ה היה צריך להיות ניכר בההי"ן. ולכן שפיר מחק הוא"ו].

2. והיינו כנ"ל שכיון שכתב בפועל אות שאין כאן מקומו, והקריאה משתנית בו יש לחוש שמא לא קדשו.

3. שו"ת בית שלמה (סימן קפא קנב), שו"ת שבט הלוי (ח"ב סימן קמח).

שאלה:

באחורי המזוזה, כתבים שם 'כוז"ץ וכו', והיה נכתב באופן הפוך ממה שצריכים לכתבו. האם מותר למחקו, או שיש בזה משום איסור מחיקת השם?

תשובה:

כיון שאינו מן השמות שאינם נמחקים, מותר למחקו ולתקנו שיהיה כתוב באופן שצריך לכתבו. אמנם יש ליזהר בזה שח"ו לא יעשה נקב בקלף, שהרי בעבר השני של הקלף נכתב כנגדו ה' א-לקינו ה'.

[מבית לוי בשם בעל שבט הלוי זצ"ל. ומציין שם לשו"ת מהרש"ג (ח"א סימן ג). שמבואר שם כנ"ל שאין בזה משום איסור מחיקת השם. וז"ל שם "ומה שנראה ממכתבך דאתה חושש במחיקה מחשש מחיקת השם, בזה איננו מסכים עמך, דלדעתי אין במחיקת שמות כאלו משום איסור מורח את השם, דהרי רק ז' שמות אסור למחוק כמבואר בש"ס מס' שבועות וכן, וביו"ד סימן רע"ו. ואפילו רחום וחנון וכדומה מותר למחוק מכ"ש בשמות אלו, דאף דוודאי שמות הקדושים הם, מ"מ ודאי דלא עדיפי מרחום וחנון ושאר הכינויים, דכלל אמרו רק ז' שמות אסור למחקו].

חוקים להורותם

הלכות ודינים, מפסקי הראשונים והאחרונים, עם תעספת ביאורים וטעמים שונים

נו"נ ע"י הרב הגאון דומ"ץ דקהילתינו שליט"א

דינים מיוחדים לשנה זו

פירות שביעית בערב פסח

עשיית מאכל או תבשיל עם פירות של שביעית כשיש שם חמץ שיצטרך לבערו

ראוי להמנע סמוך לפסח להכין מאכל חמץ מירקות של שביעית כגון בישול תבשיל עם ירקות של שביעית בכלי חמץ, או לאפות מזונות שמעורב בה ירקות של שביעית, כשיודע שישאר מאותו המאכל ויצטרך לבערו בערב פסח, ונמצא שגרם להפסיד פירות שביעית.

עפ"י מה שפסק הרמב"ם (הל' שמיטה פ"ה ה"ד) דאין מבשלין ירק של שביעית בשמן תרומה בכדי שלא יביאנו לידי פסול דהיינו שאם יפסל בשביל התרומה אז יצטרך לשרוף הכל וגורם לפירות שביעית שלא יאכלו, כמו"כ בזה אין לגרום להביאנו לידי פסול בזה שיודע שישאר הרבה חמץ ויצטרך לשרפו.

ביעור חמץ שיש בו קדושת שביעית

מותר לבער (לשרוף) בערב פסח חמץ שיש בו קדושת שביעית [דהיינו שמעורב בו פירות שביעית או שיש בו טעם פירות שביעית] כשם שמותר לשרוף בערב פסח תרומת חמץ.

דהנה ברמב"ם הלכות שמיטה (פ"ה ה"ג) מדמה דיני שביעית לדיני תרומה דשניהם שוים לשמירת קדושתם, ולגבי תרומה פסק הרמב"ם בהל' חמץ ומצה (פ"א ה"ט) דאף דאסור להפסיד תרומה ואסור לשרפו, עכ"ז בער"פ מותר לשרוף תרומת חמץ, ומיוסד דבריו עפ"י הגמ' פסחים (י"ג ע"א) והתוס' (ד"ה שורפין) כתבו שם הטעם דאע"פ דמדאו' בביטול בעלמא סגי ואמאי מותר לבערו, מכל מקום כיון דסופה ליאסר וליקץ לאיבוד שרי לשורפה, ולפי"ז הוא הדין בשמיטה דאסור לאבד פירות שביעית עכ"ז לבער החמץ יהא מותר, ואף דשם פסק הרמב"ם דיש לשרפו רק בשעה שישית, ואנן נוהגים לשרוף כבר לפני תחילת שעה שישית וא"כ יהא אסור לשרוף אז חמץ זו, עכ"ז יש לחלק בזה דבשביעית קיל טפי, כיון דבתרומה המאכל של תרומה היא בעצמו קודש וצריך לשמרו, ולכן אסור לשרפו אלא לאחר זמן איסור הנאה דהיינו שעה שישית, דאז אינו ראוי לכלום ומותר להפסידו, משא"כ בשביעית דהאיסור לאבדו הוא מטעם דדרשי' "לאכלה ולא להפסד", לכן כל היכא דכבר אסור באכילה אף דעדיין מותר בהנאה שוב אינו נחשב להפסד בזה שמאבדו, כן שמעתי מהגאון ר' שלמה זלמן אולמאן זצ"ל ראה"כ.

מאכלים שיש רק חשש חמץ

מאכלים שיש בהם רק חשש חמץ ודרך בני אדם לבערם בער"פ, כגון שהשתמשו בפירות שביעית בכלי חמץ בצונן, או שהשתמשו בפירות שביעית בשעת אכילת חמץ, או פירות שביעית שנמכרו בלא השגחה מיוחדת לפסח, ומחמת חומרות הפסח נוהגים לבער פירות אלו - אין נכון לבערם ולשרפם עם החמץ, ויכול להשליכם לפני זמן האיסור במקום הפקר בכדי שירקבו מעצמם, או ישליכם לתוך כלי האשפה המיוחדים לפירות שביעית שנמצאים ברה"ר והפירות המונחים שם נחשבים להפקר.

דמאכלים אלו אינו נכון לשורפם דכיון דבעצם הם אינם אסורים באכילה בפסח ורק מחמת חומרא נוהגים שלא לאכלם בפסח, ולכן לא שייך כאן טעם ההיתר הנ"ל לשורפם דממילא הם אסורים, כיון דכל איסורם אינו אלא מחמת חומרא ולא שייך לומר שהם יהיו אסורים ולכן טוב לעשות כנ"ל.

מכירה לנכרי מאכל שיש בו קדושת שביעית

מאכל שיש בו קדושת שביעית מותר למכרו לנכרי במכירת חמץ.

ואף דההלכה הוא דפירות שביעית אין למכרו לעכו"ם כדאיתא בתוספתא (שביעית פ"י י"ב) עכ"ז במכירת החמץ יש להקל למכרו, כיון דכל הטעם דאסור למכרו הוא כיון שהנכרי אינו נוהג בהם קדושת שביעית הרי זה נחשב כהפסד, וזה רק במכירה שידעינן שהנכרי יאכל הפירות, אבל בחמץ שידעינן שאין הנכרי רגיל לבוא לקחת את החמץ ולא יאכלם כדאיתא בשו"ע סי' תמ"ח שהיה הישראל מכרו החמץ לנכרי, והיה יודע שהנכרי היה מחזירו לאחר הפסח לא חיישי' בזה להפסד, הגאון ר' שלמה זלמן אולמאן זצ"ל, ראה"כ.

דין השתמשות באשה (ד)

א] סיכום מה שכתבנו בגליון הקודם באיסור השתמשות באשה הוא בג' דברים בלבד: א) רחיצת פניו ידיו ורגליו, ב) הצעת המטה בפניו, ג) מזיגת הכוס, ולכן אסור לאשה להגיש לפניו מאכל בצלחת או למזוג בפניו לתוך כוס יין או שאר משקים חשובים כגון מזיגת מיץ עם מים או סודה, וכן אסורה להכין לו קפה אף שאינה מגשת לפניו, אכן כל זה דווקא אם האשה מביאה לאיש מנה אישית אבל מותר להביא לשולחן צלחת מרכזית וכ"א נוטל בעצמו לצלחת שלו וכן מותר להביא בקבוק או כד של שתיה וכ"א מוזג לעצמו תוך כוסו.

ב] ועתה נבאר כמה אופנים שיש להתיר בהגשה ומזיגה – אם האשה עושה שינוי שמוזגת או מושיטה ביד שמאל יש להתיר[א].

ג] כמו"כ יש להתיר אם האשה אינה מנחת המאכל או המשקה לפניו ממש אלא בריחוק מקום קצת נחשב זאת לשינוי (כמבואר בסי' קצ"ה) **ואף אם אין מקום להניח את הכוס או הצלחת לידו בכל זאת נחשב לשינוי כשמניחה בריחוק מקום[ב].**

ד] אם האשה מנחת את המאכל או המשקה לאיש שלא בפניו דהיינו כשאינו רואה ולא נמצא כאן יש להתירו[ג] ואף אם הוא יודע שהביאה בשבילו אין איסור כיון דלא נעשתה הפעולה לפניו.

ה] וכן יש להתיר אם המאכל או המשקה שמנחת לפניו אינו מתוקן לגמרי וטעון תיקון כגון שחסר מלח או סוכר או שמכינה לפניו קפה והוא עצמו צריך להוסיף בה חלב מותר (כמבואר כל זאת בסי' קצ"ה).

ו] ויש ליזהר עפ"י מה שנתבאר לעיל כשהולכים להתארח במלונות ויושבים שם משפחה מרובות אנשים לסעודות ומלצרים מגישים לפניהם את האוכל דיש להקפיד לכתחילה שאם המגיש את האוכל הוא "איש" יקבל הבעל את המנה גם עבור ביתו זו אשתו ואם "אשה" מגישה את האוכל תקבל האשה את המנה עבור בעלה.

ז] וכן יש ליזהר בזה כשנוסעים בפליגע"ר (אוירון) **ומצוי שהנשים מגישות את מנות האוכל לנוסעים דיש ליזהר לכתחילה שהאשה תיקח המנה לבעלה, או שיגיד לה שתניחנו בריחוק מקום או שיקח בעצמו את מנת המאכל בשבילו, ובשעת הדחק כשאין ברירה אחרת יש מקום לסמוך על ההיתר דבמקום שרבים מצויים אין איסור השתמשות באשה, ועוד היתרים נוספים שנביא בהמשך בעזהשי"ת.**

ח] וכן יש לעורר על מה שיש באולמות מלצרים המגישים את מנות האוכל לנשים אף אם ניישב חלק ההלכה מצד איסור השתמשות עפ"י התירים שנבאר מ"מ עצם הדבר שמסתובבים אנשים בין הנשים הוא נוגד לצניעות ואצ"ל בשמחות שיש בהם ריקודים וע"כ צריך לראות כ"א בשמחתו שיהיה השמחה כדת של תורה וכפי ההלכה שיהיה ממונה במיוחד איש לחלק את המאכל לגברים ואשה תגיש את המאכלים לנשים.

ביאורים והוספות

(א) כמבואר בסי' קצ"ה וכ"כ כאן בעזר מקודש "ואולי כמו שמועיל בנדה שתושיט מאכל ומשקה על השולחן ביד שמאלית אולי כן הוא בפנויה ואשת איש להסוברים שיש בהם איסור הושטה לאיש") ואיטרת תניחנו ביד ימין, ואם יש לה מכה ביד ימין מסתבר דאז לא חשוב שינוי כשמגישה ביד שמאל (כמבואר בשיעורי שבט הלוי סי' קצ"ה.

(ב) כמבואר בשיעורי שבט הלוי שם, ויל"ע קצת מדוע באות הקודמת כתבנו לאסור אם יש לה מכה ביד ימין דאינו נחשב לשינוי כיון דאז הדרך להשתמש ביד שמאל ולפי"ז בדידן דאין מקום להניח המאכל לפניו אז ג"כ הדרך להניחו מרחוק קצת וא"כ לא תיחשב לשינוי, ויש ליישב דלעיל אין שינוי בגוף מעשה השירות וכל ההיתר הוא דניכר בעשיית הפעולה שינוי ולכן אם אינו שינוי א"א להתירו משא"כ בדידן דההיתר הוא דחסר בעצם מעשה השירות שאינה בשלימותה כיון דלא הוגש לפניו ממש.

(ג) כמבואר בעזר מקודש "אם עוצם עיניו בשעת הבאת המאכלים והמשקים לשולחן אולי עי"ז אין עוד חשש לכו"ע.

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' **יוסף מרדכי** ב"ר אביגדור **כהנא** ז"ל
נלב"ע ה' ניסן

הרה"ח ר' **יהודה** ב"ר **אהרן ברוך** הלוי ז"ל
נלב"ע כ"ה ניסן

האה"ח מרת **חנה** ב"ר **מנחם יודא** ז"ל
נלב"ע ו' שבט

הוצאת ע"י בנו-חתנם הרבני הנגיד הנכבד רודצו"ח

מוה"ר **משה כהנא** הי"ו
מראשי קהילתינו הק'
בארא פארק יע"א

עבודה זרה - דף ס"ג

כל 'אמירה לגבוה' יהיה במסירות נפש. ובאמירת 'לשם יחוד' כנמסרה כבר לגבוה

אמירה לגבוה כמסירה להדיוט. הרה"ק רבי עוזיאל זללה"ה בעל מחבר ספר עץ הדעת טוב אמר: **'אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט' אם ירצה אדם לומר דברי תורה או תפילה לפני ה' יהיה במסירות הנפש.**

ובספר דברי ישראל פי': הרי מצינו שבאמירה לגבוה הרי היא כמסירה, **וזהו שאנו אומרים קודם כל מצוה לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה, היינו אמירה לגבוה שהיא כמסירה וכבר היא של גבוה, ואין עוד להחיצונים שליטה עליהם.**

דף ס"ה

המסבב הסיבות ב"ה מסבב מתחילה הדברים שיוגמרו לפי הענין גם לאחר זמן

רבא אמטי ליה קורבנא לבר שישך כו'. כשנעשה הרה"ק רבי צבי הירש ליב מאליק זצ"ל רב באליק, הגיעה ידיעה שצריך לבוא לעיר על איזה שבועות כמה אלפים אנשי חייל (קאזאקען), והיו כולם יראים שלא יבואו ויענו את העיר. והביאו פדיון להרב ב' אדומים שלא יבואו, ואמר: אם יתנו לי ב' מאות אדומים לא יבואו, ונעשה רעש מאין יתנו כל כך הרבה מעות, ונמצאו מתנגדים שדחו אותם ואמרו שלכך ביקש כן מפני שיודע שאין בידו לעשות מאומה, על כן הסכימו שיתנו לו משכונות עבור הכסף שמבקש, ובזה יוכלו לנסות אותו. והביאו לו המעות הנ"ל. ובאותו יום באה הודעה מפעטערבורג לחיילים שלא יכנסו לתוך העיר, אלא יחנו כמה פרסאות רחוק מהעיר. וטענו אנשי העיר שאינו מופת שלו דהרי ציווי השליחות כבר היה קודם ליום זה וצריך להחזיר להם המעות, והוא טען שזכותו גרם לזה.

ויבואו לדין לפני הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאריץ בעל "ברית כהונת עולם", ופסק שהצדק עם הרצ"ה, כדמוכח בגמרא מפורשת (ע"ז סה.) במעשה דרבא שהביא דורון לבר שישך ביום אידם, ומצאו לבר שישך מתענג בתענוגי העולם, ושאל בר שישך לרבא האם גם אתם תוכלו להתענג כמוני בעולם העתיד לבוא, והשיבו רבא שהעולם העתיד להנתן לנו עדיף מכל התענוגים שיש לכם, מכיון דאתון איכא עלייכו אימתא דמלכותא, ואנן לא תיהוי עלן אימתא דמלכותא, אמר לו בר שישך אנא מיהא מאי אימתא דמלכותא איכא עלי, עודם מדברים הגיע שליח מהמלך

המשך בעמוד:

דף פ"ה

עצה שוה לכל נפש מישראל להציל מחשש 'אל תזרעו אל הקוצים', שיתן כל שכר עשייתו לשמים

המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול, כתב הרה"ק בעל דרכי תשובה זללה"ה, (תפארת בנים ח"א, ע' רמ"ה): שמעתי מאאמו"ר הרב הקדוש (רבי שלמה ממונקאטש) זצללה"ה, שאמר בשם מחותנו הרב הקדוש מו"ה נתן דוד משידלאווצי זצללה"ה, **שיש עצה למה שאמרו קדמונינו ז"ל** (עיין ראשית חכמה שער התשובה, שער היחודים ותיקון העוונות לרח"ו, ועיין בהקדמה לספה"ק דרך פקודיך) בפירוש הפסוק (ירמיה ד, ג) נירו לכם ניר ואל תזרעו אל הקוצים, כי התורה והמצוות שעושים קודם שעשו תשובה על חטאת נעורים הוא מוסיף ח"ו כח להס"א ר"ל, שיש להם אחיזה בהקדושה.

אך עצה היעוצה היא, שיעשה הכל רק לשם ה' לבדו, וקודם כל מצוה ימחול השכר של המצוה להקב"ה ויעשה בלי קבלת פרס רק לקיים רצונו וליתן לו יתברך שמו המצוה, ואז לא יוכל הסטרא אחרא לנגוע בהם וליקחם, כיון דקיימא לן (כתובות פה, ב) **המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול,** והכי נמי כיון שאנו נותנים הזכות של המצוה להשם יתברך, שהוא כהבעלים של השכר, וכיון שעל ידי העבירות הם (הסטרא אחרא) רוצים לינק מהשכר הזה ומהשפע קודש הנשפע על ידי המצוה הזאת, **וכשאנחנו נמחול השטר שיש לנו הבטחת השכר בעד קיום המצות, ונמחלו בתורת מתנה להשם יתברך אז לא יוכלו הם ליגע בטענת שעבוד לומר כי נמכר שכר המצוה ח"ו להם בעד העונות וחלק**

התאוות שנלקחו מצד הסטרא אחרא בעוה"ר, וכיון שמוחלין השכר להשם יתברך כביכול, אז בטל טענתם ויניקתם, (כדין המוכר שטר חוב וכו' כנזכר), עד כאן דבריו הקדושים. וזהו עצה נכונה ויוכל גם אדם הפשוט לעשות כן מרצונו הטוב, כי טוב תתו אתו השכר להשם יתברך, מתתו אותו לאחרים (הס"א ח"ו), כי מבלעדי זאת יקחום הסטרא אחרא ח"ו כנזכר, עכדה"ק. ובעצה זו עי"ז יעשו מעשיו פרי למעלה ושורש למטה אכיה"ר.

דף פ"ו

שלשים יום קודם חג יש כבר חיוב מן הדין להשתדל למען קיום מצוות החג

האומר סוכה איני עושה לולב איני נוטל כו'. בש"ע או"ח (סי' תכ"ט ס"א) **'שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלשים יום'**, ומוסיף הרמ"א, **'והמנהג לקנות חטים לחלקם לעניים לצורך פסח'**. ומעורר הגאון הק' בעל החידושי הרי"ם ז"ל בענין זה פרט חשוב דהנה לכאורה צריך לדעת מתי חל החיוב בקניית החטים עבור העניים אי נימא קודם הפסח, הרי עדיין לא הגיע הפסח, ואם יקנו בפסח, כבר אי אפשר לעשות מצות [בתוספת ביאור: בחג הסוכות, מתי חל החיוב לבנות הסוכה, אם תימצי לומר קודם החג, הרי עדיין לא הגיע היו"ט ומה שייך לבנות סוכה, ואם תימצי לומר שיבנה ביו"ט, הרי ביו"ט אסור לבנות].

וציוהו לבוא ולהתייצב לפני המלך. כאשר קם ללכת אמר לרבא רואה אני אשר אף שיחה שלכם מתקיימת מיד. **והנה, הלא השליח יצא מלפני המלך כמה ימים לפני בוא רבא לבר שישך, ומה היא הראיה שבא בגלל שיחתו של רבא, אלא צ"ל דכיון שראה הקב"ה שיצטרך רבא לכך, על כן סיבב המסבב כל הסיבות שבאותו זמן אשר רבא יוכיחו יגיע השליח, כן גם כאן בזכותו של רבכם סיבב הקב"ה שיגיע באותו היום השליחות מפטרבורג.**

דף ע'

'רוב גנבי ישראל', היינו שישראל ממשיכים השפע הנשפע לכללות העולם לצרכי עמך ישראל המרובים

רוב גנבי ישראל. סיפר הרב אונגאר (אב"ד ור"מ חוג חת"ס ב"ב יצ"ו) זצ"ל: בזמן מלחמת העולם הראשונה בשהות הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע בגלות בעיר מונקאטש, אליה נמלט מסכנות המלחמה. נתפסו ארבעה יהודים ששלחו ידם במסחר הנוגד את החוק, והיו נתונים בסכנה גדולה. עקב מצב החירום והמלחמה יכלו הדברים להגיע עד כדי עונש מות רח"ל. נכנסו ארבעתם להרה"ק זי"ע להזכיר עצמם לישועה והצלה. וכששמע את מצבם וצרתם, והרעים עליהם בפנים זועמות: "תחלה הם עושים את אשר לבם חפץ ואח"כ באים אלי", אחד מהחסידים שנכח במקום ביקש להמתיק את הדין ונענה ואמר: הרי איתא (ע"ז דף ע' ע"א): "רוב גנבי ישראל". היתה זו כפליטת פה וכשל לשון ותיכף בקש לחזור בו מדבריו אלא שהדברים כבר נאמרו ונשמעו. הרה"ק מבעלזא ז"ל סער מאוד והרכין ראשו על השולחן, ובחלוף רגעים מספר הרים ראשו ואמר: **'מה הכוונה רוב גנבי ישראל' הכונה היא שהקב"ה מוריד שפע לכל העולם, ובני"י צריכים לגנוב השפע ולדאוג מה שיותר שפע לישראל עם קדושו. וזה מה שאומרים בברכת המזון 'הזן את העולם כולו בטובו בחן ובחסד וברחמים, הוא נותן לחם לכל בשר כי לעולם חסדו, ובטובו הגדול תמיד לא חסר לנו ואל יחסר לנו מזון לעולם ועד', כלומר השי"ת זן את העולם כולו. אלא שבטובו הגדול עשה שבני ישראל יוכלו לסבב השפע כולו להם, שתמיד לא חסר ואל יחסר לנו".**

אח"כ ברכם הרה"ק מבעלזא ז"ל שיקרע גזר דינם וינצלו מצרתם. וכך הוה יצאו ארבעתם לחרות ושבו למשפחתם בשלום. בליל שבת אחר התפילה הורה הרה"ק לגבאי להכריז שבל יהין איש לסחור במסחר לא חוקי, והסוחר באיסור חל עליו דין "רודף", ביומא דשבתא אחר התפילה הורה לגבאי לחזור על הכרזתו, באמרו: **"נעכטן האסטו נישט אויסגערופן מיט אלע איברים".**

דף ע"ה

ביעור חמץ אינו אלא בשריפה, דרומז ליצה"ר אשר בא באש, ולכן להעבירו צריך לכח אש והתלהבות קודש דיקא

כל דבר שתשמישו באש מלבנו באש, בהרבה ספה"ק מרבוה"ק תלמידי הבעש"ט הק' זי"ע ביארו בזה על דרך שכתב הרה"ק המגיד מקאזניץ זללה"ה בספה"ק עבודת ישראל (עניני שבת הגדול), שכיון דחטאים נעשים באש, ע"כ תיקונם צריך להיות גם הוא ע"י אש בחי' מלבנו באש, **שצריך לשרוף ולבער לגמרי את הרע מקרבו באש קודש – לעבוד את הש"י דיקא בהתלהבות רשפי אש בכל כחו דיקא – על דרך 'הבלא מפיק הבלא'.**

וכ"כ מרן הקדוש בעל ייטב לב זי"ע (פר' נח) וזל"ק: **'כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטהר', כל העבירות אשר יבא באש שבוער בו לעבירות, תעבירו באש הדבקות, רשפיה רשפי אש לעבודת השי"ת, וטהר'.** (וכדברים האלו נשנו בדה"ק בפר' שמות ופר' בהעלותך).

ובספה"ק יושר דברי אמת (אות מא) כתב עוד יותר עפ"י המבואר בראשית חכמה על ענין חימום התענית וכפרתו, וכתב היוד"א: **'כשהשי"ת יזכה אותך ויעזרוך להתפלל לפעמים בכוונה רצויה, בודאי תתחרט חרטה גדולה על כל חטאתך, ויושבר גופך ותאוותך, ותכנע, "ואש ההתלהבות המאמצת את הלב לתפלה, היא מטהרת במקום אש התענית".**

ונסיים בל"ק בספה"ק סידורו של שבת (שורש ו' ענף ג'): **וכשיעשה מצות ה' במדות האלו הנה עוד יבחן בנפשו לעשות מצותיו בזה החמוד והאש התבערה שבער בו לעשיית העבירה וכן ממש בזידוו הלו ובתשוקת וחשוקת ובאש התבערה הלו יעשה המצות וזה נקרא אש אכלה אש וארז"ל** (יומא כ"א ע"ב) **זה אשו של הקב"ה כי זה האש החזק הבוער בלבו לאהבת ה' ולעשיית מצותיו. זה הוא בהיפך ממש של אש הקודם שבער בו לעבירה. כי זה האש של העבירה. הוא בעצמו אשו של גיהנם שבה נידונין עוברי עבירה כמאמר רז"ל. וזה האש שאדם מבעיר בלבו למצות ה' נקרא אשו של הקב"ה והוא המצנן ומכלה אשו של גיהנם אש התבערה שהיה בו מקודם. וע"ז אמר הקרא כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטהר. פי' כל דברי העבירות הבאים מחמימות האש של האדם שבוער בו לעבור העבירה אין תקנה בו כי אם שתעבירו באש וטהר שתעביר מן העבירה באש ע"י הבערת האש שבקרבך לעבודת ה' לאהבתו ויראתו כו'.** עכדה"ק וכהנה רבות בספרים הקדושים.

ומה"ט נמי **'אין ביעור חמץ אלא שריפה'** (פסחים ה:), **דהחימוץ היינו שנעשה ע"י חימום אשר לא לה' הוא. ולכן החמץ רומז ליצה"ר כידוע, ולכן לעקור נגיעת היצה"ר באדם הדרך היא רק ע"י שריפה באש קודש, וכל דבר הבא באש תעבירו באש.**

דף ע"ו

ומביא גואל לבני בניהם למען שמו באהב"ה, בב"א

הדרן עלך השוכר וסליקא לה מסכת עבודה זרה. מן הנכון להעתיק לשון קדשו של ספה"ק 'דברי אמת' לרב רבנן הרבי הקדוש מלובלין זללה"ה (בסיום החיבור), וזל"ק: סיום על מס' עבודת כוכבים (מס' ע"ז), דהנה מאמר רז"ל איתא כשיעבדו (את השם) ית' מאהבה הוא דורו של משיח, וכמו שאיתא בספר אור החיים על הפסוק **'כי ירחיב** (כו') **ונתן לך את כל הארץ אשר** כו' **כי תשמור** כו' **לאהבה את ה' אלקיך'** יעי"ש. ואיתא **אל תהיו כעבדים** (המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס) כו' **פי'** (אלא תהיו במדריגה) לעבוד מאהבה.

וזה **'הדרן עלך'** לשון תשובה, כמו הדרי בי. ולשון 'הדר' ג"כ ניחא. **'עלך השוכר את הפועל'**, (היינו שאנו עושין תשובה על מה שעבדנו על מנת לקבל פרס כפועל, ובחרטה על העבר וקבלה אלהבא, מקבלין ע"ע מעתה לא לעבוד בבחי' זו) **כי אם כמו בן** (ולא) תהיה הכוונה בשביל שכר, הגם שממילא יתן הש"י השכר, ונמצא כי נעבוד מאהבה ותהיה הגאולה כנ"ל (בדברי האור החיים הק', דזו תהיה מדת דורו של משיח) **'וסליקא לה מסכת עבודת כוכבים'**, כי האלילים כליל יחלוף ואז אהפוך כו' לעבדו שכם אחד במהרה בימינו. **תם ונשלם ספר דברי אמת על התורה. בעזרת אלקים אמת אשר עמו לבדו שרי נהורא.** עכלה"ק.

וכותב החידושי הרי"ם, **שבכל מצוה שלשים יום קודם שבא זמן חיובה, כבר מחוייב האדם לעסוק ולטרוח בקיום המצוה, וע"כ שלשים יום קודם הפסח צריך האדם לראות ולדאוג לקנות מעות חטים לעניים.** וזהו כוונת הרמ"א שבא להוסיף אדברי המחבר שכתב, שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלשים יום, היינו שצריך לראות ולדאוג למעות חטים לעניים, שלשים יום קודם הפסח. והוא הדין בחג הסוכות, שצריך לראות לבנות הסוכה שלשים יום קודם בוא החג.

וזהו גם הכוונה בהא דאיתא בכתובות (פ"ז ע"א) **האומר איני עושה לולב איני עושה מכין אותו עד שתצא נפשו.** ולכאורה קשה, מתי הוא אומר זאת, אם אומר זאת קודם החג, למה מכין אותו, הרי יש לו שהות לעשות את המצוה עד החג, ואם בחג עצמו אומר זאת, הרי כבר אינו יכול לעשות הסוכה, ומאי דהוה הוה. **אמנם להאמור אתי שפיר, דמיירי בשלשים יום קודם החג, שכבר חל עליו החיוב לבנות הסוכה, והוא אומר שאינו עושה, ע"כ מכין אותו עד שתצא נפשו.**

ולכן גם הדין הוא שהמפרש והיוצא בשיירה שלשים יום קודם הפסח, חייב לבער את החמץ שברשותו. ולכאורה למה דוקא שלשים יום קודם. ולהנ"ל אתי שפיר, דשלשים יום קודם זמן המצוה כבר מחוייב האדם לראות ולדאוג כיצד יוכל לקיים את המצוה בתכלית ההידור בעוד מועד, עכת"ד בתוספת נופך.

("חודש בחודשו", אדר תשס"ו, עמ' ג').

הילולא רבא

מאמרים יקרים, עובדות וסיפורים,
מרבותינו הק' בעלי ההילולא זי"ע

ה'
ניסן

הרה"ק בעל אוהב ישראל מאפטא זי"ע

הרב הקדוש רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא זללה"ה בעל ה"אוהב ישראל" נולד בשנת תק"ח לאביו הגאון רבי שמואל מזמיגראד שהיה מגדולי רבני פולין בדורו, ראב"ד בעיר חדש ניישטאט שבפולין, שהתייחס לגדולי הדורות, גאוני אשכנז וחכמי פולין, כמו הט"ז והרבי ר' העשיל מקראקא, המהר"ם מלובלין, מהר"ם מפאדוואה, מהר"י מעץ, מהר"י טריווש עד לרבן של ישראל רש"י הק' זללה"ה. (רבי שמואל אף כתב סדר יוחסין. העתיקו נדפס במילואו, עם הוספות מרבינו בנו ונכדו, והובא ב"אגרות האוהב ישראל"). שמו 'העשיל' ניתן לו ע"ש זקינו הרבי ר' העשיל, כבר בצעירותו נתפרסם בגדלותו בתורה וכן כבר זכה למדריגות נעלות ונשגבות, וכפי שסיפר בעצמו לתלמידו רבי משולם נתן מרגליות מבארדיטשוב ז"ל, וכיו"ב מביא בשמו תלמידו הרה"ק רי"א מקאמארנא ז"ל, שבילדותו כבר היה יכול לראות עתידות, אולם משראה שהם מבלבלים אותו מעבודת הבורא ביקש מהקב"ה שיבטל כח זה ממנו. בהגיעו לפרקו נשא את מרת חיה בת רבי יעקב מרגליות אבד"ק טיטשין, וישב שש שנים על שלחן חותנו ושקד על התורה והעבודה בקדושה.

בשנת תק"מ, לערך, נתקבל לרבנותו הראשונה בעיר קאלבאסוב שבגאליציא, בעיר זה הושפע מקדושת הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע והרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע, ונתקרב לדרך החסידות, ונסיעתו הראשונה כחסיד היתה אל הרה"ק המגיד מזלאטשוב זיע"א שרבינו החשיבו כ'מפתח התורה' לאחר שתירץ לו כל קושיותיו. ואח"כ נסע בקביעות אל רבו המובהק הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זיע"א אשר החשיבו למאד (ראה לקמן שמועות מפי צדיקים על עדותו עליו) עד שנחשב כאחד מגדולי תלמידיו הק'.

בקאלבאסוב ישב כט"ו שנה שם סבל מדחקות נוראה, עד שבשנת תק"ס נתקבל כאב"ד אפטא. שם ישב ח' שנים, ובשנת תקס"ח נתבקש לכהן בעיר יאסי שבראמעניא, אך כשנפרד מיהודי העיר אפטא וראה את הקושי שבהיפרדם ממנו, הבטיח להם נאמנה כי שמו ייקרא על שם עירם לדורות, ואכן זה שמו וזה זכרו. בבואו לראמעניא האיר הארץ מכבודו, והשפעתו על יהדות המדינה וגלילותיה היתה עצומה. וכפי שמעיד בעצמו במכתב משנת תקפ"ה: "עיני ולבי היו על כל המדינה וכל השוחטים היו תחת רשותי" (מביאו המהרש"ם מבערזאן ב"דעת תורה" הל' שחיטה סו"ס א'), אך עכ"ז סבל שם מרדיפות שונות (ר' 'עירין קדישין', פר' מקץ) ועקב כך, בשנת תקע"ד, לאחר פטירת הרה"ק הרבי ר' ברוך ממעזיבוז זי"ע עבר למעזיבוז, ושם לא כיהן כרב אב"ד אלא כמנהיג לעדת החסידים. ואז נחשב לזקן צדיקי הדור, אשר כולם סרו למשמעתו. דורשי רשומות דרשו על ארבע קה"ק שישב בהן: "ה' מלכותיה קאים", קאי"ם ר"ת: ק'אלבסוב, א'פטא, י'אסי, מ'עזיבוז "כי באמת על ידו אמנם נתפרסמה מלכותא דשמיא" (תורת אבות).

הגה"ק רבי אלעזר הכהן מפאלטוסק ז"ל חתנו של בעל החוו"ד מליסא שנסע במסי"נ להסתופף בצל רבינו, היה נוכח בסעודת ר"ח ניסן האחרון לימי חייו, והוא מתאר בצורה מופלאה כיצד נפרד רבינו מהשולחן והמנורה, בהעידו אותם עליו שעשה עמהם אך ורק רצון קונו. וכך עשה לגבי גביע הקידוש, באמרו: הנה זה הגביע יהיה עדות בעולם העליון שקדשתי קידוש שבת ויו"ט והבדלה לתקן את שרשה במקום העליון וכוונתי בכל הראוי לכוון להמשיך שפע וברכה רבה בכל העולמות בכוונה בלי שום הרהור ח"ו. ואח"כ הלך לתיבת הספרים, וירם יד הימין הקדושה כנגד השמים, ואמר בזה"ל, שכל הספרים יגידון ויעידון בתורת עדות לפני כסא הכבוד שלמדתי אצלם בכוונה בלי שום גיאות ופניות ח"ו, וגם לא למדתי ח"ו בתוכם כקרדום לחפור בו, רק למדתי הכל לשמה בלי שום פניה ח"ו וכו', וכשגמר כל הדברים הקדושים צוה שהחברה קדישא יעשו מן השולחן ארון עבורו. וזמן קצר קודם הסתלקותו ציוה שלא יחקקו שום שבח על מצבת קדשו זולת זאת שהיה 'אוהב ישראל'. וביום ה' לחודש ניסן תקפ"ה נצחו אראלים את המצוקים ונשבה ארון הקודש. ומנו"כ במעזיבוז בתוך אוהל הבעש"ט הק'.

הותיר ברכה אחריו חיבורו הנקדש 'אוהב ישראל', שנכתב ונאסף ע"י נכדו הרה"ק רבי משולם זוסיא מזינקוב זללה"ה, וחיבה יתירה נודעת לו לספה"ק הלזה אצל כל הצדיקים, ונחשב מספרי היסוד בתורת החסידות, וכן ידוע אשר אצל רביה"ק בעל דבר"י זי"ע סוף ימיו לא ירד ספר זה משולחנו, (ידוע מה שאמר הרה"ק מאפטא דלאריכות ימים טוב לבוא אליו), ובעיקר למד בזה בליל שב"ק, וגם נשאר ספה"ק אוהל תורה, זכותו יגן עלינו ועכ"א.

בפי ישרים תתרומם

מאמרים ועובדות מלוקטים מרוממות מעלותיו בקודש

בקרב קדושים יתהלל

"ידיד עליון וידיד נפש ישראל וידיד נפשי, ה"ה הרב המאור הגדול מעוז ומגדל הגאון המפורסם בוצינא קדישא עמודא דנהורא, איש אלקים קדוש שלשלת היוחסין נר ישראל עמוד הימיני פטיש החזק כש"ת מפארים מו"ה אברהם יהושע העשיל נ"י האב"ד ומ"מ בק"ק יאס והמדינה"

ממכתב הרה"ק רבי ברוך ממעזיבוז זי"ע (אגרות האוה"י אג' יג)

"איש אלקים קדוש, נאדר בקודש, על ישראל הדרתו, אשרי יולדתו והורתו, ה"ה כבוד אהובי שארי ופארי, הרב גאון הגדול החריף ובקי, מופת הדור החסיד ועניו חכמתו תאיר פניו, נודע למשגב בכל קצוי ארץ כו'"

הגה"ק רבי אפרים זלמן מרגליות מבראדי זי"ע (שו"ת "בית אפרים" אבה"ע מהדו"ת ח"ב סי' יד, ובסגנון זה עוד כמ"פ)

"אל כבוד נאצל אור שבעת הימים הוא אדונינו מורינו ורבינו הרב רבן בני הגולה עמוקות, צופה נסתרות, עושה גדולות עד אין חקר, מפליא פלאות צדיק קדוש עליון, מוכתר בכתר עליון, הגאון האלקי כבוד מורינו ורבינו הרב אברהם יהושע העשיל העומד והמצותצח". "הנה אני כעת באמצע הדרך בנסעי אליו לקבל פניו הקדושים כו', וכאשר אזכה לקבל פני אדמו"ר בתשוקת נפשי לה' כקבלת פני השכינה"

הרה"ק בעל "עטרת צבי" מזידיטשוב זי"ע (שם אג' כב)

עמודא דנהורא

נודע בשערים מה שהפליא במאמר קדשו הרה"ק הרבי ר' זושא זי"ע בביאור הפסוק: "ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים" (בראשית ב, י); 'עדן' זה מרן אושה"י הבעש"ט הק', 'נהר' זה המגיד הק' ממעזריטש, 'הגן הוא הרבי ר' אלימלך 'ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים' אלו הארבעה ראשים האמורים.

מציון יסעד

מלכות פה קרינן ליה

אמרו צדיקים הקודמים זי"ע, כי הרבי ר' אלימלך זי"ע השאיר מורשה לארבעת תלמידיו הגדולים; ה"חוזה" הקדוש מלובלין שירש את

דשוב יו"ד שאלה כט **משה**

שאלה כט

ע"ד מש"כ בשאלה שלמעלה ומחוד שכיפולי הלומה ים כעין כף לו כפופה לו פעמים ולפעמים הוא קנוה עד שיין שחפצי להכניס בו מלבע גודל ויש שחוכו כעין קרום המהדק שכי הקלוות ולפעמים הוא שחלון ולפעמים הוא בלה חלון ושכב קלה בודקים מחלקין דבים חלון מעכיפין לגמרי דלמ מהכי כ' מיעוד ומשמום ושמעתי לומרים הטעם שבשין בו חלון רק קרום שקורין בולה ולא סירכה ובים בו חלון הוא ושין קן לדברי סרום דזה שבל ועיון הוא כמבואר בשבוע"ח רמ"ח סי' כ"ש קעיף ד' ע"ש ושכחה לכאורה להעדף שכל עכין · מך בזיתי כשן פה ק"ק קאלבסוב והייתי מפוכחי שבם חלל שכ"ל סרב הקדוש החלקי מנחון שחסיד החלמיתי לחדר"ק אפ"ל כי' שם"י יחריך ימיו ושכותיו (הוא הלדיק מוה' לבריסם יהושיע העשיל לחדר"ק מפעת בעש"ט ס' לוהב ישראל עש"ס) בא לפני השם"ג שלו מומחה ולומן גדול שכל עניני שו"ג ויש והלינ לפניו דברין בחשר שכחוולע לו בבירוד גמור ברוב עשקו והרגלו בחדיקות זה לו יחבר ומעשיים שכם ועומם מלחכם ד' בחומכה ולא בחמי ח"ו ולומן כל לבו וכל חוסיו וכל כחותיו ועשתוכותיו ומחשבותיו לחשגיח חיעב הדק בהשגחה פרטיות על כל פלטי פרטיות בעכין בדיקה כהוודע לו שזה חיכו קרבה שזה החחלת הרפוחה של מילוי החקרון ולא בגמר עדיין והרחה מופה מוכך שבכמה מקומות שהי' לפניכו בלא חקרון וחיה הכיר בבקילוחו שגם זה הי' בו חקרון כנ"ל דק שהרחה לגמרי ע"י הקרום וקרע לפניכו הקרום והי' בו כעין כף כפופה

עיי"ש בכפנים הספר שהאריך לברר כדת של תורה, ובתוה"ד:

הרימה · ושכח בלעוויהי מפי כבוד הרב הקדוש הכ"ל להעמוד לחון לדבריו ולעיין זשה ושכח מלוה הרב הקדוש הכ"ל עלי חובה ומלוה לשמוע דברי חכמים ושת פקודתו שמרה רוחי ושען ושומר חת חשר הורוני מן השמים · הנה נשמע

לבחתימת התשובה:

הנ"ל נרחה לפענ"ד שחופן שיקבים ע"י כבוד הרב שחלון החקיד מלא לחחרה מפק"ק קאלבסוב יל"ו הכ"ד ה"ק ומשם מייטולבוים שחב"ד דק"ק שיכאווי המוחם פה ק"ק קאלבסוב :

לשון קדשו של מרן הגה"ק בעל ישמח משה בתשו' השיב משה:

"בהיותי כאן פק"ק קאלבסוב משובתי שבת אצל הרב הקדוש האלקי הגאון החסיד האמיתי אבד"ק הנ"ל נ"י הש"י יאריך ימיו ושנותיו, בא לפני השו"ב שלו וכו' והנה נצטויתי מפי כבוד הרב הקדוש הנ"ל לעיין בזה והנה מצות הרה"ק הנ"ל עלי חובה ומצוה לשמוע דברי חכמים ואת פקודתו שמרה רוחי ואען ואומר את אשר הורוני מן השמים הנה וכו'. כל הנ"ל נראה לפענ"ד באופן שיסכים על ידי כבוד הרב הגאון החסיד מרא דאתרא דפק"ק קאלבסוב יצ"ו הכ"ד משה טייטלבוים האבד"ק שינאווי החותם פק"ק קאלבסוב"

כח הראיה, המגיד הק' מקאזניץ את כח הלב, הרה"ק הרבי רמ"מ מרימנוב את הנשמה שבמח, ורבינו הק' מאפטא את כח הפה.

מציון יסעדך

וכך ראיתי למורי הקדוש (מאפטא) זי"ע. פעם אחת עמדתי לפניו והוא היה מדבר עם אלמנה אחת, והבנתי דבריו שהיה מדבר עמה בחכמה עמוקה מענין גלות השכינה היתה כאלמנה, עד שהתחלתי לבכות וגם הוא בכה. והיה דרכו לספר מעשיות ודיבורים, והכל היה בחכמה עמוקה, עד שפעם אחת סיפר לפני מורי דודי (העסטרת צבי) בליל שבת מעשה אחת, והיה קודם ששתה כוס של ברהמ"ז. אחר הסעודה, היה מורי דודי הולך כל הלילה לכאן ולכאן, ולא ישן, ואמר שהמעשה ששמע מהרב אינו מניח לו לישון מרוב עמקות ושכליות וסודות שיש בה, עיי"ש.

זהר חי לתלמידו הרה"ק ר' א מקאמארנא זי"ע (פר' ויחי, ועד"ז כתב כמ"פ בחיבוריו)

והעיד חותנו הק' רבי אברהם מרדכי מפינטשוב זי"ע על קדושת הדיבור שלו, שבימי חורפו למד יחד אתו גמרא ותוס', ובמשך חצי שנה דרש וחקר מרבינו אודות דעתו על הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זי"ע ולא היה באפשרות שישמע אפילו דיבור קטן לידע את דעתו מה אצלו הרב מוהר"נ הנ"ל, כי כל כך אחר רוב דיבוריו (כלומר, למרות שהיה מרבה לדבר) היה לו משקל של זהב ממש בפיו, שלא ידבר שום דיבור על שום בן אדם, שלא ירע בשום דבר לבר ישראל, שבזה מצער לשכינה ופוגם בה ח"ו.

זהר חי' (שם)

"ורבים הלכו לאורו לקבל ברכותיו ולהקשיב אמרותיו, ואפילו שיחת חולין וכו' הצריכה לימוד, ומכש"כ בחידו"ת אשר דרוש דרש בפיו קדשו ורוחב בינתו מדי שבת בשבתו וחודש בחדשו וימים טובים".

נכדו הרה"ק רבי משולם זוסיא זי"ע מזינקוב בהקדמתו ל"אוהב ישראל"

"והיה דרכם בקודש אחר תיקון חצות לדבר על דרך הגוזמאות שאמר הגה"ק (בעל אוהב ישראל) ממעזיבוז, וכל אחד ואחד אמר פירוש על הסודות כפי דרכו, וכשהיה להם איזה דבר קשה היו מציעין זאת לפני הצדיק הקדוש רבי אריה סופר ממעזיבוז זצ"ל, והוא היה מפרש לה הכל על נכון"

יד המאיר
(פתיחת "פענח רזא" אות כא)

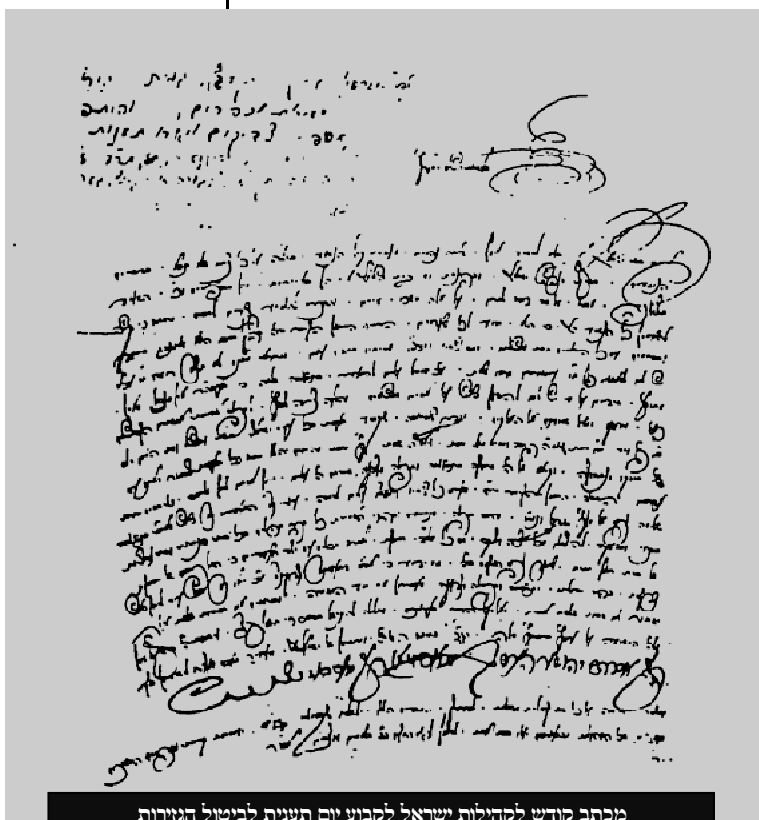
"שמענו ממורינו הגאון הקדוש זלה"ה דאמר: אילו היו שרפים ואופנים מבינים תורתי, לא הייתי אומר, אלא תורתי היא בלתי לה' לבדו". הן באמצע הסעודה תנוח עליו הרוח ממעל, והניח ראשו הקדוש על השולחן הטהור וכו' ועשה תנועות נוראות והטה הראש לאחוריו וכו', והתחיל לאמר סתרי תורה רזין דרזין, ופתח פיו הקדוש ואמר בהתלהבות גדול ופניו בוער בקרבו ולפיד אש".

"נחלת יהושע" לתלמידו המובהק הרה"ק רבי יהושע העשיל מחאליוב זצ"ל, ועוד מתלמידיו הק' (סו"פ בא)

קדוש עליון

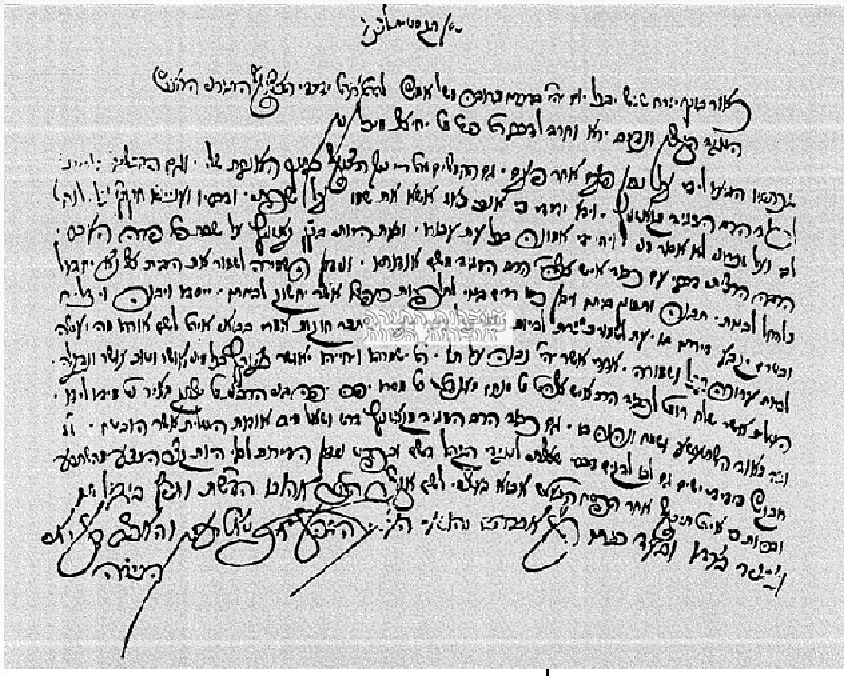
"כמ"ש [הרה"ק מרוזין זללה"ה] על הרה"ק בעל אוהב ישראל מאפטא זצללה"ה שהגוף הגשמי שלו היה בהירות של אלף נשמות ישראל". וע"ד דאי' בספה"ק אורח לצדיק (ריש פרשת תזריע), וזל"ק: "כמ"ש מאדוני אבי מו"ר זצללה"ה (הרבי רבי אלימלך זי"ע) שאמר כמה פעמים: הלואי שיהיה לבני אדם נשמה מזוככת כמו הגוף שלי". עכל"ק.

חלקת יהושע

מכתב קודש לקהילות ישראל לקבוע יום תענית לביטול הגזירות

ידע כל הנסתרות

אמר מו"ר הקדוש מוהר"ר אברהם יהושע העשיל זצ"ל שעשבי השדה היו אומרין לו עתידות, וגם פסיעות אדם, ויראתי שלא אטעה, ובקשתי מאב הרחמן שיטול ממני. וכן היה העניו בילדותו שהשיג מדריגה כשהיו אומרין איזה שם עם שם אמו, היה מכוון בכוון מי הוא זה השם, אם הוא תינוק מוטל בעריסה, או אם הוא גדול מעט שלומד אותיות, או גדול ביותר, או אם הוא איש גדול בשנים, ואם הוא בעה"ב או ת"ח או צדיק וכו'. וכשהיו מנסין אותו וא"ל שם שלא היה השואל יודע כלל מהותו, אלא לנסות, השיב: זה איננו, ועכ"ז אמר: ידעתי גם ידעתי, שעדיין אני רחוק מאוד מהשי"ת, ולא עוד, אפשר מטעין אותי."

נתיב מצותיך (קאמארנא) שביל אמונה, שביל ה' או"ב

אברהם אוהבי

אות בקדושיו היתה אהבתו העזה לכל נפש מישראל, ואשר על כן שמו נקרא: ה"אוהב ישראל". וכה מעיד עליו נכדו הרה"ק רבי משולם זוסיא מזינקוב זי"ע בהקדמתו לספר זקינו: "הוי מרגלי בפומיה דרב אשר במדה זאת יוכל להתפאר אפילו לפני בי"ד של מעלה, אשר אהבת ישראל תקועה בלבו, וטרם הלקח ארון אלקים צוה לבניו שלא ירשמו על מצבת אבן שיציינו על בנין הנפש שלו שום שבח רק אוהב ישראל".

בהקדמה לספה"ק 'אוהב ישראל' לנכדו הרה"ק מזינקוב זללה"ה

"הכי קרא שמו אוהב ישראל, כי כשמו כן הוא, היה אוהב בכל לבבו ונפשו כל ישראל, ובפרט להת"ח היה מקרבם בכל עוז, ואבותינו סיפרו לנו בעת שהיה כאן היו הכל כל גדולי ישראל שבעירנו, והיו משכימים ובאים אצלו, וראו נפלאות מתורתו".

מתוך הסכמת הגה"ק בעל שואל ומשיב זי"ל להדפסת ספה"ק "אוהב ישראל"

הרה"ק המגיד בעל עבודת ישראל זללה"ה אמר פעם בערב יוהכ"פ, שגם אז בזמנו נמצא כח שלשת האבות הקדושים, ואמר על הרב הק' מאפטא בעל אוהב ישראל זצ"ל שהוא בחינת אברהם, ועל הרה"ק הרבי מלובלין זצ"ל שהוא בחינת יצחק, ואת עצמו, שהיה שמו ישראל, חשב כנגד בחינת יעקב"

פרי צדיק" (מאמרי ערב יוה"כ או"ג. ועיי"ש הסברו הנפלא לענין זה)

כתר שם טוב

קדוש ונערץ היה בפי כל גדולי וצדיקי דורו, החל מגדולי החסידות וכלה בגדולי הרבנים והגאונים שלא נמנו על דגל החסידות. ומתאמרא משמיה דרבו הקדוש בעל "נועם אלימלך" זי"ע אשר העיד עליו פעם, כי כשמו כן הוא: יש בו מדת החסד של אברהם אבינו ועל כך שמו אברהם; צורתו כדמות יהושע בן נון, כשמו יהושע; ובחריפותו הוא מזכיר את חריפות זקינו, שע"ש נקרא, הרבי ר' העשיל ז"ל.

דור דעה

כהן גדול, נשיא, ומלך

שמעתי בנעורי מפי מגידי אמת שכמה פעמים נשמע מפי קדשו של הרב מאפטא שביוה"כ בעת העבודה אמר "וכך הייתי אומר" (במקום וכך היה אומר), כי זוכר עוד עתה עת אשר שימש בכהונה גדולה בביהמ"ק והענין מפורסם. וכן י"א שהעיד ע"ע שהוא כעת בגלגול עשירי בזה העולם והי' בחי' כהן גדול ונשיא ומלך וריש גלותא וכו'.

עשר אורות

מילי דהילולא

דורן דרשה בהילולא דצדיקיא

שמעתי כמה פעמים מאדמו"ר הגה"ק מהרי"ד זצוק"ל מבעלזא זי"ע ביום אשר בו הילולא של איזה צדיק הוא כמו שעושין חתונה לצדיק ביום מיתתו, ועל החתונה נהגו בכל תפוצות ישראל ליתן דורון דרשה (ומקורו מהזוה"ק פר' ויצא קמ"ט ע"א), ומסתמא גם בהאי הילולא דצדיקיא יהיב ליה קוב"ה מתנות לצדיקיא, ואיזה מתנה חשובה נותן הקב"ה לצדיקים, ואמר אדמו"ר הנ"ל בשם זקינו הגאון הק' בעל אוהב ישראל זצוק"ל זי"ע, שנותן הקב"ה להם שיוכלו להשפיע בני חיי ומזוני לישראל. עכ"ד זצ"ל. ומסתמא נוטלים חלק בראש אותם אנשים שהם מזכירים את שמו של הצדיק לטובה, ומגלים דעתם שרוצים להושע בזכותם.

הגאון רבי שאול מראצפערט זצוק"ל
(נדפס בסו"ס מליצי אש ח"א, מכת בים והערות, עב)

מיכלא דמהימנותא

שמעתי בשם הרב הגאון הקדוש כקש"ת מוה' אברהם יהושיע העשיל זללה"ה האבד"ק אפטא שבא לפניו אדם גדול אחד שהיה לו בן שנתפקר ורצה להמיר דתו רח"ל, ובקש ממנו שיעזור לו, והשיב לו: אם אתה יודע שעדיין לא אכל חמץ בפסח מעת שנתפקר אז אפשר לי להושיע לו, ואם לאו לא. והנה, דברי חכמים צריכים לימוד ונראה כוונתו שהיה לו סמך מ[סמיכות] שני כתובים אלו (שמות לד, יז- יח) אלוהי מסכה לא תעשה לן. את חג המצות תשמור'.

שפת אמת ברעזאן (פר' כי תשא)

וישישו בשמחה

"שמעתי מכבוד אדמו"ר הרב ממעזבוש (רביה"ק מאפטא זי"ע) כאשר האדם עושה איזה נישואין לבניו, משם באה לו פרנסה ומצאתי רמז לזה בזה הפסוק (בראשית כו, ל) 'ויעש להם משתה' דהיינו שעושה חתונה לבניו, 'ויאכלו וישתו' באה לו פרנסה וכל טוב".

אור לשמים (פר' תולדות, כ)

סגולת ישראל

הרב מאפטא זי"ע בעל 'אוהב ישראל' צוה מי שידליק נר לטובת נשמתו [הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל בן רבי שמואל] יעשה לו טובה.

אוצר ישראל, עמ' ס"ב

למען תספר

גדולים מעשי צדיקים, וסיפורי נפלאות וישועות

אש תהיה בו לעיני כל ישרא"ל

כשהיה הרה"ק מאפטא ז"ל בעיר ראדיחאוו שהוא בגבול רוסיא לגאליציא, נסעו כל אנשי העיר בראד, וגם ממרחק באו הרבה אנשים, ובתוך הבאים היה גם הגאון רבי אפרים זלמן מרגליות ז"ל, כשבא לפניו אמר לו הרה"ק מאפטא, על כבודו לא חשבתי שיבוא אלי, השיב לו הגאון ר' זלמן באמת אני יושב כל היום בביתי ואיני הולך כלל לחוץ, רק כשאני רואה דרך החלון שרצים הרבה אנשים ועושים קולות, אני מבין שבוודאי יש באיזה מקום אש ושריפה, ואז אני רץ גם כן לחוץ, ועתה כשראיתי שכל העיר בראד וכל העולם רצים לרבינו, הבנתי שבודאי יש כאן אש גדול וקדוש לכן גם אני באתי עמהם. [וראה בתשו' 'יד אפרים' שהפליג בתוארים עצומים עליו (הובא לעיל במדור 'בפי ישרים')].

'חמדה גנוזה' ח"ב עמ' קי"ז

נועם שיח סוד שרפי קודש

פעם אחת כשדיבר הרה"ק רבי יצחק מנעשכיז זללה"ה מהרב מאפטא, אמר שהרב מאפטא היה רגיל לספר גוזמאות, ואמר אז בשם צדיק וקדוש אחד, שאמר על הרב מאפטא, שהוא יודע סוד מאמר רבותינו ז"ל (ביצה ד.) 'גוזמא קתני', לכן היה כוחו יפה לומר הגוזמאות. ופעם אחת כשהחל לדבר בדביקות בהפלגות יתירות על ביתו שבעיר יאסי (שם שימש ברבנות) ומנה אלפי עצים שנטעו לו שמה וכיוצ"ב, ועמד שם איש אחד ונענה "א, איך ווייס', נבהל הרה"ק מאפטא מזה וחרד לעומתו ושאל אותו 'וכי מאין אתה יודע'.. והיה נראה בחוש כי כיון לגנזי נסתרות לה' אלקינו. עוד סיפר הרה"ק רבי יצחק מנעסכיז זי"ע, שפעם אחת ישב הרה"ק מאפטע בסעודה עם הרה"ק רבי ר' ברוך ממעזיבוז, והרבה לספר גוזמאות, ואז עמדו אנשים מנגד והביטו, אולי יתחיל הרבי ר' ברוך לצחוק מזה, ויוסיפו הם בשחוק, אבל לא היה כן, ואחר שיצא משם האפטער רב, אמר הרבי ר' ברוך, מכל אנשי פולין לא ראיתי חכם כמוהו, שיש לו משקולת זהב בפיו ששוקל כל דיבור קודם שאומרו.

'עשר אורות', מערכת ז' אות כ"א כ"ב

סוד ה' ליראיו

ידוע שרבו הרה"ק ר"א חלק לפני פטירתו כוחותיו בין תלמידיו, ולתלמידו מאפטא נתן כח הפה, ודרכו הי' לספר מעשיות, ולומר גוזמאות, וכל דבריו הי' סודות נפלאים, בחכמה עמוקה, פ"א כשדיבר הרה"ק מנעסכיז זי"ע מהרה"ק מאפטא

אמר בשם צדיק אחד שהרה"ק מאפטא יודע סוד מאמר חז"ל "גיזמא קתני" לכן הי' כחו יפה לומר גוזמאות, ומסופר שכאשר נסע הרה"ק ר' יצחק מראדוויל זי"ע בנו של המגיד הקדוש מזלאטשוב זי"ע על חתונת בנו הרה"צ ר' דן שלקח בת הרה"ק מאפטא, ובאמצע נסיעתו בלילה שלפני יום החתונה בא המגיד מזלאטשוב לבנו בחלום הלילה, ואמר לו שכאשר תתוועד עם מחותנך הרה"ק מאפטא והוא יספר מעשיות וגוזמות מעניני העולם, ותעמוד משתומם ומתפלא, תדע כי בדיבור זה יהי' מלובש סוד זה, ובדיבור זה יהיה מלובש סודות אלו, וכן הי' בעת הוועד סיפר הרה"ק מאפטא מעשיות וגוזמות, וענה הרה"ק ר' יצחק זי"ע זה מובא במקובלים שם, וזהו נאמר בזוה"ק או בכתבי האר"י ז"ל שם, נענה אליו הרה"ק מאפטא זי"ע, ואמר בזה"ל "א קונץ אז מי האט א טאטע וואס עד קומט פאראויס דערציילן".

זכות ישראל, עשר אורות

שולחנו דומה למזבח

רבינו הק' מרוז'ין זצוק"ל הפליא בגודל עבודת האכילה של הרה"ק מאפטא זצוק"ל אשר כידוע עבודתו הגדולה והקדושה באכילתו למעלה מהשגת אנוש, ואמר עליו בקדש שהרה"ק מאפטא מרגיש אבנים באכילתו. ומסופר שפעם בא אורח לבית הרה"ק מאפטא, בו בשעה שישב הרה"ק בבית דינו לשפוט משפט צדק, וצוה הרה"ק לאנשי ביתו להכין לאורח סעודת ערב ומקום ללון, כשסיים הרה"ק הדין תורה ושב לביתו, ראה שאין האורח נמצא, ושאל לאנשי הבית ע"ז, ואמרו שסירב האורח לסעוד סעודת ערב למרות הפצרותיהם משום חולשא דאורחא שהיה עייף ויגע ופנה מיד לשכב לישון, ונענה הרה"ק בתמיה, "איך פארשטעה נישט, ווי שיימט זיך נישט א איד פארדעם בורא עולם, זיך צו לעגען שלאפן אן א וויעטשערע" (סעודת הערב בלשונם).

'רועה אבן ישראל' (סקולען) **עמ' פ"ב.**

בלתי לה' לבדו

ידוע שהרה"ק מאפטא זי"ע היה לו עבודה גדולה מאוד בעבודת האכילה, ובימי חוליו לא היה יכול לאכול בליל התקדש החג מצה ומרור, ומ"מ הכין לעצמו שיעור גדול של מצות ומרור אבל בני ביתו לקחו משם קצת למען בריאותו, וכאשר הבחין בזה פנה ואמר להם הלא תדעו שכל מה שאני אוכל בכל ימות השנה, איני מרגיש בהם שום טעם, וכמו שאני אוכל עפר, ורק כאשר הנני אוכל מצה ומרור אני מרגיש בהם טעם, וכעת אתם רוצים למנוע ממני גם מאכל זה שהנני מרגיש בה טעם.

דברי תורה

איהו רב ואיהו זעיר

הרה"ק מאפטא זי"ע היה אוהב ישראל במידה גדולה מאוד ולא לחינם נקרא שמו כן, ואת גודל אהבתו אל כל אחד

מילי דהילולא

חנון וצדי"ק ה'

ויאמר הראיני נא את כבודך. ויאמר אני אעביר כל טובי על פניך וגו' וחנותי את אשר אחון. "שמעתי ממורי הגאון מוה' העשיל זצללה"ה הפירוש 'הראיני נא את כבודך', כי ביקש משה הדבר לטובתן של ישראל, שיהיה הכח והאומץ בידו שיוכל להיטיב להם, והשיבו השי"ת: 'אני אעביר כל טובי', לשון הכרזה, כמו: 'ויעבירו קול במחנה' (שמות לו, ו) רצ"ל: [אני] אכריז שכל טוב 'על פניך', שדרך הצדיק יכלו כל השפעות וכל ישועות ישראל בכלל ופרט. רק 'וחנותי את אשר אחון', כי גם הצדיק הוא בן אדם, ולא יוכל להשגיח על העולמות בכל עת בלי הפסק, כי לפעמים צריך לישן ולפעמים מוטרד בענין אחר, והשאיר השי"ת כביכול לעצמו, אשר שינה אין לפניו ולא יטרידהו טורד, שהוא יתברך יחון לאיש אשר ייטיב לפניו".

אור לשמים (פר' שמות, לד)

ויחכם מכל האדם

ויחכם מכל האדם (מ"א ה, יא) "ואיתא במדרש: אפילו מן השוטים. ולכאורה מאי רבותא היא. ופירש הרה"ק מאפטא זצוק"ל דדרך השוטה לחשוב את עצמו לחכם גדול שאין כמוהו בעולם, ואין מי שיכול לנצחו, דברוב שטותו הרי הוא משיב חכמים אחור בדבריו ומשאלותיו המטופשות, כיון שאינם יכולים לרדת ממעלתם להבין נבכי עשתונותיו המעוותות להשיב לו נכונה לפי דרכו ומחשבתו. וזה היה גדולת שלמה המלך ע"ה שלא די שהיה חכם מכל החכמים, היה גם ביכולתו להבין נבכי עשתונותיהם המעוותות והמטופשות של השוטים, ולהשיב להם כגמולם לפי דרכם ומחשבתם".

ילקוט אוהב ישראל

(עמ' פג. וראה שם בהע' ב: כמקובל נאמרו הדברים על ידי רבינו בעת אשר נבחר לרבנות קאלבסוב, אחר שהרבה רבנים גדולים הוכשלו שם ע"י ראש הקהל שהיה בור ועם הארץ, בהציגו להם שאלות מטופשות שלא יכלו לענות עליהם, ורק רבינו תפס מיד את כונת שאלותיו, ויענהו על אתר תשובות שהניחו את דעתו)

לעורר השחר הוא תיקון הנפש

"בשם הרב הק' מאפטא 'ותקם בעוד לילה' (משלי לא, טו) כשאדם קם בחצות לילה, 'ותתן טרף לביתה' ונותן מזון להנשמה, שלומד ומתפלל, 'וחק לנערותיה' תקון הוא לחטאת נעורים".

מרגניתא דבי רבנן (עמ' עד)

מילי דהילולא

כל התחלות בדרך פשטות

קבלה מאת מורי ורבי חיות נפשי הגאון הקדוש רבינו אברהם יהושיע העשיל מאפטא כי 'לפתח חטאת רובץ' (בראשית ד, ז) ו'כל ההתחלות קשות' (מכילתא פרי בחודש פ"ב) לכן כשמתחיל תיכף בכוונה שיעלה למדרגות רמות באהבה וביראה ובהתפשטות הגשמיות לא יעלה בידו, כי היצה"ר האורב והשונא יבלבל אותו במחשבות ותחבולות שלו, ולכן כל ההתחלות בתורה, ובפרט בק"ש ובתפלה, יהיה ההתחלה להכין עצמו על פשטות הדברים שהוא מחוייב בהן על פי התורה, לומר הדברים בפשטות, ולהשתתף נפשו עם כל ישראל, עם כל נפש קטן וגדול ממש, ממש באמת, ואח"כ כשיכנוס יעלהו השי"ת ממדריגה למדריגה עד רום המעלות, לפי ערך נשמתו ואמת שלו, כדכתיב (מ"א ח, לט) 'ואתה תשמע השמים מכון שבתך וגו' ונתת לאיש ככל דרכיו אשר תדע את לבבו כי אתה ידעת לבדך את לבב כל בני האדם'. ודפח"ח".

נתיב מצותיך (קאמארנא. נתיב אמונה, שביל א' אות ז')

הוי זהיר בגחלתן שלא תכב"ה

אמר הצדיק מו"ר מו"ה אברהם יהושע העשיל מאפטא יזהרו האברכים בעת שנוסעין לצדיק, כי הצדיק אש שורף גדול, וכשבא נר קטן אצל להבה שלהבת אש, נכבה תיכף. ולכן יזהרו מאד מאד שיעמדו באימה ויראה וברתת, כי הצדיק מרוב אור וחיות אלוקית שבו, מסביר פנים לכל אדם באהבה יתירה. ואם זה אינו נזהר להתחמם כנגדו הרחק מרחוק מן אורן של חכמים ברתת וזיע, אז נכבה נרו חלילה, ונעשה מתנגד על הצדיק, והחיות שלו, של הטיפש הזה, סר והולך לו.

נתיב מצותיך (נתיב התורה, שביל ב אות ג)

הדרך לקבל עצת אמת מצדיק

אמר הרה"ק מאפטא ז"ל: מי ששואל איזה עצה מצדיק, אם רצונו שיאמר לו הצדיק כפי מה שהוא עצמו רוצה, לא יזמין לו השי"ת את העצה הנכונה כפי האמת, רק אם יסלק את דעתו ורצונו מכל וכל, ויתרצה לאשר ישים השי"ת בפיו של הצדיק, אז בודאי ישיג העצה הנכונה והאמיתית. ולמד זה מפלגש בגבעה, שמתחילה שאלו (שופטים כ, כג) 'האוסיף לגשת למלחמה עם בני בנימין אחי', ורצונם היה לזה, לעלות ולהלחם, והשיב להם 'עלו אליו', ולא עלתה בידם עליה זו לטובה. ואח"כ ששאלו (שם פס' כח) 'האוסיף עוד לצאת למלחמה עם בני בנימין אחי אם אחדל וסילקו רצונם מכל וכל, רק חפצם היה כאשר יאמר ה', אז השיגו האמת והצליחו.

בגדי ישע (פ"ז אות כ', ירושלים תרמ"ח בסה"ס. מובא בילקוט אוה"י)

מישראל יחד עם עוצם מדת ענות קדשו המופלגת אפשר ללמוד מהמעשה הנורא הבא, ברוסיה היה יהודי שחטא פעם למלכות ונגזר עליו במשפט גזר דין מוות רח"ל, והחוק ברוסיה היה שלפני ביצוע גזר הדין נותנים לנידון שבוע חופש שיוכל להיפרד ממשפחתו וכו' יצא היהודי מהמאסר וחשב לעצמו מה לו לחזור כעת לביתו, הלא כל השבת ישבו בני המשפחה ויבכו. עדיף שיסע לרבי אולי יפעל שם איזה דבר, ויצא היהודי לאפטא, להרה"ק מאפטא היתה קבוצת תלמידים שהיו מעין בית הדין שלו, ומפעם לפעם היה עורך משפטים בבית דין שלו ומוציא פסק דין, באמצע שבת כינס הרה"ק מאפטא את הבי"ד שלו והודיע להם שיש לו דין תורה עם כביכול, והתחיל הרה"ק מאפטא להרצות 'טענותיו' ואמר, הלא יש לי כל טוב, פרנסה בריווח וצאצאים וכו' כל טוב ולכאו' על מה מגיע כל כך הרבה טובה מוכרח להיות שהקב"ה מקיים את הפסוק (דברים ז' י') 'ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו', וכדי שיפרע ממני בעוה"ב על רוב עוונותיי, ע"כ הוא נותן לי בעוה"ז רוב טובה כדי לשלם לי את מעט המצוות ומעשים טובים שכן עשיתי, ואם אמת הוא הדבר איך אוכל ליהנות מכל הטובה הזאת בעוה"ז, והלא מרוב צער ע"כ שהולכים להרוג את יהודי פלוני שנגזר עליו דין מוות איני יכול כלל ליהנות מכל הטובה שנשפע לי ואז לא יקוים הדין של 'ומשלם לשונאיו כו', לכן בקשתי מהדיינים שיפסקו להציל את אותו יהודי מדין מוות כדי שיוכל להתקיים בי ומשלם לשונאיו ואכן כך יצא הפסק והיהודי ניצל ממות לחיים.

'רזא יקירא' (גליון ע' עמ' ב')

ישמח צדיק בה' וחסה בו

הרה"ק מאפטא זי"ע נכנס פעם בחנוכה לערוך שולחנו וראו על פניו שיש לו עגמת נפש וצער גדול ואחר כך ראו שנשתנה צורת ושמחה כסתה פניו, ושאלו אותו מה היה, והשיב להם, שבראש השנה העבר נגזר שפע גדול לכלל ישראל ועכשיו ראה שכבר נתרוקן כל השפע כי כלל ישראל כבר השתמש בכולו ועדיין אנו עומדים בחנוכה שלא עברה אפילו חצי שנה מראש השנה ומה יהיה מכאן ולהבא עד סוף שנה זו ולכך היה לי עגמת נפש, אבל אח"כ כשהתבוננתי כל הדבר נזכרתי שגם אשתקד היה כן אז נתרוקנו כל ההשפעות בחנוכה ממה שנגזר בראש השנה ואף על פי כן השפיע השי"ת שפע חדש בחנוכה לצורך יתר השנה ובוודאי גם בשנה זו יהיה כן ולכן שמחתי.

'צור צדיק' עמ' כ"ח

עלה מעלות רמות

שמעתי מפ"ק אאמו"ר (הרה"ק רבי שלמה מבאבוב זיע"א) זצ"ל כי כ"ק אא"ז מרן הרה"ק מצאנז זי"ע ועכ"י כאשר בא בימים, והיתה זאת בשנה האחרונה קודם הסתלקותו, היה אומר כי נחלש כח ראיתו עד שאינו מכיר בני אדם, רק בספר עדיין יש ביכלתו לעיין, וכשהרגיש בתמהון העומדים עליו, סיפר כי

הרה"ק בעל האוהב ישראל מאפטא זי"ע, כשהיה דר במעזיבוש היתה דירתו בעלי' והיו עולים אליו במעלות, פ"א באו לפניו שני אנשים גרועים פחותי ערך מבני עירו, ויהי כצאתם שאל לאשר על ביתו ואמר בתמימות האיך יתכן אשר בהמות יעלו במדרגות העלי', והאיש נשתומם בשמעו השאלה, ויאמר וכי אין רבינו מכירם, הלא המה פלוני ופלוני מאנשי עירנו, ויאמר הגה"ק ממעזיבוש לא הכרתי אותם ונדמו לעיני כבהמות, ואא"ז בספרו המעשה הסביר הענין, כי הגה"ק ממעזיבוש לרוב קדושתו כאשר בא לעת זקנותו נתעלה במדרגה גדולה מאד עד שבא לבחינה זו שלא יראו עיניו רק דבר שבקדושה, לכן כאשר באו לפניו אנשי דלא מעלי, לא הכיר עליהם את צלם הקדושה, לכן ראו אותם עיני הקדושות רק בצורתם הבהמיות.

'קדושת ציון' ח"א עמ' ע"ט

ב"י מלכים ימלוכו

כשהגיע הרה"ק מאפטא להתגורר במעזיבוז ולשמש בה בהנהגה, היו מי מבני העיר שטענו, שהיות שהוא אדם זקן, אין חפצים להכתירו, כי הם מעונינים ברב ומנהיג צעיר לימים, למען יאריך ימים על ממלכתו ויוכל להנהיגם הרבה שנים, כששמע הרה"ק מאפטא מטענותיהם האלו, הבטיח להם, שהוא ינהיג במעזיבוז, כאותם מספר שנים שהנהיגו אלו שהיו כאן לפניו, כך היה, כמובן, כי הבעש"ט הק' התגורר במעזיבוז שתים עשרה שנה, נכדו, בעל ה'דגל', התגורר במעזיבוז שתים עשרה שנה, אחיו הרבי רבי ברוך, התגורר שם שתים עשרה שנה, וכך הרה"ק מאפטא הנהיג את עדתו במעזיבוז, במשך שתים עשרה שנה. ויהי הדבר לפלא.

'עיר מבצר' עמ' רנ"ב

תכנים ותעייל הנך ציפרי קדישי

כתב לי הרה"ח ר' חיים אינהארן מפעסט, שסיפר הרה"ק רבי יעקב יוסף מסקווירא זצ"ל בשם זקנו הרה"ק רבי איציק'ל מסקווירא זי"ע, שמרגלא בפומיה של הרה"ק בעל 'אוהב ישראל' מאפטא זי"ע, שכאשר יבוא למעלה ויפסקו לו גן עדן לא יכנס לשם עד שיפעל ישועה בעד כלל ישראל בביאת המשיח. וסיים הרה"ק רבי איציקל זי"ע בזה הלשון, 'דו וייסט דאך אז דער איז א עקשן, וועט עד דאך אוודאי נישט אריינגיין ביז משיח צדקנו וועט קומען, וועגן דעם בעט איך דיך אז א ודאי תכנס ותעייל רבונו של עולם הנך צפרי קדישא לאתר קדישא דאתמר עלייהו עין לא ראתה אלקים זולתך, שתכניס ותעייל הנך צפרים קדישים למקומם הראוי להם', עכלה"ק.

'שיורי מנחת עני'

אף שם עומד ומשמש

מילי דהילולא

כאשר ישאל איש בדבר האלקים

ועצת אחיתופל אשר יעץ בימים ההם כאשר ישאל [איש] בדבר האלקים (ש"ב טז, כג) אמר הה"צ הקוה"ט ראי"ה מאפטא זצוקללה"ה הנה, 'איש' קרי ולא כתיב. וביאור הענין שהבא לשאול בעצת הצדיק אזי צריך השואל לבטל הטיית דעתו בענין, ולומר רק דברים כהווייתן, כי לב האדם לאדם, ושוחד הדברים המלאים פניות וגיאות יש בכוחם לעוור גם עיני חכמים ופקחים להטותם מני אורח. לכן יסלק לגמרי דעתו בענין, ורק עצת הצדיק ישאל. ולכן מלת 'איש' נעלם בפסוק זה, (בקרי ולא בכתיב), שצריך בבואו לשאול להצדיק לבטל את עצמו ודעתו, ואז עצת הצדיק ערבה לו כאשר ישאל בדבר האלקים.

שמועות טובות (כד:) **אילנא דחיי** (אור הנר יד)

ויעו"ש דמעשה היה שנשאל הרה"ק מאפטא זי"ע אודות שו"ב אחד כו'. ותחילה הורה שלא להעבירו ממשרתו, ואח"כ חזר בו, ואמר ד"ת זה

מתאוה לתפילתן של צדיקים

אמר הרב הקדוש מאפטא זצ"ל, מה זה שהקב"ה מסבב לטרוד הצדיקים בעניני העולם הזה שרצין כולם אליהם זה בפרנסה וזה לרפואה וכל זה בעניני גשמיות, ומוטב היה שהצדיקים יהיו יושבים תמיד על התורה ועל העבודה ויתבודדו בינם לבין קונם תמיד, אבל האמת היא כי הוא יתברך עושה זאת מרוב רחמיו וחסדיו אשר הוא אוהב אותם מאוד, ומצפה לתפלתם, ורוצה להשתעשע עמם בכל פעם, לזאת יסבב סיבות ושולח אצלם בני אדם זה בכה וזה בכה כו'.

'צמח דוד' (דינוב) עמ' מ'

השומר שבת שכרו הרבה מאוד

כל שומר שבת כדת מחללו שכרו הרבה מאד על פי פעלו (זמר "כל מקדש") "דקדק הרב הקדוש אבדק"ק אפטא זצוקלל"ה שמתחילה אמר 'הרבה מאוד' ואח"כ אמר שהוא רק 'על פי פעלו', וא"כ איננו הרבה מאד. ואמר: הכוונה היא, כי מי ששומר שבת כהלכתו הנה זה יהיה שכרו, אשר דיבורו יעשה רושם (כמבואר בשמו"ר ס"פ כה) ויהיה במדריגת 'ותגזר אומר ויקם לך' (איוב כב, כח) וזה שאמר הפייטן שכרו הרבה מאד ומפרש מה הוא השכר, ואמר: אשר על פי פעלו רצ"ל שפעלו יהיה שיוכל לפעול על פיו, כפי אשר יאמר ויגזור בפיו כן יקום בפועל. עכ"ד ושפתים ישק".

דברי יצחק (אות י"ט. מובא בילקוט אוה"י עמ' קכ)

מילי דהילולא

מזמור שיר ליום השבת

העיד נאמנה הרה"ק בעל ה"חידושי הרי"ם" זי"ע שנוכח בשמחת נישואי נכדו של רבינו, הידועה בשם "די אוסטילא חתונה" אשר הפליא את דברות קדשו ששמע באותה הזדמנות של שמחה מפי רבינו הק' מאפטא זי"ע, ואלו תוד"ק שאמר אז: דהנה אנשי כנסת הגדולה תקנו שיאמרו בתפלת שחרית של שבת: ויום השביעי משבח ואומר וגו' לפיכך יפארו ויברכו וגו'. והתמיהה רבה מהו הקשר בין השירה שהשבת בעצמה שרה, ש"לפיכך" יפארו כל יצוריו. וביאר דלעולם לא מסוגל שום נברא לומר שירה למי שבראו, דהרי זו העזה לחדל אנוש לומר שירה לפני ממ"ה הקב"ה. אמנם מאחר דאנן חזינן שהשבת עצמה פותחת ואומרת: מזמור שיר וגו', וברחובות תתן השב"ק קולה בשבח ושירה, זה נותן רשות וכוח לכל הנבראים להתאזר ולהתחזק ולומר שירה. ולכן "לפיכך" יפארו, דרק ע"י כוח שירת השבת להקב"ה אנו יכולים ג"כ לשבח ולפאר, עכתודה"ק. (פי' זה הובא בספה"ק אוהב ישראל בתוך המאמר 'דרוש לשבת קודש' עייע"ש). והעיד החי' הרי"ם ז"ל, באמרו אשר "ממאמר זה ששמעתי הרגשתי מתיקות בפי שנה שלימה" והי' מרגלא בפומי' מאמר זה.

אהל אלימלך (אות קפז), אבני זכרון

בכל דרכיך דעהו

הרה"ק מאפטא אמר לפרש הפסוק 'חכמים המה להרע ולהיטיב לא ידעו' (ירמי' ד, כב) פירוש 'להרע' נחשב בגמ' לגבי שבועה שלא יאכל, ו'להיטיב' שבועה שיאכל. וזה הפי' 'חכמים המה להרע' הם יודעים רק איך 'זיך אויסארבעטן מיט נישט עסען'. אך 'להיטיב' ווי אזוי זיך אויסצוראבעטן מיט עסן, זה לא ידעו. והרי זו מעלה יתירה, לדעת את ה' בכל דרכיו.

'ארץ הצבי', גליון י"ד

שכר מצוה בהאי עלמא

"לחוסים בך נגד בני אדם" "בשם הרב הק' מאפטא 'מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת לחוסים בך נגד בני אדם' (תהלים לא, כ) דהנה שכר מצוה בהאי עלמא ליכא (קידושין לט:) ומה שאנחנו רואים שהקב"ה משלם שכר מצות הוא חלק מה שלא היה כראוי לשמה. וזהו: מה רב טובך אשר צפנת 'ליראיך', דלהיראים צפן השי"ת שכרם לעולם הבא. 'פעלת' כלומר, מה שאנו רואין שאתה פועל הדבר הזה לשלם שכר מצות בהאי עלמא, זה הוא אך 'לחוסים בך נגד בני אדם', שרק למראה בני אדם חוסים בך, בחלק זה הנעשה נגד בני אדם ואינו כראוי לשמה, לזה אתה משלם שכר מצות בהאי עלמא, וכנזכר.

מרגניתא דבי רבנן (עמ' סג)

שמעתי בשם הצדיק נבג"מ מו"ה יצחק מאיר זללה"ה מאפטא שאחר פטירת אביו הק' מו"ה יהושע העשיל זללה"ה (בעל 'אוהב ישראל') אמר, אשר אביו הקדוש אינו צריך שיאמר קדיש עבור נשמתו כי למעשה צדקותיו רבו מלספר, רק דלצדיק יש לו נשמות האחוזות בשורש נשמתו ומחוברין להאילן הקדוש בחינת שרשים וענפים שעולים ורוצים לינוק מפרי צדקתו בעולם הבא כי כן הדין נותן כאשר דברנו מזה בפר' תרומה וכדי שלא יוגרע מחלקו כלום אני אומר קדיש שיהיה לו מה לחלק להם ושלא יחסר כלום. ודפח"ח.

'קב ונקי' דף נ"ז. 'ילקוט דברי חכמים' אות קכ"ט

אחיד בשמא קדישא עילאה

סיפר הר"י מוהר"ש בראנדעד ז"ל שכשהיה הרה"ק מבעלזא ז"ל בעיר אפטא בעת שנתמנה אחיו הרה"צ מוהר"ר שלו' ז"ל לרב בעיר אפטא הראו אנשי העיר חתיכת ברזל שהורידו מעליית ביהמ"ד שהיה חרוט עליו השם הראשון של הרה"ק מאפטא ז"ל בשלימות דהיינו אברהם, ומהשם השני (יהושע) היה כתוב שלש אותיות הראשונות, ומהשם השלישי (העשיל) היה כתוב אות הראשון, [ביחד נצטרפו אותיות של שם השני והשלישי לשמו של הקב"ה] רב דק"ק אפטא. וסיפרו למרן ז"ל שבעת שהיה הרה"ק מאפטא ז"ל שם, היה זמן שבלילה היו שומעין קולות בעלית הביהמ"ד, ובאו להרה"ק מאפטא ז"ל וסיפרו לו ע"ז, וצוה הרה"ק מאפטא ז"ל לחרוט על חתיכת ברזל כנ"ל ויניחוהו בעלית הביהמ"ד וכן עשו ונפסקו הקולות.

מציון יסעדך

ומצאת לבבו נאמן לפניך

עוד סיפר הנ"ל שמעתי מהרה"ח מוהר"ר יאסעלע קנייטלער ז"ל, מלמד ביערסלאוו, ששמע בעצמו מהרה"ק מהרי"ד ז"ל שסיפר פעם את הסיפור דלהלן, והתחיל בזה"ל "דער אפטער זיידע ז"ל האט זיך אמאל אויפגעוועקט מיט א גרויס התעוררות אז מען דארף תשובה טוהן", וכיון שצריכים לעשות תשובה צריכין מקודם לטבול במקוה, ותיכף יצא הרה"ק מאפטא ז"ל לילך אל המקוה, ובימים ההם היו המקואות קרות מאוד ולפעמים היה ממש סכנת נפשות לילך למקוה, וע"כ תיכף בא היצה"ר להרה"ק מאפטא ז"ל והתחיל לומר לו שאסור לו לילך למקוה שזה הוא סכנה גדולה והרה"ק ז"ל הבין שזהו מעשה יצר ולא שת לבו לדבריו והמשיך בדרכו, ובכל הדרך היה היצר מוכיח לו כמה וכמה ראיות מהגמרא ומהלכה שאסור לו לילך למקוה, אבל הרה"ק ז"ל הבין שזהו מעשה שטן וע"כ המשיך בדרכו והלך וטבל במקוה, ובדרך חזירתו לביתו שאל הרה"ק מאפטא ז"ל להיצה"ר ממילא מה שרצית למנוע אותי אני מבין שהרי זהו התפקיד שלך, אבל מהיכן יכול אתה ללמוד כ"כ, וענה לו היצה"ר נו וועלכע למדן לערנט דען אהן מיר (בפשטות ע"ד אמז"ל לעולם יעסוק אדם בתורה שלא לשמה כו').

מציון יסעדך

מילי דהילולא

בניסן, שטרי חוב מבוטלין

שנינו באחד בניסן ראש השנה למלכים, ובגמ' למלכים למאי הלכתא אמר רב חסדא לשטרות, דתנן שטרי חוב המוקדמין פסולין והמאוחרין כשרין (ר"ה ב.). והשתא יתפרש המשנה: 'באחד בניסן ר"ה למלכים' היינו שמתחלת אדנותו ומלכותו ית', סוד מלכות שמים, להאיר בזה העולם מחדש, וכאילו היום נברא העולם, דבאמת בניסן נברא העולם בפועל, ולכן בא אז התחדשות לכל דבר שבעולם, והימים הראשונים יפלו, ומעתה מתחיל העולם מחדש להתנהג.

ופריך 'למאי הלכתא' רצ"ל מאי נפק"מ ומה נרויח בזה שמאז הוא התנהגות חדש. א"ר חסדא היינו המדה של 'רב חסדא' (מדתו ית' 'רב חסד' המטה כלפי חסד), אומרת; 'לשטרות'. כדתנן 'שטרי חוב המוקדמין פסולין' כיון שמניסן נתחדש התנהגות העולם, מה שהיה מקודם עד ניסן הוא נחשב הכל כאפס ותוהו, וא"כ כל השטרי חוב שהיו ח"ו על ישראל, הן הנגזר עליהם מלמעלה על כלל ישראל או על איזה יחיד, והן בעולם התחתון אצל שונאי ישראל אשר נכתב ונחתם בטבעתם להרע נגד זרע ישראל ח"ו, הכל בטל ומבוטל ואין בהם ממש, כיון דהעולם הוא מעכשיו כמו חדש, ומה שעבר אין. וכל שיש איזה שטר שהוא חוב על איזה איש ישראל הוא מוקדם מניסן, הכל פסול ובטל כנ"ל.

והמאוחרין רצ"ל השטרות שיצאו על זרע ישראל מר"ח ניסן והלאה יהיו כשרין לטובתם, משום שאז הוא עת רצון ורחמים גוברים, להיות הכל יוצא בכשרות, היינו להיטיב להם ולהשפיע להם כל מיני טובות וישועות כו'. ובודאי צריך כל אחד ואחד לתקן כל מה שפגם עד הנה, אבל מעונשים נפטרין, ואדרבה, ונהפוך הוא, שאז הם ימי רצון ימי גאולה, והוא ית' משפיע לזרע ישראל כל מיני ישועות וחסדים טובים, כן יהי רצון, אמן.

אוהב ישראל פר' בא ד"ה החדש הזה

(עיי"ש באריכות דרכו בקודש בביאור הענין)

בשובה ונחת יושעון

מתאמרא בשם הרה"ק מאפטא זי"ע בהא דאיתא (סנהדרין צ"ז.) שבן דוד בא בהיסח הדעת, לכאורה האיך יתכן שיסיחו דעתם מן הגאולה, אלא צ"ל שקודם ביאת המשיח ישפיע הקב"ה בעולם שפע רב טוב לבית ישראל, ומרוב שיהיו עסוקים בקבלת השפע יהיה היסח הדעת מן הגאולה, ויה"ר שכן תהיה לנו אמן.

אמרי קודש, ניסן ט'

עינ"י ה' אל צדיקי"ם, ואזניו לשוועתם

אנשי קהל אחד התלונו לפניו על גודל העניות ששורה בערים, והרה"ק מאפטא בירכם שירחיב ה' להם את פרנסתם, והדבר חזר ושנה כמה פעמים, ואח"כ נתהוה גם דבר רח"ל בעיר ובאו עוד פעם להרה"ק מאפטא עם שני הבקשות שלא די שאין להם עוד פרנסה, ניסתופף עליהם גם המגיפה רח"ל, הרה"ק מאפטא לקח את הקויטל שלהם ורצה ע"י זה לעורר רחמים עליהם, והניח הקויטל מידו ולקח את הבתי עינים שלו והתחיל לשפשף אותם, (כידוע מנהגו הק' שאם שיפשף את הבתי עינים בעת קריאת קויטל הסימן הוא ששורה דין על אותו האיש), ולבש אותם וקרא פעם ב', שוב הניח את הקויטל ושוף שיפשף את הבתי עינים, וקרא עוד פעם, וכל העומדים שם ראו שיש לו עבודה גדולה, והתחיל הרה"ק לבכות מאין הפוגות, ואמר להם בתוך הבכי אהה! שאני רואה צירוף אותיות מ'ז'ת על העיר, ובכה לערך חצי שעה וחיל ורעדה יאחזון על העומדים שם, ואח"כ נתעורר בשמחה ואמר, ברוך ה' שהזמין לי אות אחת לצירוף האותיות, שיתהוה הכל לטובה, והיא אות ע' ויהי' צירוף האותיות מ'ע'ת וממילא נתקן שני החששות האלו כמובן, והוסיף שיש לרמז בכתוב הנה עין ה' על יראיו למיחלים לחסדו, היינו שנתן רשות ליראיו לצרוף אות עין ויהי' הפעולה ע"ז, להציל ממות נפשם, ולחיותם ברעב, בעזה"י יתהפך הכל לטובה, וכן הוה שנפסק הדבר מהעיר, והרחיב ה' להם פרנסתם.

מנורה הטהורה, אוהב ישראל, יב

א' ניסן

הגה"ק רבי שמואל הלוי קעלין זי"ע
בעל "מחצית השקל"

ואלה תולדות

נולד בעיר קעלין שבמדינת בעהמען (צ'כי"ה) בין השנים ת"פ–תפ"ד לאביו החכם הכולל מו"ה נתן נטע הלוי, מגזע הרה"ק רבי נתן נטע שפירא זי"ע בעל 'מגלה עמוקות', עודנו בשחר טל ילדותו יתנכר הנער בחריפתו ושנינותו, כבר כבן י' שנים כתב חידושי תורה וכאשר ראה אותן רבה של קעלין התפעל ויצין שהם דברים טובים ונכונים, כאשר גדל עזב בית אביו וגלה למקום תורה לעיר באסקאוויץ אשר במדינת מעהרין לישיבה הגדולה שעמדה בראשותו של הגאון רבי ארי' יודא לייב ב"ר מנחם מנדל זצ"ל אב"ד באסקאוויץ, ולאחר מכן ראב"ד ניקלשבורג, נכד הגאונים המחברים שו"ת "צמח צדק" (הראשון) ו"עבודת הגרשוני" והב"ח, שם עלה ונתעלה בתורה בהתמדתו הגדולה שהי' לשם ולתהלה כמו שמעיד בנו הג"ר וואלף אב"ד באסקאוויץ (בספרו מאמר אסתר דרוש א'): "כי הלא ידוע ומפורסם לכל, גודל הפלגת התמדת לימודו, לא מש ספר מפיו ומידיו, הא למיגרס והא לעיוני לא פסק פומי' ולא הלך מימיו ד' אמות בלא תורה מן הבקר אור עד הערב, גם בלילה לא שכב, לא נתן שינה לעיניו תנומה לעפעפיו ויער את הלילה כמעט שכב וניים לא ניים", כאשר ראה רבי משה בנו של רבו זה את גודל מעלותיו לקחו לחתן לבתו.

זקן ויושב בישיבה

לאחר חתונתו נשאר לישב באהלה של תורה שם בבאסקאוויץ, והתחיל להרביץ תורה לעדרי צאן, ובמשך ימי חלדו בהמשך הזמן, זה קרוב לשישים שנה, העמיד תלמידים כמה אלפים (לשון חתנו בהקדמתו לספר מחצית השקל על או"ח), גם מרן החתם סופר שמע ממנו שיעורין בעת למדו בבאסקאוויץ אצל רבי נתן אדלער זי"ע ששהה שם תקופת זמן, וחזו מאן גברא רבה דקא מסהיד עליה מרן החתם סופר זי"ע בהספידו עליו (נדפס בדרשותיו ח"ב דף ש"י דרוש ל' אב) וז"ל: כתיב ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלותם ודרשו חז"ל (מגילה יא) שהעמדתי להם של בית רבי וחכמי דורות וזה באמת נחמה גדולה לצרות ישראל בראותם אחר שנחרב ביהמ"ק השני זה היום אלף ותשל"ט שנים בעו"ה (כך הי' דרכו של מרן החת"ס בכל דרוש ל' אב להזכיר בהדרוש הזמן מחורבן בית שני כמה חא) ותלי"ת לא אלמן ישראל בראותם זקן וצדיק יושב ודורש כמשה מפי הגבורה ואלפים תלמידים כשתילי זיתים סביב לשולחנו הטהור וממש שכינה מדברת מתוך גרונו כמו אדונינו הגאון החסיד מהר"ר שמואל קעלין זצ"ל אשר עשינו היום ועד להספידו הלא בראות זה ה"ז נחמה גמורה אמיתיות אשר אין למעלה ממנו, אמנם בהעדרם לקינו כפלים הי' שריה בגוים וגם אין תורה... ומאות מתלמידיו יושבים על כסא הוראה...ע"כ .

עמוד צלותהון

בנו הנ"ל בהספידו מקונן על אביו ז"ל "עמוד התפלה אשר החזיק בו, גם הנה זה בא אך למותר ודבר שפתים להגיד ולספר, כי מי לא ידע בכל אלה, שלא מלבד בני עירו, אלא אף גם הרחוקים כל מי שהי' לו חולה בתוך ביתו או צער מה, הי' שולח אליו להתפלל עבורו, ותמיד היה מתפלל על צרות כללן של ישראל, וכל תפלותיו ערב ובקר וצהרים אחת מהנה לא נעדרה, שלא הי' שופך דמעות כמעין הנובע, ועין ראתה אותו מתפלל דמוע תדמע

ימי ההילולא

א' ניסן

- **נדב ואביהו בני אהרן ב"א תמ"ט**
- **רבי משה ב"ר מנחם מנדל מוויטעפסק תקנ"ט**
- **רבי שמואל הלוי קעלין ב"ר נתן נטע (מחצית השקל) תקס"ו**
- **רבי ישראל מבארנוב ב"ר אליעזר מדזיקוב תר"ל**
- **רבי מנחם נחום משפיקוב ב"ר יצחק מסקווירא תרמ"ו**
- **רבי אלימלך מגראדזיסק ב"ר חיים מאיר יחיאל (אמרי אלימלך) תרנ"ב**

ב' ניסן

- **רבי יעקב שפירא מהומענא ב"ר אברהם (תלמיד רמ"מ מרימנוב) תקפ"ח**
- **רבי שלום דוב בער מליובאוויטש ב"ר שמואל תר"פ**

ג' ניסן

- **רבי אפרים ב"ר צבי (החכם צבי) תקל"ב**
- **רבי (צבי) בנימין זאב מזבארז'ץ ב"ר יחיאל מיכל מזלאטשוב תקפ"ב**
- **רבי אליעזר ירוחם מראדישיץ ב"ר ישראל יצחק תרנ"ב**

טיף להדי טיף ונהר יוצק תחתיו נשבר לבו בקרבו לשברי שברים. עוד כותב שם ז"ל: "כמפורסם לכל רואי שמש גודל הפלגת פרישתו מכל חמודות ותענוגות עולם הזה וכו' כל ימיו לא נהנה מעולם הזה אפי' באצבע קטנה... ואף גם בריבוי אחר רבוי תעניותיו וסגופיו וכמו כן מלבישת שק על שער על בשרו בשר קודש זה קרוב לחמישים זה... עכ"ל. וכמו שהספידו מרן החת"ס בהספידו הנ"ל "אבל הוא הדבר אשר דברנו, והרי בעינינו ראינו רב האי גאון וצדיק הנ"ל זצ"ל עם כל תקפו וגבורתו חכמתו וחסידותו ומאות מתלמידיו יושבים על כסא הוראה ובלי ספק היה טעמו של הצדיק הזה שעי"ז יהי' פנוי להרבות תלמידים לאלפים ורבבות והתפלל בעדנו כידוע בעוצם הפלגת תפלת ישרים דהאי גברא ומקדמי ומחשכי בבהכ"נ והניח עול תיקון העולם לתלמידיו הרבים ששמשו כל צרכם"... עכ"ל.

גומל חסד

הי' מופלג במדת החסד להטיב לזולתו קטן כגדול בהפלגה יתירה כמספר בנו בהספידו הנזכר וז"ל: "ומהפלגת גמילות חסדים שעשה הן עם בני תורה והן עם שארי עמא דארעא, הנה מלאה הארץ כי הכין הספקות העניים והעניות כקטן כגדול להאכילן ולהשקותן ולהלבישן יפזר ממונו, (אף כי לא היה עשיר כל ימיו ולא רצה ליהנות משל אחרים והסתפק עצמו במועט) אף עשה את אחרים בהפלגה מאוד מאוד קובץ יד על יד מקצינים וגבירים... גם השיא הרבה יתומים ויתומות ובנים ובנות של עניים להגונים להם, ונתן להם נדן חשוב ומלבושים מממונו וממה שעורר אחרים להיות מסייעים למצוה רבה זו, ומי כמוהו מפקח על החולים בעסקי רפואתם וצרכי תרופתם להמציא מזור ותרף לחולים מממונו וממה שקיבץ מאחרים נדיבי לב, מלבד מה שהי' הוא מבקרם תמיד פעמיים בכל יום הוא בעצמו ובכבודו, וזרז את המשמשים להם וכו' עכ"ל.

ימי ההילולא

ד' ניסן

- **רבי משה הכהן מפראנקפורט ב"ר שמואל הכהן** [מהרשש"ך] **-תקי"ח**
- **רבי אהרן שמואל הכהן מסטעפין ב"ר נפתלי הירץ** (יצוה הכהן) **- תקע"ד**
- **רבי יוחנן מראחמסטריווקא ב"ר מרדכי מטשערנובל - תרנ"ה**
- **רבי משה אהרן מזוואלין ב"ר שמואל אלי' - תרע"ח**

ה' ניסן

- **רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא ב"ר שמואל** (אוהב ישראל) **- תקפ"ה**
- **רבי אשר ואלקא מצאנז ב"ר ישראל צבי - תק"צ**
- **רבי שניאור זלמן מלובלין ב"ר שלמה** (תורת חסד) **- תרס"ב**
- **רבי צבי אלימלך מבלאזוב ב"ר דוד מדינוב** (צבי לצדיק) **- תרפ"ד**

ו' ניסן

- **רבי מאיר שיף ב"ר יעקב** (מהר"ם שי"ף) **- ת"ח**
- **רבי חיים אבולעפיא אב"ד טבריה ב"ר יעקב - תק"ב**
- **רבי נתן לייב ב"ר מנחם מענדל מרימנוב - תר"ו**
- **רבי שמואל יחילא מבוטשאן ב"ר דן מראדוויל - תרכ"ד**
- **רבי אהרן שמואל אסאד מסערדעהעלי ב"ר יהודה - תרס"ה**
- **רבי מאיר דן רפאל פלאצקי ב"ר חיים יצחק** (כלי חמדה) **- תרפ"ח**

ז' ניסן

- **רבי יצחק מדראהביטש ב"ר יוסף** (תלמיד הבעש"ט) **- תק"ד**
- **רבי אברהם געוויצמאן מגארליץ ב"ר אלימלך**
- **רבי יודא ארי' לייב** (השני) **מאוזרוב ב"ר יחיאל חיים - תרע"ד**

ענוות חן

מרוב ענוותנותו סרב לשמש ברבנות אף שהציעו לו כתר הרבנות בקהילות מפוארות כגון בפראג (שהי' הנודע ביהודה שם אב"ד) ואובין (מקום אשר שמש המהר"ם צינץ ברבנות) וכשהציעו לו הרבנות בעיר פרעשבורג כתב לאקרו"ט דשם דלהיות שם ה"שול-קלאפער" הייתי מרוצה אבל לא המרא דאתרא, וכאשר הפצירו בו שנית חברי הנהלת הקהילה דשם וכתבו לו שבפרעשבורג יהי' ישיבה יותר גדולה מאשר בבאסקאוויץ, השיב בענותנותו הגדולה ובמליצה "ואנחנו לא נדע בישיבה"... , בעל שו"ת שמן רוקח זצ"ל בהספידו עליו אמר בזה"ל: "והנה ידענו שהגאון מו"ה שמואל זצ"ל שמעולם לא נהנה באצבע קטנה משום אדם וכו' כי לא רצה לקבל עליו שום עול הוראה", כשהוציא לאור את ספרו מחצית השקל נתן טעם על קריאת שם ספרו מחצית השקל בענוות קדשו בזה"ל: "כי אם לא כוונתי אל מרכז האמת בכל דברי, מכל מקום במחציתו אמת תפסי' להאי גברא ועוד טעם אחר בלבי עצורה (בהקדמתו לספר מחצית השקל עשו"ע או"ח).

בשנת תקמ"ח כשהי' ידיעות מחרידות על רדיפות הגוים הממשמשות ובאות וחשש פן יצטרך להרחיק נדוד למקום מבטחים כתב להגאון רבי נתן אדלער זי"ע ששהה באותו זמן בבאסקאוויץ בשנת תקמ"ג, וז"ל: "ודין גרמא אולי תסכים דעתו בע"ה לצאת יציאה דכוותיה וזו שקשה טלטולא דגברא כמוני חלש ורפה המזג בע"ה אל אשר יהי' שמה רוח ד', אחלה פני אמ"י נ"י ימחול נא במח"א להתוותי' זיואתי אות על אודותי לק"ק פיורדא יע"א אל איש או אנשים מיודעיו, ונא בל יתארינו כתואר האדם, כ"א כאחד העם ולהיות ישר הולך וכו' ואם ישיבני אמ"י על אגרת יהיו לי לחן פרטי, דברי הכותב בידים רפות ולב נשבר הטרוד מוכן לשרתו, שמואל הלוי קעלין, כידוע שכששהה ר"נ אדלער בבאסקאוויץ התידד עם המחבר"ש מאוד, ואהבתו לר"נ הגיעה עד אין לשער, יסופר שפ"א יצא דבר המלכות ליתן כל כלי

כסף לאוצר המדינה, ולר"נ היו טבעות כסף על העצי חיים של ס"ת שלו (שר"נ בעצמו כתבו), וכידוע שלר"נ הי' הרבה רדיפות גם שם בבאסקאוויץ, והי' אינשי דלא מעלי שמסרו את ר"נ להמלכות שיש לו כלי כסף שלא מסרו להממשלה, כשנודע הדבר לר' שמואל עלה באמצע הלילה אל ביהכ"נ של ר"נ והסיר את הטבעות מבלי שרבי נתן ידע על כך, באותו זמן ישב רנ"א ולמד עם תלמידיו, והם שמע קול שאון על העליה במקום שהס"ת מונח שם וצוה ר"נ לתלמידו רבי משה ה"ה החת"ס שיעלה לעליה ויבדוק מה הקול הזה, בעלות רבי משה לעליה ראה איש זקן וזקנו כתלג חיור ומכה בפטיש, ופחד מהמראה הזה, וכאשר סר לראות מי הוא זה השתומם מאד כי מצא את הגאון המחה"ש מכה בפטיש להפריד ולהסיר את הטבעות מן הס"ת, וכאשר ראה המחה"ש את הב' משה בקשו שלא יגלה הדבר לרבו מה שעושה בחשאי למען לא יודע לר"נ מהמלשינות שלא יצטער אותו צדיק כאשר יבואו לחפש אחר הטבעות, וכן עשה החת"ס, וכשבאו אנשי הממשלה לביהכ"נ והלכו לארון הקודש לראות אם זה אמת לא מצאו את הטבעות, ויהי לפלא, וכך ניצל באותו פעם ר"נ מן המלכות, אח"כ החזירן לר"נ, [יסופר שהרשעים הלשינו עליו עוד פעם ובאו עוד פעם לביהכ"נ פקידי הממשלה לבדוק הדבר, אז נתן ר"נ הס"ת בזרוע של תלמידו החת"ס, והעמידו באמצע החדר, ופלא הי' שפקידי הממשלה חפשו בחיפוש אחר חיפוש בכל זוית ופנה, ולא פגעו ולא הרגישו בהחת"ס, כי עשאו ר"נ לרואה ואינו נראה, ע"כ, החת"ס בעצמו סיפר זאת ואמר שאצל רבו לא היה דבר כזה פלא, החת"ס קנה אח"כ את הספר תורה בדמים מרובים והיה קיים בידי צאצאיו רבני פרעשבורג עד השואה שבה נעלם באורח פלאי].

במדת האמת

מרן החתם סופר זי"ע סיפר (הובא בראש ספר מחצית השקל על יו"ד)

עד כמה דקדק במדת האמת על פיקוח נפש ממש, במעשה שנמצא חלל והסכין שנהרג בה החלל הי' תחוב בו, והי' ניכר וידוע שהסכין הזה הוא מבית בעל מחצית השקל, לא יאומן כי יסופר הפחד והרעדה, ותהום כל העיר ובפרט אלופי קהל דשם, וירוצו אליו בבהלה ויספרו לו המאורע, ויאמרו לו אם יקראוהו למקום המשפט יכחיש ויאמר שזה הסכין אינו שלו ואז יקוו כי יצא לצדק דינו, ובהגיעו יום הדין הנורא וישלחו השופטים לקראו לו, ויאמרו אליו הכר נא הסכין שלך היא, ויכירה ויאמר בזה"ל "אמת יורה דרכו הסכין הוא הסכין שלי, אבל אני לא עשיתי מעשה הרע הזה".

ובא השמש

עלה ונתעלה לחיי עולם הבא ביום ה' ר"ח ניסן תקס"ו, לפני פטירתו צוה שלא יתארוהו בתואר גאון או חסיד וכדו' וצוה שיקימו על קברו מצבת אבן פשוטה ואל יחרתו עלי' שום שבחים, אבל בני קהלתו לא שמעו בקולו ושמו על קברו מצבת שיש נהדר והנה עוד באותו לילה נשברה המצבה מעצמה והמה ראו כן תמהו כי נתקיימה רצונו הק' והחליפו את המצבה במצבת אבן פשוטה, וזה אשר חרות על מצבת קבורתו: פ"נ ה"ה מוה"ר שמואל הלוי בעל המחבר ספר מחצית השקל בן החכם הכולל מו"ה נתן נטע הלוי מקעלין זצ"ל הלך לעולמו יום ה' ר"ח ניסן תקס"ו.

מורשתו הרוחנית

ברוב ענוותנותו לא פירסם אף אחד מחיבוריו ברבים, וספרו הגדול מחצית השקל על הפירוש מגן אברהם על או"ח נדפס כשנה אחר פטירתו ונתקבל באהבה ובאהדה רבה בתפוצות ישראל ובשנת תרכ"א נדפס בתוך השו"ע. מרן רבינו בעל ברך משה זי"ל בדברי חיזוק והדרכה שאמר לתלמידי ישיבתינו הק' בקרית יואל ובין הדברים אמר הדרכה בדרך הלימוד בשו"ע וז"ל "און דער דרך צו לערנען איז אזוי, קודם זאל מען אפלערנען איינמאל דעם מחבר און קלאר אדורך טראכטן וואס זאגט דא דער מחבר, דערנאך זאל מען לערנען דעם מגן אברהם און טורי זהב און ארויס נעמין דעם תמצית הדברים פון זיי, אבער דער עיקר איז נישט פארגעסן צו לערנען דעם מחצית השקל וואס אן דעם קאן מען זיך נישט רירן", עכ"ל. כמו כן נדפס מחצית השקל על פירוש הש"ך ביו"ד ועל שו"ע אה"ע הלכות גירושין וקידושין, וכן יצא לאור קצת מדרשותיו, בהקדמתו לפירושו שו"ע או"ח כותב ..."ואם תהלה לאל יש תחת ידי חדושי הש"ס אשר חנני יוצר המאורות, אך אין בזה תכלית לדורות, כי לגדולי חקרי לב הם למותרות, ולקטנים כערכי אשר לא ראו מאורות, חשכו הרואות בארובות לצרות הצרורות, ודי לנו אם עמדנו בראשונים להבין ולהורות, אך ראה זה מצאתי אמרה נפשי חלק ש"ע א"ח אשר יש בו צורך ושוה לכל נפש קטן וגדול, ויתי שמו אשר שלח לפנינו זה האיש, האחד היה אברהם, ה"ה הגאון בעל המחבר ספר מגן אברהם לבאר דברי שו"ע, אך דבריו לבני גילי הם קצרים מאד, וגם לפעמים נפל בהם טעות, והנה גדולי חכמי ישראל יחיו ע"ע לרב חכמתם לא יטפלו בזה לבאר דבריו, ונקל בעיניהם, וגם לגודל חכמתם ידמו שהוא משנה שאין צריך ואין דבריו צריכים ביאור, ולא יעלו על לב כי לאו כ"ע גמירי וסבירי כי"ב, אך אנכי ריק מכל חכמה ומדע ויודע אני בעצמי כי פעמים הרבה היו דבריו צריכים לי ביאור, ובלי ספק ימצאו עוד אנשי כגילי חסרי המדע וחשכי שכל אשר גם הם חולים כמוני, אי לזאת אמרתי אולי יחננו ה' ברב רחמיו ויתעשת ויתן לי כח ואומץ הדעת להבין דבריו ולבארם, ואין אני אומר קבלו דעתי, כי מלבד שידעתי שאין בי לא תורה לא חכמה ולא דעת, ולבינתי ניתן מגרעת, גם לא הספיק לי זמני, לתת בו כל עיוני, כי הוצרכתי לחלק זמני גם לענינים אחרים אשר הם חובה עלי... אך כתבתי כפי העולה על דעתי העני' בע"ה אם שגיתי ה' הטוב יכפר כי לא במרד ובמעל, ואת הטוב יקבלו..., עכ"ל, ולאחרונה יצאו לאור ספרו פירוש על מסכתות ע"ז ב"ב פסחים ועוד וגם נדפס מכת"י שיעוריו משנת תקמ"ה –תקנ"ה.

ב' ניסן

הגה"ק רבי שלום דובער מליובאוויטש זי"ע
יומא דהילולא ב' ניסן (תר"פ)

צור קודש

נולד ביום כ' חשון תרכ"א בעיר ליובאוויטש לאביו הגה"ק מהר"ש בנו הצעיר של הגה"ק בעל "הצמח צדק" בן ר' שלום שכנא שהי' חתנו של הגה"ק בעל התניא זי"ע, ולאמו מרת רבקה ע"ה שהיתה בתו של האדמו"ר האמצעי הגה"ק ר' דובער מליובאוויטש בן מרן הבעל התניא זי"ע, ויקרא שמו בישראל על שם שני זקניו ה"ה אביו של ה"צמח" והאדמו"ר האמצעי זי"ע.

במעלליו יתנכר נער

כבר משחר טל ילדותו ניצנה בו סימנים שלגדולות נוצר, בפרט היראת שמים שלו שעלה בזה מאד, והרבה סיפורים מסופר עליו מענין זה, מסופר שפ"א והוא בן ארבע שנים בלבד, הביא חייט בגד שתפר עבור הילד, ובשעת בדיקת הבגד הוציא הילד לתומו חתיכת בגד אריג מכיסו של החייט, שהי' מהסחורה של הבגד, החייט נתבייש מאד, והתחיל להצטדק ששכח שנשאר אצלו חתיכת בגד וכדו', כשהלך החייט אמרה לו אמו מוסר על שהלבין פני החייט, והילד התחיל לבכות בכיה רבה, כעבור כמה שבועות הלך אצל אביו ושאל אותו איך אפשר לתקן עוון של הלבנת פנים, שאל אותו אביו מדוע הוא שואל, השיב הילד פשוט הוא רוצה לדעת, אבל לא סיפר לו מאומה, שאלה אותו אמו למה לא סיפור לאביו גופא דעובדא היכא הוה, ענה הילד: "המעט כי הלבנתי פני איש עוד הוסיף לחטוא ברכילות ובלשון הרע"..., וכבר מאותו זמן הי' במחיצת זקנו ה"צמח" ושאב מלא חפניים תורה ועבודה וחסידות, וגם זקנו אשר ידע את אשר לפניו השפיע עליו מהודו, והדריך אותו לדרכו הארוכה בחייו, וכך עלה ונתעלה במעלות רמות, הי' יושב ולומד שעות רבות בהתמדה גדולה, בגיל שמונה כבר ישב אצל שיעורי החסידות (כנהוג אצל חסידי ליובאוויטש), כשהגיע לגיל הבר מצוה הי' כבר בקי גדול בע"פ בתנ"ך ובששה סדרי משה וחלק גדול בש"ס ופוסקים, ובשו"ע.

האיש מקדש

כשהי' בגיל צעיר בערך בן ארבע נשתדך ע"פ הצעת זקנו עם הרבנית בתו של דודו אחי אביו ר' יוסף יצחק מאוריטש זצ"ל (חתנו של הגה"ק ר' יעקב ישראל מטשערקאס זי"ע בן הרה"ק ר"מ מטשערנאביל זי"ע, חתנו של אדמו"ר האמצעי זי"ע), והחתונה התקיימה בי"א אלול שנת תרל"ה בעיר אוריטש, לאחר חתונתו חזר לליובאוויטש, והמשיך לשקוד על תורה ועל העבודה ביתר שאת בקדושה ובטהרה, בשנת תר"מ הכניסו אביו לעבודת הכלל, לבטל גזירות ולעמוד בראש מערכות ישראל בכל עניני הכלל והפרט, ומאז הי' כל ימי חייו עסקן גדול ופעל גדולות ונצורות, ונסע למרחקים לפעול ישועות לכלל ישראל.

נשיאותו

בי"ג תשרי תרמ"ג נסתלק אביו, ההסתלקות עשתה עליו רושם עז, ובמשך שנת האבילות לא קבל איש, לא ענה על שאלות ועל בקשות ברכות, אבל לעומת זאת החל לומר שיעורי החסידות ברבים מיד לאחר הסתלקותו של אביו, עד שנת תרנ"ד למרות שלא קיבל באופן גלוי את הנשיאות, באו אלפי חסידים לליובאוויטש להסתופף בצלו ולשמוע ממנו חסידות ולקבל ברכותיו, בשנת תרנ"ד אז קיבל באופן גלוי את הנשיאות, ונעשה מ"מ וממשיך השלשלת של חסידי ליובאוויטש בדרכם החסידות 'חב"ד' שנתייסד ע"י מרן הבעל התניא, וע"י הרש"ב נתבהר ונתלבן הדרך ע"י מוחו הגדול, לימים יסד ישיבתו הגדולה "תומכי תמימים", ישיבה שלמדו בה תורת הנגלה ותורת החסידות.

לוחם מלחמת ה'

הי' לוחם אדיר נגד כל פגעי הזמן, ועשה אסיפות עם גדולי רוסיא לתקן עצות ותחבולות לבל יכבה גחלת היהדות, בשנת תרס"ה רצו השלטונות לגזור על רבני ישראל ללמוד למודי חול, לשם כך כנס אסיפות גדולות של גדולי הרבנים, שהביעו את התנגדות הנמרצת לגזרת השלטון, מספר פעמים אסרו אותו מלצאת מביתו, וגם פ"א עצרו אותו בבית האסירים, אבל הוא לא נרתע ולא פחד, ונלחם נגדם עד שהצליח לבטל את הגזירה, בפרט לחם בדעתו האיתנה נגד נגע הציונות שהתחיל להתפשט באותו זמן, ודרש הרבה שיחות נגדם מלא קנאות, וכתב מכתבים נלהבים ללחום מלחמת ה' נגד הציונים, רביה"ק זי"ע מביאו בספרו הק' ויואל משה (מאמר א סימן קי"ז) וגם בשו"ת דברי יואל (חלק חושן משפט סי' קמ"ג) וכותב עליו תואר הגה"ק מה שלא נהג לכתוב על שום צדיק שהי' בדורו, עיין בספר "זכור ימות עולם" של הרה"ג ר' בנציון יאקאבאוויטש (ח"ב עמ' מ') וז"ל: ומדי דברי בו (בד"ק של מהרש"ב) זכור אזכרנו כי בשנת תשי"ט באלה מסעי עם רביה"ק זי"ע מארץ ישראל לאייראפא, אז בהיותינו על סיפון האני בלב ים, ובתוך אחד השיחי"ם, סוד שי"ח שרפי קודש אשר זכינו ליהנות משך כל ימי הנסיעה, העליתי אלה דברי קדשו של מהרש"ב (בקשר לאותו שיחה שהתקיימה באותו שעה), ובעקבות זה התחיל רביה"ק לדבר מקדושתו ופרישתו של צדיק זה עד שנכנס התפעלות עצומה (אין א ברעץ) וירם את ידיו בהתלהבות ואמר "דער רש"ב איז דאך געווען אש להבה ממש", עכ"ל.

רבן של ישראל

הי' כאב רחמן לאלפי ישראל אשר בארץ רוסיא, באותו הזמן הדרדר מאד פרנסת ישראל ברוסיא, אז דאג להקים בתי חרושת רבים שבהם מצאו אלפי יהודים את פרנסתם, גם דאג לאלפי חיילי יהודים שהתגייסו לצבא שיקבלו אוכל כשר מצות על פסח וכדו', כשהי' הגזירה על יהודי מוסקבה להיגרש מבתיהם אז בא לעזרת המגורשים לעזור להם בהשגת מקומות מגורים ובכסף וכדו', אלפי ישראל מצא ובו אוזן קשבת כשבאו אליו עם בקשותיהם והוא כאב רחמן עזר להם בכל משאלותם, אלפי ישראל נושע ובברכותיו שעשתה פירות, פ"א בא אליו אחד מתלמידיו עם בקשה שינצל מהצבא, אמר לו הרי אתה יודע לשיר, וכל בעלי שיר יוצאי"ן בשיר (שבת פ"ה מ"א), הבחור התקבל לשרת בצבא, אחד זמן קצר הגיע יום ה"יארצייט" של אביו, וביקש רשות לנסוע לעירה הסמוכה להתפלל ולומר קדיש, ונסע עיירה והתפלל לפני התיבה, להבור הזה הי' קול ערב מאד והקהל נהנו מאד מתפילתו, אחד התפילה ניגש אליו הגבאי ואמר לו שרוצים לקבלו לבעל תפילה קבוע שלהם, ענה לו שאינו יכול לקבל את המשרה, באשר הוא משרת בצבא ואינו יכול לילך משם, שאלו הגבאי ואם ישתחררו אותך יקבל את המשרה, ענה כן, אותו גבאי הי' לו קשרים טובים עם הגענעראל דשם, והשתדל עבורו, ואכן השתחרר ויצא מהצבא ע"י שיר...

עין רואה

פ"א אחר חג השבועות נכנס אליו אחד מחסידיו ליחידות, אמר לו הרש"ב הרי הנך סוחר בעצי יער, לפעמים מוכרח את לשבות כמה ימים רצופות ביער, ובכן אני מציע אני לך כשיגיע ימי חנוכה אל תשכח לקחת נרות עמך ותראה שיראה נרות גדולות, וברכו לשלום, החסיד יצא מהחדר מלא התפאלות הלא ימי קיץ עכשיו ומה להרבי עם נרות חנוכה, אבל כחסיד מאמין ברבו, קיבל את דברי רבו, בימי חנוכה הבא נזדמן לו לנסוע ליער עקב מסחרו, ונזכר מדברי רבו והכניס לתוך תרמילו נרות חנוכה גדולות כציוו רבו, ובעת ערב התנפלה עליו לפתע שודדים ושדדו לו כל רכושו שהי' סכום כסף גדול מאד, ואמרו לו שיכין עצמו למיתה, והוא התחיל לבקש על נפשו מהם כי נתן להם כל ממונו ושיניחו לו לחיות, אבל הם אמרו לו שהם מפחדים שמא ילך ולהלשין עליהם, הלכך הם הולכים להרוג אותו, כשראה שכלתה אליו הרעה ביקש מהם שיתנו לו בקשה האחרונה שנהוג לתת, ונתנו לו, אז ביקש ואמר שהיות שהוא יהודי והיום היא חנוכה אצל היהודים ומדליקים נרות, שיניחו לו להדליק נרות חנוכה, ונתנו לו רשות, והדליק הנרות בלב נשבר, ובאותו זמן נכנס ליער פריץ של היער, עם משרתיו וחייליו, ולפתע ראה מרחוק את הנרות דולקות ולא מצא חן בעיניו, אמר למשרתיו לילך לשם לראות מה פשר הנרות, והלכו שם ומצאו את השודדים שמכינים עצמם להרוג את היהודי, ותפסו את השודדים ושחררו את היהודי, וכך ניצל החסיד ע"י ראיית רבו למרחוק.

אחרית ימיו

בשנת תרע"ו בעת מלחמת העולם הראשונה, כשחזית המלחמה התקרבה לליובאוויטש, עזב את העיר ועבר לעיר רוסטוב, ומאז היתה רוסטוב לעיר הבירה של חסידות חב"ד, בשנת תר"פ ביום הפורים הי' התוועדות האחרונה של הרש"ב, ודיבר אז דיבורים נפלאים ורימז כמה פעמים שימים אלו הם ימיו האחרונים עלי אדמות, באותו זמן הי' איסור לשתות יין וכדו', אבל הוא בלי שום פחד כינס את חסידיו ושתו וחגגו את יום הפורים בשמחה עילאה, בנו יחידו הרי"צ פחד מאד על התנהגותו של אביו, אמר לו אביו אל תירא נהי' שלמים, פתאום באו לביתו החיילים ורצו לערוך חיפוש אחר דברים האסורים מטעם הממשלה, ונפל פחד גדול על כל המסובים, אבל הרש"ב אמר שלא ישנו שום דבר ולא יפסיקו רגע אחד מן השמחה וימשיכו עם הניגונים, כאשר נכנסו החיילים לתוך הבית לא קם ולא זע מהם והורו לכל אחד לעשות כך, ורצו לעשות החיפוש אמר להם הרש"ב שלא עכשיו יעשו רק יותר מאוחר כאשר יגמר, והנה פלא הם קבלו את דבריו ויצאו, והמשיכו עם השמחה, ואח"כ באו עוד פעם ועל השלחן הי' יין, ורצו החסידים להחביא את היין, אמר להם "איך דארף שוין נישט מורא האבן, דע אנדערע וואך וועל איך שוין זיין גאר אויעך", וכאשר נכנסו לתוך הבית, ועמדו מול פניו הסב פניו מהם ופנו לחסידיו ואמר: נו, צריכים לדבר דברי חסידות ויתבטלו הם לגמרי, והתחיל תיכף לומר שיחה על ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אובד וגו', הם עמדו זמן רב והביטו עליו, ואחר כך הלכו משם ולא דברו מאומה, וישב עם החסידים עד ארבע לפנות בוקר, במוצאי שב"ק פרשת ויקרא, ב' ניסן תר"פ נסתלק לגנזי מרומים ומנוחתו כבוד בעיר רוסטוב.

לזכות הילד מרדכי אהרן בן ריזל דבורה
לרפואה שלימה

צד

נועם שבת

ה' אלקי נעם שבת המתאמת ומתאחדת בסגולתך. משוך נעם ירצאתך לעם מבקשי רצונך.

אוצר מאמרים יקרים מפי סופרים וסופרים - לגלות עריבות נעימותך ידידות שבתך קודש - ולהלהיב הלבבות להתענג נועם קדושתך

שבת החודש - שבת ר"ח ניסן

רוממות מעלתה וגודל סגולתה

בשבת קודש זו כלול קדושת ראש חודש וקדושת פסח ראש כל מועדות, ולכן יש בו שורש לכל המועדים

במשנה (ריש ר"ה) **באחד בניסן ראש השנה למלכים ולרגלים,** ובגמרא (ה.) רגל שבו ראש השנה לרגלים. וקשה דהוה ליה למימר בניסן ר"ה לרגלים, אך כבר אמרנו דמהאי טעמא נקרא ראש חודש ולא תחלת חודש, שהוא ראש של כל החודש, **והיינו שכל קדושת החודש כלול בראש חודש, ובתר ריישא גופא אזיל** (כמו שאמרו עירובין מא.), **וצריך להרגיש הקדושה מהרגל שבו בראשון בו שהוא ראש החודש,** וכן ראש השנה פירושו ראש של כל השנה, וזהו ראש השנה לרגלים שכל קדושת המועדות כלולות ברגל דפסח, **וזה שנאמר החודש הזה לכם ראש חדשים, שנכלל בו קדושת כל המועדות שבכל החדשים כו'.**

ומראש חודש צריך להשתדל להרגיש קדושת המועד שיבא בחודש זה, והוא ראש השנה לרגלים שממנו מסתעף כל קדושת הרגלים. ובשחל ראש חודש בחול צריך לקרות בשבת שקודם ראש חודש פרשת החודש, שבשבת שלפניו צריך להרגיש קדושת ראש חודש שיהיה בימי המעשה שאחריו, כמו שאמרנו כמה פעמים דשבת כולל כל קדושות שיבאו בימי המעשה שאחריו, כמו שאומרים ברכתו מכל הימים כו', **וכלול בשבת זה קדושת ראש חודש שכולל הגל שבו שהוא שורש כל המועדים.**

פרי צדיק

טעם הקריאה בשבת קודם ר"ח ניסן להורות כי הבריאה כולה בשביל התורה ובשביל ישראל

יען כי בחדש הזה הבדילנו ה' מכל העמים, ובחר בנו להיות לו לעם סגולה, בזכות אבותינו הקדושים אשר קיימו תוה"ק עוד קודם שניתנה, ואף ההלכות שנתחדשו נתוודע להם, אמנם בדורות שבאו אחריהם נתמעטה החכמה, ובפרט בגלות מצרים נפלו מאד מן הקדושה בתכלית השפלות, והיה מהכרה למעמד הר סיני, ולולא חסדיו המרובים כמעט אשר לא יזכר עוד ולא יפקד שם ישראל, והודות להשם יתעלה כי זכר את בריתו והוציאנו ממצרים ביד חזקה וקרבנו לפני הר סיני, ונתן לנו תוה"ק להורות לנו הדרך בו נלך והמעשה אשר יעשה האדם וחי בהם בזה ובבא, וזה לנו טובה גדולה אשר אין לה שיעור וערך, על כן בא הכתוב באזהרה זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים וגו', **ועל זה באו רז"ל ותקנו לנו לקרות הפרשה הזאת בצבור בהשבת שלפני ר"ח ניסן** (ראשית הבריאה), **וגם בספר תורה בפני עצמה, למען שעל ידי זה נודע ונתפרסם גודל תועלתה, כי יבינו הכל אשר עיקר הבריאה היתה בשביל ישראל, ועיקרן של ישראל הוא התורה וקיום מצותיה, בהכנעה וקדושת הדבור וטהרת המחשבה, ועי"ז נוכל לחטות כל התחדשות השנה להנאתינו וטובתינו, זה העיקר שהחיות תלוי בו בזה ובבא.**

בארת המים, באר לחי ראי, פ' החדש, בד"ה זכר

מעלת שבת ראש חודש

בגודל מעלת ראש חודש שחל להיות בשבת, אי' בספר אילה שלוחה (להרה"צ רבי נפתלי בהרה"ק רבי שמעון מיערוסלוב זי"ע) ששמע פעם בשבת ראש חודש מהרה"ק מהרא"י מסאדיגורא זצ"ל שאמר בזה הלשון: **שבת איז לה', ראש חודש איז לכם** (ר"ל שבת נתן השי"ת לשראל, וראש חודש עושין ישראל להשי"ת), **אז ס'גיעפאלט ראש חודש בשבת קענען יודען וועלען מחותנים מיט גאט.** ולגירסא נוספת אמר בזה הלשון: **"שבת ראש חודש איז גרעסער פון אלע ימים טובים, מ'האט מתקן געווען א באזונדערע שמונה עשרה".**

נר ישראל

קריאת פרשת החודש בשבת לעורר מרדם ישנים להכין עצמינו בקדושה ובטהרה לליל התקדש חג

כל חודש ניסן הוא הכנה וטהרה לקדושת חג הפסח, וכמו שאנו אומרים [פיוט מוסף פ' החודש] 'הנה ימים המבורכים באים', שכל ימי החודש המה ראוים לברכה מהא' המבורך, **וראש חודש הוא הראש מהחודש והכל טמיר וגנוז בהמוח ובמחשבה תחילה, כי הוא מלך על כל איבריו** כמאהז"ל (שבת ס"א), **ולכן נקרא ראש חודש שכל ההתחדשות של החודש נגנז וצפון בכח בר"ח, ותמיד הקריאה של פרשת החודש בשבת שלפני ר"ח, בלבד כשחל ר"ח ניסן בשבת עצמו**, ועפיטו"ש הזוה"ק (פ' יתרו) כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין, **ועל ידי קריאת פרשת החודש בשבת הזה שהוא לעורר מרדם ישנים כהנ"ל, כדי להכין עצמינו בקדושה ובטהרה בכל הכוונות הראויות לליל התקדש חג**, כאמרם ז"ל [ר"ה טז:] **חייב אדם לטהר עצמו ברגל, נוכל לזכות להרגיש האור הגדול מקדושת היו"ט הבעל"ט.**

ישמח ישראל, אות ג' ד"ה ובדברינו

צריכין לב' שבתות להכין לפסח, שע"ז 'מיד נגאלין', ושבת הראשון מתקן פגם ע"ז במעשה

בגמרא פסחים (ו.) **שואלין ודורשין בהלכות פסח** קודם לפסח שלושים יום **רבי שמעון בן גמליאל אומר שתי שבתות.** ואמרינן שם בטעמא דרבי שמעון בן גמליאל **שהרי משה עומד בראש חודש ומזהיר לחם על הפסח** שנאמר (שמות יב, ב) החודש הזה וגו'. **יש לדקדק** אמאי נקט לשון שתי שבתות ולא ארבעה עשר יום כדקאמר תנא קמא שלושים יום או שני שבועות. גם אמרו חז"ל (שבת קיח ע"ב) שאלמלא שמרו ישראל שתי שבתות מיד היו נגאלין וזהו צריך ביאור. **גם יש לשום לב על זה שלעולם מתחילין ספר ויקרא קודם לפסח**, והקדמונים נתנו סימן פקדו ופסחו סגרו ופסחו, פירוש שלעולם קורין קודם לפסח או פרשת צו בשנה פשוטה או מצורע במעוברת וכל זה טעמא בעי כו'.

ונראה לומר בכל זה כי הנה אמרו חז"ל (שמות רבה טז, ב) על פסוק (שמות יב, כא) **משכו וקחו לכם צאן משכו ידיכם מן העבודה זרה** שישראל בהיותם במצרים היו עובדי עבודה זרה, וכמו שהזהיר להם הנביא גם כן איש שקוצי עיניו השליכו ובגלולי מצרים אל תטמאו (יחזקאל כ, ז), **וכשהגיע עת גאולתם הזהירם ה' יתברך שישובו בתשובה על עוון עבודה זרה שבידם ועל ידי זה יגאלו.** וידוע מאמר חז"ל (קידושין לט ע"ב) שבכל עבירות אין המחשבה מצטרפת למעשה חוץ מעבודה זרה, נמצא שהיו ישראל צריכין לשוב ולתקן את אשר עוותו במחשבה ובמעשה.

והעיקר תיקון לעוון עבודה זרה הוא שמירת שבת כהלכתו כמו שאמרו חז"ל (שבת קיח ע"ב) **כל המשמר שבת כהלכתו אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו.** והנה השבת נקראת שבת מלכתא שהיא בחינת מדת מלכות, **ולכן בשבת מצוה לומר שירות ותשבחות יותר מכל ימי השבוע** מפני שהמלכות נקראת פה כידוע. ושבת הגדול הוא מסיטרא דבינה יובל הגדול כידוע, **ועל כן הזהירם משה פרשת משכו וקחו לכם וגו' מראש חודש ואילך כדי שיתקנו באותן השתי שבתות שיש להם עדיין קודם פסח עוון עבודה זרה שבידם שהתיקון לעבודה זרה הוא שבת** כדלעיל. **ובשבת ראשון תיקנו עוון המעשה שהשבת הוא בחינת מלכות פה כדלעיל ועקימת שפתיו הוי מעשה שמה שאומר שירות ותשבחות בשבת בדחילו ורחימו הוא מכפר לו עוון המעשה**, ובשבת השני שהוא שבת הגדול מסיטרא דבינה עולם המחשבה על ידיה תיקנו מה שפגמו במחשבה, ועל ידי זה נתיחדת הה' תתאה בה' עילאה וזכו לגאולה מסיטרא דה' עילאה שהוא עלמא דחירות:

והנה בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל, וכמו שאז יצאו ממצרים על ידי ששבו בתשובה ושתיקנו מה שפגמו באותן השתי שבתות שמראש חודש ניסן ואילך, כן לעתיד גם כן זמן תשובה לכל הוא לתקן פגם העוונות על ידי אותן השבתות. וזהו שאמרו ז"ל שאלמלא שמרו ישראל שתי שבתות מיד נגאלין שרומז כנ"ל **שעל ידי השתי שבתות יכולין לתקן המעשה והמחשבה, וליחד הה' תתאה בהה' עילאה ולהמשיך הגאולה מעלמא דחירות.** ועל כן דוקא

הוצאת ספר תורה לקריאת הנשיא

עיין בשל"ה הקדוש, הובא בבאר היטב כאן, לקרות מר"ח ניסן כל יום הנשיא שלו, וביו"ג פ' בהעלותך עד 'כן עשה המנורה' שהוא נגד שבט לוי, והנה יש מקומות מוציאין ספר תורה לקרות בו הנשיא, ויש מפקפקין במנהג הזה, דמשמע בירושלמי דאין לקרות בספר תורה בציבור בלא ברכה, עיין בשו"ת מהרש"ם (סי' קע"ה), **אך ראיתי שני גדולי הדור שנהגו כן להוציא הספר תורה לקריאת הנשיא, ה"ה מרן הגה"ק מו"ה חיים האלברשטאם מצאנז, ואדמו"ר הגה"ק מו"ה יקותיאל יהודא ט"ב זי"ע** (בעל ייטב לב), **ובודאי גם רבותיהם היו נהיגי כן,** ועיין בס' שערי אפרים על קרה"ת (שער ח' דין ט"ו ודין כ"ט ודין ל"ט) שפסק שם לקרות בס"ת בלא ברכה עי"ש.

לקוטי מהרי"ח (חודש ניסן)

נקט רבי שמעון בן גמליאל בלשונו ששואלין ודורשין קודם לפסח שתי שבתות, מפני **שעיקר תלוי לשוב בתשובה שלימה באותן השתי שבתות כדי לתקן פגם העוונות במחשבה ובמעשה כדי שיזכו לגאולה השלימה כמו שזכו אבותינו אז.**

ועל כן מתחילין לקרות לעולם פרשת תורת כהנים קודם הפסח והסימן פקדו ופסחו, מפני שהקרבנות מכפרין כו' **וכן שמירת שבת גם כן מכפרת שכל השומר שבת כהלכתו מוחלין לו על כל עוונותיו, וכשנזכה לשמור שבת כהלכתו נזכה לגאולה העתידה** כמו שאמרו ז"ל אלמלא שמרו ישראל שתי שבתות מיד נגאלין.

מאור ושמש

ענין שבת החודש, שבר"ח ניסן נשפע הכח לקדש את כל השנה, אף אם אינו במדרגה

ענין שבת החודש הוא מה שנותנים כח לכל איש ישראל כשמגיע ראש חודש לעורר עצמו מחדש לעבודת ה', ואף שכן הוא בכל חודש, אמנם נוסף עליהם החודש הזה **שהארתו נותן כח להתעוררות על כל חדשי השנה, וזה ענין ראשון הוא לכם** (שמות יב, ב) שראשון הוא הכולל כל כוחותיו של אדם, והנה הכח שיהא ביכולת לאיש להתעורר הוא עצמו עם כל הראשית שלו, היינו עם כל כוחותיו , מושג בכח יציאת מצרים, וזה מה שנאמר **ויאמר משה וגו' זכור את היום וגו', אחר קדש לי כל בכור,** שהקשו הראשונים ז"ל על זה מה שייכות הוא לכאן, אמנם הענין הוא כי קדש לי כל בכור פטר כל רחם הוא גם כן כנ"ל, **שיקדש אדם את כל ראשית שלו עם כל כוחותיו המרומזים בתיבת רחם, שהיא גימטריא רמ"ח, היינו רמ"ח איבריו של אדם, והעצה לבא אל זאת הבחינה נתנה התורה במה שנאמר 'זכור את היום הזה',** כי בחוזק יד וגו', דהיינו שאף שלא היינו ראויים כל כך לנס, **וכמו"כ ידע האדם להגביר כל כוחותיו לקדשם ולחדשם לעבודת הבורא יתברך שמו , ואף שאינו בר הכי, ודאי הקב"ה יעזור לו לזה על ידי זכירת יציאת מצרים.**

חידושי הרי"ם

מתוך דברות קודש של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

נעילת הזמן חורף תשע"ט לפ"ק | בהיכל המתיבתא הק' בקרית יואל יע"א

דאס דארף מען צו ויסן שואלין ודורשין ל' יום קודם החג, און לויט איין מאן דאמר ב' שבתים, איז דאך הכל מודים אז ב' שבתים שואלין ודורשין, צוויי וואכן וואס אונז שטייען מיר יעצט פאר יום טוב פסח מ'דארף זיך צוגרייטן צו יו"ט פסח מיט אן הכנה דרבה, זיך צוגרייטן צום הייליגן יום טוב פסח, ס'קומט אזא הייליגע יום טוב מיט אזויפיל מצות, כדי מ'זאל קענען מקיים זיין די מצוה מיט א התרוממות הנפש מיט א חיות דקדושה, מ'זאל לעבן אין תורה, א לעבן פון תורה, א לעבן פון מצות, קומט אזא הייליגע מצוה ווי ביעור חמץ, אזא הייליגע מצוה פון אכילת מצה, מרור, אפיקומן, ד' כוסות, סיפור יציאת מצרים, ספירת העומר, אזא הייליגן יום טוב פסח, אזא הייליגע יום טוב הייליגט, ס'הייליגט אידישע קינדער, מ'הייליגט א איד פון קאפ ביז פיס.

שטייט אין תפארת שלמה מצות יאכל במקום קדוש, שטייט ולא יראה לך חמץ, אז א איד עסט מצה די מצה טוט אזא פעולה אויף ביי איד ולא יראה לך חמץ, ס'זאל דיר געפעלן מער קיין חמץ, חמץ מיינט מען דעם יצר הרע, חמץ מיינט די חבלי עולם הזה, די מצוה ברענגט אריין אזא קדושה אין א איד אז ער זאל ממאס זיין מיט חבלי עולם הזה, ער זאל ויסן אזא פוסטע וועלט איז פוסטע נארישקייטן און הכל הבל. מצות יאכל במקום קדוש, אז במקום קדוש איז לא יראה ס'וועט דיר נישט געפעלן, בלשון נראה לי, געפעלן, ס'וועט דיר נישט געפעלן קיין חמץ, דאס איז א רמז אויף די דרכי היצר מיטן חבלי עולם הזה, ס'וועט דיר נישט געפעלן. **א איד האט די זכיה ער עסט מצה ברענגט ער אריין הייליגקייט, ס'הייבט אים אויף צו עפעס א גאהויבנקייט, ער פארשטייט עפעס, ער דארף צוקומען צו עפעס רוחניות, צי עבודת ה'.**

דער אייבערשטער זאל העלפן מ'זאל זיצן און עוסק זיין בתורה, **ס'איז דא אפאך צו לערנען, מ'דארף לערנען גמרא מיט תוספות הלכות חג בחג, מ'דארף לערנען הלכה, מ'דארף לערנען גמרא, מ'דארף לערנען חסידישע ספרים מלהיב לבבות, פילן א טעם אין די מצוה מצה, פילן א טעם אין די מצוה מרור, אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן כדי ס'זאל איבער בלייבן די טעם מצוה אין מויל די טעם מצה בלייבט אפילו מ'עסט אויף די מצה,** מ'זאל מרגיש זיין די טעם מצה, מ'זאל מרגיש זיי די כח פון א יו"ט, מרגיש זיין וואס די יו"ט פסח ברענגט אונז, **וואס די יו"ט פסח איז אויף אונז משפיע, משפיע קדושה הייליגקייט, די הייליגע מצות איז משפיע אויף א מענטש, דאס קען מען נישט זוכה זיין נאר אז מ'לערנט א חסידיש ספר, א חסידיש ספר וואס זיי ברענגען אראפ דעם אור הגנוז, ברענגען אראפ א הייליגע לעבטיגקייט פון הימל ברענגען דאס אראפ, און זיי געבן דאס אונז צו פארשטיין האבן מיר די זכיה דאס משיג צו זיין פשוטע בשר ודם, מ'וועלט נתעלה מיט קיום התורה והמצות, א איד לערנט א בני יששכר, צי א תפארת שלמה, צי די ייטב פנים, ברענגט אים אריין חיות דקדושה, ברענגט אים אריין לעבעדיגקייט, ער שפירט חיי תורה, ער שפירט וואס הייסט א מצוה, ער שפירט א טעם אין א מצוה, א לעבעדיגקייט, א פרישקייט אין די מצוה.** דער אייבערשטער זאל העלפן מ'זאל קענען טאקע מקיים זיין די מצוה, בשמחה רבה והדוה עילאה.

שבת החודש

בפרט בעת שמתחילין ליכנס בזה החודש ניסן ואנו קוראין בשבת שלפניו פרשת החודש הזה לכם, וכל ברכאן של קדושת ימי חודש ניסן בשבת זו תליין, ועל ידי קריאת פרשת החודש בשבת הזה שהוא לעורר מרדם ישנים, כדי להכין עצמנו בקדושה ובטהרה בכל הכוונות הראיות ללילל התקדש החג נוכל לזכות להרגיש האור הגדול מקדושת היו"ט הבעל"ט.

(ישמח ישראל)

◆◆◆

וההכנה של פסח היא פרשת החודש.

(חידושי הרי"ם)

◆◆◆

ובשבת זו יכול כל אדם מישראל להתחיל מחדש ולהתחדש לגמרי ומה שעבר אין והעיקר מכאן ולהלאה, ובפרשת החודש בא ניצוץ אור חדש שיוכל להיות כברי' חדשה ממש.

(שפתי צדיק)

◆◆◆

ועיקר עבודה לשמים היא ע"י עסק התורה וע"י התורה הקדושה יכול האדם לבוא לכל המדריגות.

(נועם אלימלך)

◆◆◆

ובפרט שבשבת זו יורד שפע קודש מלמעלה על הלומד תורה, ומסופר מהיהודי הקדוש שאמר שבשבת זו יש בו התחדשות בשפע בדברי תורה.

(פרי צדיק)

◆◆◆

וידוע מאמר הרה"ק מלובלין זי"ע על אמרם ז"ל (ביצה ט"ז) וביום השביעי וינפש כיון ששבת ווי אבדה נפש, ולכאורה היה יותר מתאים לומר זאת במוצאי שבת ולא בליל שב"ק, אלא הענין הוא שידע שיבוא מוצאי שב"ק שיאבד את הנפש היתירה של שבת, ע"כ ישמור ויחוס על הזמן היקר של שבת שלא יבזבז לבטלה.

(בית אברהם)

◆◆◆

שבת היא מלעזוק ורפואה קרובה לבא (שבת יב) היינו שמכח קדושת השבת אין שום דחק וזעקה בעולם, רק אדרבה נשפע כל מיני ברכות ורפואות וישועות, ואף אם יש לאדם איזה דחק ח"ו יש בשרש קדושת השבת הארץ פנים חדשות להמתיק את הכל שיהיה כלא היה, וזהו שבת היא מלזעוק רומז לענין הראשון שבכח קדושת השבת שלא יהיה מעיקרא שום דחק וזעקה, ורפואה קרובה לבא רומז על כח קדושת השבת בענין ההארת פנים חדשות להמתיק הכל, וזאת מרמז לנו ג"כ האר"י הקדוש זצ"ל בפיוט צווחין אף עקתין בטלין ושביתין ברם אנפין חדתין, שיש בקדושת השבת ענין פנים חדשות להמתיק את הכל ובפרט בשבת קודש זה שקורין בו פרשת החדש, בוודאי נשפע בו כח הקדושה הנ"ל, כי המאמר החדש הזה לכם נאמר לישראל בהיותם עוד במצרים, אשר שמו מורה על כל ענין מיצר ודחק, ונאמר להם החדש הזה לכם שיהיה הארת החידוש על כל הדחקים אשר הם בתוכם, כי הוא זה עצם ענין חידוש הלבנה כשהיא בתכלית ההתכסות היא מתחדשת להאיר שהוא בחינת אנפין חדתין, וכל ש"ק הוא זכר ליציאת מצרים, ובפרט שב"ק זה בוודאי יאיר לנו השי"ת התחדשות הזה בכל העינים בגאולה וישועה ורפואה קרובה לבוא.

(אמרי אמת)

ראש חודש ניסן

עתה אחרי אשר הראנו אלקים את כל זאת צריך לדעת שהעיקר הוא ביום הראשון של חודש ניסן שבו תלוי כל החודש ניסן, כי יום הראשון של ניסן הוא כנגד החודש ניסן עצמו, ויום הראשון הוא נגד כל החודש הראשון.

(אגרא דכלה)

◆◆◆

ובאמת בכל ר"ח יש לה מעלות נשגבות, ובראש חודש לרוב ההארה הנפלאה מחסדי המקום ב"ה המופיע על עמו ישראל זוכים שורש נשמתינו לעלות למעלה למעלה, והקב"ה כביכול מגביה אותנו עד שוה לראשו כביכול, ונקרא ובראשי חדשיכם תרין ראשין, כי ראש הבן והאב שווין, וע"כ תקריבו עולה לה' שתקרבו עצמיכם לעלות לה' הטוב להיות לנחת רוח לפניו ולקבל משם כל בחי' שפע ברכה וקדושה רבה.

(באר מים חיים)

◆◆◆

ומעלה יתירה יש בר"ח מכל שאר הימים שאפילו לא הכין עצמו כלל פתאום בא יבוא עליו הארה גדולה משמים ור"ח אינו בא אלא בתחילת החודש, מורה שאין אור ר"ח לעומת המעש"ט של כל החודש, אלא להיפוך שיתרון אור של ר"ח מקודם אף לבלתי מוכנים דיין וכו', וע"כ יום המשכת הקדושה הוא יום הנכבד שממנו מתסעפת קדושה לכל ימי החודש.

(שם משמואל)

◆◆◆

ואפי' פחות שבישראל ואפילו בשפל המצב מאוד וחיתו לשאול הגיע יש בכוחו להתחיל בחדש בחילוף כח שלא הי' בו טרם התעורר.

(שם משמואל)

◆◆◆

וע"כ ראוי ונכון לאיש המשכיל לראות ולהשגיח על עצמו שיום הר"ח יהי' אצלו בתיקונו בעבודת השי"ת ואזי יהי' נכון לבו בטוח בכל החודש כולו, ואפילו אם שעה אחת ביום ר"ח בתיקונו אז יהי' בוודאי אצלו כל החודש בבחינת ר"ח.

(אהבת שלום)

◆◆◆

ובכן מה נוסיף עוד לדבר הלא כל זה היא בכל ר"ח וק"ו מה מאוד גדלה מעלת ר"ח ניסן שראשון היא לכל חדשי השנה, ונוסף עליהם החודש הזה שההארתו נותן כח להתעוררות על כל חדשי השנה.

(חידושי הרי"ם)

החודש הזה לכם ראש חדשים שכל חודש יש לו קדושה מיוחדת ויום ראשון נקרא ראש חודש שהוא ראש של כל החודש וכו' והיא כולל כל קדושת החודש, וניסן כולל כל קדושת י"ב החדשים ונקרא ר"ח שלו ראש חדשים.

(פרי צדיק)

◆◆◆

כי בראש חודש ניסן מתחדש השפע על כל השנה.

(קדושת לוי)

◆◆◆

ומר"ח צריך להשיג ולהרגיש קדושת המועד שיבוא בחודש זה והוא ר"ח לרגלים שממנו מסתעף כל קדושת הרגלים.

(פרי צדיק)

◆◆◆

ועוד מצאנו בספרי הקודש שביום זה נתגלה אור גדול ונורא מאורו של מלך המשיח ובכל שנה ושנה שמתקרב יותר לגאולה מרגישין בו אור יותר מאור זה של ישועה אמיתית של ישראל, וכלל ר"ח היא הרגשת אור של עתיד ובר"ח ניסן שהיא ראש לכל החדשים שבו יהי' עיקר התחלת וראשית התחדשות אורן לעתיד בו היא תוקף השגת אור זה בכל דור ודור, בפרט בדורות הללו עקבתא דמשיחא יוכלו להשיג הארה גדולה מאורו של משיח בר"ח ניסן.

(מחשבות חרוץ)

יפי חודש ניסן

ובראשית דברינו לפני שנתחיל לבאר גודל מעלת הימים האלו צריכים לדעת ולהבין שהדבר תלוי בידינו, וכפי ההכנה שאדם עושה מלמטה כך נשפע עליו מלמעלה, והעיקר הוא שעל כל הדברים צריך להיות ההכנה ומי שטרח בער"ש יאכל בשבת, והתורה מורה לנו דרך הישרה שיכין א"ע בתשובה שלימה על כל מעשיו הראשונים להתקדש ולהטהר כדי שיהי' כלי מוכשר ויהי' בקרבו קדוש להכניס המאכל של מצה במקום קדוש וכו' וכל המצוות הנוהגים בלילה זאת צריך הכנה על זה מר"ח וכו' והוא ג"כ תועלת לאדם ע"י שמכין את עצמו בהכנה דרבה בתשובה ומעש"ט שיהי' הגוף טהור ומוכן להכניס הקדושה בתוכו ע"י אכילת מצה.

(תפארת שלמה)

◆◆◆

וע"י הכנת הימים בהכשר הכלים והעצמות במעשה ודיבור ומחשבה ע"ז נוכל לקבל קדושת הימים ימי פסח לפי ערך כל אחד ואחד לשלימות העבודה הזאת בחודש הזה ולקדושת הסדר שהוא סדר כל השנה.

(בית אהרן)

◆◆◆

ומובן מאליו שכמה שאדם מרוחק ביותר משערי הקדושה צריך ביותר להכין עצמו וביותר צריך הכתוב ליזרז במקום שיש חסרון מהקדושה וחכמים שפטו על רובא דעלמא אשר במחשך מעשיהם בכל משך השנה וריכם זמנם טובא להכנה הלזו ועל כן פסקו שצריכים להתחיל ל' יום מקודם ומאז יתחילו בתוספת קדושה.

(מנחם ציון)

◆◆◆

ובנוהג שבעולם כשמכניסין אורח הגון צריכין להכין א"ע במטה כסא ושולחן ומדור לפי כבודו, כמו כן אנחנו אלה פה היום בהזמנא תליא מילתא, וחל עלינו לקדש לב ורוח נכון לקבל טהרת הקודש ליום מועד.

(מנחם ציון)

◆◆◆

ואל יאמר אדם בלבו דכיון שימים אלו מסוגלים להתקדש ולהטהר מכל סיג ופגם ומובא בספרים הקדושים שהאור נשפע מלמעלה בדרך דילוג וקפיצה, ובפסח בא הקדושה לאדם בפעם אחת כלשון פסח.

(עבודת ישראל)

◆◆◆

וצריך כל אדם לטהר עצמו כדי שיוכל לקבל אור הבהיר, למשל שהחמה אע"פ שהיא זורחת ביותר צריכין החלונות להיות פתוחים שאם יהיו סתומים לא תוכל החמה לזרוח להבית.

(עבודת ישראל)

הסכם "סייקס - פיקאו"

קוצר אמרים הוא, שבאמצע שנות מלחמת העולם הראשונה בשנת 916' למס', הוסכם הסכמי "סייקס – פיקאו", שהיתה הסכם סודית בין פראנקרייך וענגלאנד, ששורטט ע"י הדיפלומאט של פראנק רייך, והנציג האנגלי "סיר מארק סייקס", ובו הוסכם איך יתחלקו ביניהם את כל שטח מזרח התיכון, דהיינו מדינות שתחת הערבים אחרי ניצחון המלחמה.

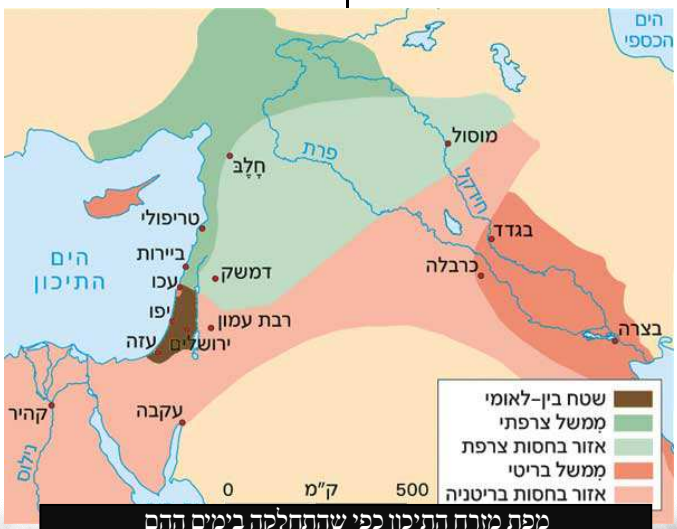
ולפי ההסכם ההוא התחלקו על כמה מדינות שיתנהלו תחת הערבים ששם אבל בפיקוח הפראנצויזן או בריטאניע הגדול (כפי שנקרא אז), ושטח גדול שהיא כיום מדינת ישראל, צויין כשטח חום, (כך נצבע בהמפה שהכינו, ולכן נקרא כך), והוא יתנהל בפיקוח ממשלה לאומי רחבה של כל המדינות (אינטערנאציאלע), ולדעתם היה עתיד להיקבע לאחר התייעצות עם רוסלאנד שהיה המעצמה השלישית בתוך המלחמה.

וליתר ביאור נאריך קצת יותר: בין נאוועמבער 1915 ומאי 1916 למס', התקיימו המגעים בין פראנקרייך לענגלאנד, מצד ענגלאנד ניהל את המגעים הדיפלאמאט סיר מארק סייקס, ופראנקרייך שלחה את הדיפלאמאט פראנסוואה דזשארדזש פיקאו, [ומכיוון שרוסלאנד גם נעמדה לצד המדינות האלו במלחמה (שנקרא די אליאירטע), הסכימו שני הדיפלאמאטן ברוב טובם לתת חלק קטן גם לרוסלאנד הצארית].

שניהם צרו מפה מפורטת איך להתחלק במזרח התיכון וכאילו הייתה ערימת שקדים ואגוזים להתחלק, כל מזרח התיכון נתחלק לכמה חלקים, חלק אחד יהא לגמרי בשליטת פראנקרייך, וחלק אחד רק בהשפעת ענגלאנד, וכן עם רוסלאנד.

ההסכם היה הפוך לגמרי מההסכם שהוזכר בשבוע שעבר שענגלאנד הבטיחה ע"י סיר מעקמעהאן לשעריף חוסעין, שיקבל לרשותו התייסדות מדינה ערבית על כל השטח שהוזכר בהמפה.

באותו זמן היה ההסכם מנוגד גם להצהרת באלפור המאוחרת שהבטיח מדינה ליהודים בפאלאסטינע, אבל ההצהרה של באלפור עוד לא ניתנה אז להציוני־סטן, מצד שני קבלו כבר הערבים את המפה הברורה על השטחים שיקבלו, ובאותו זמן סיכמו המעצמות ביניהם

מפת מזרח התיכון כפי שהתחלקה בימים ההם

הסכם המבטל לגמרי את הסכמי מעקמעהאן שהבטיח לערבים.

אבל עוד לפני גמר המלחמה כשהוצרך ההסכם להיכנס לתוקפו, קרו ברוסלאנד תהפוכות דרמאטיות, והבאלשעוויקן ניהלו הפיכה מוצלחת ופרקו מעליהם את עול מלכות הצאר, דבר שהביא להם התקרבות לכל המסמכים הסודיים של הממשלה הצארית הקודמת.

נאוועמבער 23 1917 למס', רק כשלוש שבועות אחרי פירסום הצהרת באלפור, פירסמו בעיתון הקאמוניסטטי "פראדווא" בעמוד השער, הגילוי המסכיר של ההסכם הסודי שמצאו בארכיון של הצאר.

משם עברה החדשות לעולם המערבית, שעורר סערה גדולה מאוד, הציונים מצד אחד והערבים מצד שני כולם השתוללו מזעם על ששחקו מעל גבם והערימו עליהם, בעיקר הרגישו הערבים איך שבגדו בהם, אחרי שנשפך דמם במשך מריצתם, וכאן ראו איך שהמעצמות הגדולים מתכננים איך לחלק ביניהם את השלל.

הערבים שנעמדו בנאמנות לצד האנגלים נתרגזו מאוד והשתוללו בזעם, שבמקום שישחררו אותם כמו שהובטח להם יישארו כנועים, רק במקום תחת הטערקן יכנעו תחת הפראנצויזן או הענגלאנדער.

גם הפוליטיקאי הבריטי סיר הערי מעקמעהאן, שהיה הממונה במצרים מטעם ענגלאנד, והיה זה שניהל את המגעים עם הערביים כנ"ל, התפטר מתפקידו במחאה על ההסכם הסודי שהפך את הסכמיו לכלום.

פרסום המסמכים הזיקו להכוחות המתנגדים במלחמה אחרי שאבדו הרבה מתמיכת הערביים, וכפי שהתבטא העיתונאי פיטער מאנספילד על פורסום ההסכם, "הבריטישע יצאו מבוישים, הערבים נחרבו, ונטערקן יצאו מרוצים".

אבל עם עצם התנהלות המלחמה לא השפיע הפורסום כמעט, מאחר ששעריף חוסעין כבר הוצרך ללחום בשניו נגד הטערקן כדי שלא יהרגוהו.

גם הציונים המשיכו להשתמש בהשפעתם לתמוך בענגלאנד, הגם שלמעשה לא היה השפעתם חזק כמו שדימו הענגלאנדער, אבל לא היה להם ברירה אלא לתמוך בענגלאנד ולקוות לטוב.

לבסוף לא נתקיים ההסכם לגמרי אבל כשנתייסדה האומות המאוחדות (שקדמו להיו. עון.) והם העמידו מדינות ערביים חדשים והרבה תחת השפעת הסכמי סיקס – פיקאו וכך נולד מפת המזרח התיכון שאנו מכירים, ע"כ מהלך ההסכם הזו יותר בארוכה, ונחזור לעניינו.

ענגלאנד רוצה לפצות את תנועת הציונות

בינתיים בתחילת 917' למס', נתהווה ממשלה חדשה בענגלאנד, שהכנים את "דעוויד לאויד – דזשארדזש" לראש ממשלה ו"ארטור – באלפור" לשר החוץ, שלשנייהם היו קשרים מצויינים עם חיים ווייצמאן שר"י ועוד מנהיגים ציונים אחרים, ובכך התחילו לנטות לצד הציונים.

ולמעשה מה שקבע בסוף, היה מצב המלחמה, שני הצדדים במלחמה העמיקו לתוך החפירות בהרבה שטחי מלחמה ברחבי איראפע, והיה נראה שאין לדבר סוף, התקווה היחידה להמתנגדים נגד דייטשלאנד, היה אם יצליחו למשוך את מדינות ארצות הברית דאמעריקע, שיכנסו לתוך המלחמה, אבל הנשיא ווילסאן היה נחרץ נגד ההתערבות במלחמה ובשמנת תרע"ו 916' למס' ניצח בפעם השניה אחר הבטחותיו לעם האמריקאי שיישאר נאטראל במלחמה העקובה מדם.

ענגלאנד היו בטוחים בדעתם שהמפתחות נמצאות ביד הציוני׳סטן להשפיע על ווילסאן שכן יכנס לתוך המלחמה, הרבה מאנגלים הבורים והטפשים האמינו בהאמירה האנטיסעמיטי ש"היהודים מנהלים את העולם", ולכן רצו להתחשב עם השפעת היהודים, כדי ש׳ינהלו את העולם׳ במסלולם של ענגלאנד, ב׳ מיועציו הקרובים של ווילסאן היו יהודים ומיונים בלב ונפש, השופט העליון לואיס בראנדייס, וכן השופט העליון דאח"כ פעליקס פראנקפוטער, וכן חשבו בדעתם שלהיהודים העשירים חלק חשוב בעזרתם לנהל את המלחמה ולשלם על זה, והשפעתם רבה ויש להם דעה חזקה בוואשינגטאן.

המשך יבוא אי"ה

פנימי תרפ"ב בלתי מוגה

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ביקור בבית הגה"צ רב דקהלתינו במאנטשעסטער שליט"א

יום ד' פרשת ויקהל תשפ"ב לפ"ק

רבינו: כ'זעה אסאך בני תורה איז דא דא אין שטאט.

רב דקהילתינו מאנטשעסטער: יא, חשובע בני תורה, בני הכוללים.

רבינו: היינט איז אין יעדע אידישע שטאט דא בחורים און יונגעלייט וואס זיצן און לערנען, אין אלע אידישע שטעט, אין מאנטשעסטער איז עס א גרויסע פראצענט.

רב דקהילתינו מאנטשעסטער: ס'איז טאקע דא אסאך כוללים דא אין שטאט, אסאך בני תורה. ס'איז ברוך ה' א אפגעהיטענע שטאט אויך, דער עולם וואוינט דאך קאנצעטרירט, דא איז געווען דער תולדות אברהם יצחק רבי, האט ער געזאגט אז מ'טאר נישט וואוינען אין מאנטשעסטער וויל ס'איז נישטא קיין נסיון פון שמירת עינים.

רבינו [בצחות]: אוי אוי איז שוין דא נסיונות... מ'קען זיך שטארק מפלפל זיין אין דעם.

נסיונות איז איבעראל דא, דער יצר הרע האט נישט איבער געלאזט מאנטשעסטער, ער האט נישט איבער געלאזט קרית יואל אויך נישט.

א' הנוכחים: לפי ערך אנדערע שטאט, כרכין ועיירות גדולות, איז נאך דא עפעס א חילוק.

ובפרט אז דער רב וואוינט דא ממש אקעגן איבער אונזער ביהמ"ד, במילא גייט דער רב בשיטת דעם תולדות אברהם יצחק רבי, מ'זעהט נישט נארנישט.

רבינו: מ'זאגט נאך אז דער תורה תמימה האט געזאגט,[1] ער האט געווואוינט אין רוסלאנד אין א קליין שטעטל, איז אים אלעמאל קשה געווען, יעקב און עשו האבן זיך צוטיילט מיט די צוויי עולמות, יעקב האט בוחר געווען עולם הבא, און עשו עולם הזה, אזוי ווי ער האט געוואוינט אין א דארף אין רוסלאנד, וואם זיבן חדשים אין יאר איז די שניי געווען בתקפו, האט ער אנגעקוקט און זיך געוואונדערט וואם האט עשו זיך אויסגעוועלט, וואספארא עולם הזה איז דאם, וואם האט ער? ער קען נישט פארשטיין אזאנס, ער האט געוואוינט דארט אין די שניי אין א כאטקעלע, ער האט אנגעקוקט אזוי, די גוים וואם זיי האבן געוואוינט דארט, ער האט געהאלטן אז ס'איז פשוט א מקח טעות אז ער האט געטומען עולם הזה.

איז אים אמאל אויסגעקומען אז ער האט אמאל געדארפט צו פארן אינטערוועגנס און ער איז געווען אין פעטערבורג פאר עפעס א סיבה, אין די גרויסע שטאט, אהה, דאם איז שוין אן אנדערע מעשה, דארט האט ער געזעהן אז עשו האט זיך אויך אינזין געהאט, ער איז נישט אזא בטלן געווען דער עשו.

דער רב וואוינט דא אזוי נעבן ביהמ"ד, אקעגן איבער, זעהט מען נישט קיין סך, אבער אז מ'גייט ארוים אביסל, מ'גייט

---

[1] הגאון רבי ברוך עפשטיין ז"ל נולד בעיירת בוברויסק בשנת תר"ב לאביו ר' יחיאל מיכל בעל ה'ערוך השולחן' שהיה מגדולי הדור, בילדותו למד אצל אביו והצטיין בלימודיו ונודע בזכרונו המופלג, לאחר מכן למד בישיבת וואלאזשין אצל דודו וגיסו הנצי"ב שהקדיש לו תשומת לב מיוחדת, הוא סירב להצעות רבנות חשובות, השתקע בעיר פינסק ולפרנסתו עבד בבאנק, ואת רוב זמנו הקדיש ללימוד, עיקר פרסומו נבע מהחומשים 'תורה תמימה' שהוציא לאור בווילנא בשנת תרס"ד בהם ליקט כל דברי חז"ל על סדר פסוקי התורה עם הערותיו, כמו כן כתב רבי ברוך ספרים רבים נוספים בהם הספר 'מקור ברוך' שישה כרכים של זכרונות, ובהם תיאור דמויותיהם של רבותיו ושל גדולי הדורות, מקור ברוך' על הירושלמי, 'ברוך שאמר' על התפילות, וההגדה של פסח ועוד, הוא נפטר בימי השואה בעיר קארלין בשנת תש"ב.

ארבעטן, און מ׳דארף זיך דרייען אין די גאסן, ס׳איז שוין איינמאל דא גרויסע נסיונות דארט.

רב דקהילתינו מאנטשעסטער: כ׳האב געהערט פון הרב קאפלמאן (הגאון רבי יצחק דוב קאפעלמאן ז״ל ראש ישיבת לוצערן), ער האט אמאל געזאגט, אז מילא דער ׳לוצאטו׳, אזוי האט מען גערופן דעם בעל מסילת ישרים, רבי משה חיים לוצאטו, זאגט ער, ׳מילא דער לוצאטו זאגט אז די וועלט איז גארנישט,[2] נו ער האט דאך גארנישט פארמאגט, זאגט ער אז די וועלט איז גארנישט,[3] מ׳דארף אבער וויסן אז שלמה המלך וואם האט אלעם געהאט אין די וועלט זאגט אויך אז ס׳איז גארנישט, ׳הבל הבלים, הכל הבל...׳.

*

רב דקהילתינו מאנטשעסטער: כ׳האב געוואלט פרעגן דעם רבי׳ן, ביי אונז אין די משפחה איז עפעס נישט קלאר ווען דער ליקוטי מהרי״ח[4] האט געלערנט ביים ייטב לב,[5] דער ייטב לב איז שוין געווען רב אין סיגוט אין די כ׳ יארן?

רבינו: א וודאי, ער איז געקומען קיין סיגוט אין יאר תרי״ח.

רב דקהילתינו מאנטשעסטער: דער ליקוטי מהרי״ח האט געלערנט ביי אים תרכ״ג–כ״ד, האט ער שוין געלערנט ביי אים אין סיגוט.

רבינו: יא, דער ייטב לב איז געווען פינעף און צוואנציג יאר רב אין סיגוט, ער איז נסתלק געווארן תרמ״ג, און איז געקומען אין תרי״ח.

רב דקהילתינו מאנטשעסטער: ער איז געווען זייער בידידות מיטן ערך ש״ץ,[6] און דער ערך ש״י האט געלערנט ביים ייטב לב נאך פאר סיגוט.[7]

רבינו: ער האט נאך געלערנט ביי אים אין אוהעל, און אין גארליץ.

דער ייטב לב האט אים דאך געברענגט אלץ דיין קיין סיגוט ווען ער איז געווארן רב.

ער האט געהאט אפגעמאכט מיט קהל אז מ׳זאל אויפנעמען צוויי דיינים, איינעם וועט קהל אויסווילן, און איינעם וועט

---

2 וז״ל בפרק א׳: ...ותראה באמת שכבר לא יוכל שום בעל שכל להאמין שתכלית בריאת האדם הוא למצבו בעולם הזה כי מה הם חיי האדם בעולם הזה או מי הוא ששמח ושלו ממש בעולם הזה, ימי שנותינו בהם שבעים שנה ואם בגבורת שמונים שנה ורהבם עמל ואון בכמה מיני צער וחלאים ומכאובים וטרדות, ואחר כל זאת המות אחד מני אלף לא ימצא שירבה העולם לו הנאות ושלוה אמתית, וגם הוא אלו יגיע למאה שנה כבר עבר ובטל מן העולם...

3 עיין בעדותו של הגאון הקדוש רבי רפאל ישראל קמחי זצוק״ל מחבר הספר ׳עבודת ישראל׳ משליחי צפת בגולה, שכתב על הרמח״ל: ...איהו ירא שמים מנעוריו ונו״ר אלוקים היה הנער מבטן אמו, אביו הקדישו לשמים על התורה ועבודת הקודש תמיד, עד כמעט אפילו בצורתה דזוא אינו יודע, ואינו רוצה לידע מתענוגי העולם הזה, פרוש ומתבודד בבית מדרשו עם החברים שלו מתיגעים בתורה ויראת ה׳ היא אוצרו.. עכ״ל.

4 הגה״צ רב דקהלתינו שליט״א הוא בן הגה״צ ר׳ מענדל הורוויץ ז״ל רב דקהל ראחוב בבני ברק, בן כ״ק הגה״צ רבי שלמה זלמן הורוויץ אבד״ק ראחוב מח״ס זבחי שלמה, בן כ״ק הגה״צ רבי ישראל חיים הורוויץ ז״ל אבד״ק ראחוב, מתלמידיו המובחרים של מרן הגה״ק חייטב לב ז״ל, נולד בשנת תרי״ט, ובשנת תרנ״ץ נתקבל לאב״ד ראחוב, חיבר ספר ליקוטי מהרי״ח ג״ח, היה חתן הגאון ר׳ מנחם זאב וויסבורג אב״ד טארקאן, ונפטר בשנת תרפ״ב לפ״ק.

5 עיין בקונטרס פרקי חיי״ם (הנדפס בסו״ס ליקוטי מהרי״ח עמ׳ תפ״ו) שכותב: ...וכן הרה״ק חייטב לב החזיר לו אהבה וחיבבו מאד, ומסופר כי בעת שהיה חייטב לב מוסר שיעורו בישיבה לתלמידיו היו התלמידים מתפלפלים ומקשים על השיעור, היה פונה להלקוטי מהרי״ח ואמר קודם כל נראה מה הוא אומר על חידושיי, ואחרי זה נתפלפל אם אני צודק בזה.

וסיפר רבינו לנכדו כי דרכו היה בימי צעירותו כשהיה בחור כבן ט״ז שנה שבסיום השיעור של רבו חייט״ל היה מפלפל עמו הרבה בענין השיעור, ומנהגו היה לעמוד בעת השיעור מאחורי גבו של רבו באופן שהיה עומד למעלה מרבו, פעם בדרשת שבת הגדול אמר רבו בזה״ל: עט גלוסט זיך מיר צו זאגען א חידוש אבער איך האף אז דער פון אויבן איז מסכים צו דעם... והביט אל רבינו שעמד שם למעלה. ודבקותו לרבו המובהק ניכרת מתוך ספרו של רבינו ליקוטי מהרי״ח המביא שם מנהגים רבים שנהג רבו וכותב שם ...וכן היה נוהג אדומו״ר הגה״ק מו״ה יקותיאל יהודה ט״ב מסיגוט זצללה״ה בעל ייטב לב, כן הוא מביא פסקי תשובות להלכה כפי שפסק רבו בשו״ת שלו אבני צדק, וכפי שנהג להלכה...

6 הגאון ר׳ שלמה יודא (ליב) טאבאק ז״ל דומ״ץ דק״ק סיגוט, מח״ס ערך ש״י על ד׳ חלקי שו״ע ועה״ת ומועדים, ושו״ת תשורת ש״י על ד׳ חלקי שו״ע, נלב״ע י״א טבת תרס״ח לפ״ק.

7 עיין בקונטרס פרקי חיי״ם (עמ׳ תפ״ד) שכותב: ... גם עם הגאון הגדול המפורסם רבי שלמה יודא טאבאק זצ״ל הראב״ד דסיגוט היה בקשרי ידידות, ורבינו העריצו מאד ואף מביא בספרו מספריו ערך שי, אף התיעץ עמו הרבה בענין ספרו ליקוטי מהרי״ח, רבינו בתחלתו רצה להו״ל ביחד עם ספרו גם ההלכות והמנהגים בענין אבילות, אז יען לו הגאון הנ״ל שלא להוציא לאור על אבילות בחיים חיותו, כי קיבל מרבותיו שזה סגולה לאריכת ימים שלא להוציא לאור חיבורים על ענייני אבילות בחיים, וכך עשה.

ער אויסוועלן, און ער האט געברענגט דעם ערך ש"י זאל ווערן דיין, און זיי האבן געברענגט דעם דברי גאונים (הגאון רבי חיים ארי' כהנא ז"ל) פאר דיין, עכ"פ ער (הערך ש"י) איז געווען א תלמיד פונעם ייטב לב נאך פון פארדעם.[8]

רב דקהילתינו מאנטשעסטער: זעהט אוים אז ער איז געווען עלטער פונעם ליקוטי מהרי"ח.

רבינו: יא, ער איז געווען עלטער. וועלכע יאר איז אוועק דער ליקוטי מהרי"ח?

רב דקהילתינו מאנטשעסטער: תרפ"ב.

רבינו: דער ערך ש"י איז שוין אוועק אין די ס' יארן [י"א טבת תרס"ח].

רב דקהילתינו מאנטשעסטער: דעם סיון וועלט הונדערט יאר פון די פטירה פון ליקוטי מהרי"ח, תשפ"ב.

רבינו ביי וועמען איז דער ליקוטי מהרי"ח געווען אן איידעם?

רב דקהילתינו מאנטשעסטער: ביים מאראקאנער רב, רבי מנחם זאב וויינסבערג.[9]

רבינו: מ'זאגט נאך אז וועז דער ערך ש"י איז געווען א בחור מ'האט אים גערעדט א שידוך, און ער איז אנגעקומען דארטן צו דעם איד וואו מ'האט גערעדט דעם שידוך, האט ער געזעהן אז דארט איז דא א ש"ס, ביימים ההם וועלט פארמאגט א ש"ס, א גאנצן ש"ס? מ'פארשטייט עם היינט נישט, פאר הונדערט יאר צוריק וועלט האט געהאט א ש"ס? א נגיד האט געהאט א ש"ס, בקיצור, ער האט געזעהן א ש"ס, און מ'האט גערעדט דעם שידוך מיט די טאכטער פון דעם איד, און זיין מאמע זאגט אז ס'גייפעלט איר נישט דער שידוך, די מדוברת גייפעלט איר עפעס נישט, און ער זאגט מיר גייפעלט יא דער שידוך, דא איז דאך דא א ש"ס..., ס'גייפעלט מיר יא... און ס'איז גיוואקסן א שידוך, ווייל ס'איז דא א ש"ס דא.

מוה"ר חיים שלמה פישער הי"ו, משב"ק: ס'איז דא א מעשה אז וועז מ'האט גיידרוקט אין לעמבערג דער ערשטן ש"ס, האט רבי יוסף שאול (הגאון רבי יוסף שאול נאטנזאהן ז"ל אב"ד לעמבערג ומח"ס שו"ת שואל ומשיב) – ער איז דאך גיוועזן דארט רב – האט מען עס גיוואלט ארומשטעלן פארא ליציטאציע, רבי יוסף שאול האט עס גיוואלט קויפן, און ער האט עס נישט גיקענט באקומען, ווייל איינער פון די ראחמימסטריווקא חסידים האט עס גיקויפט פאר זייער רביץ פאר גאר טייער.

רבינו: רבי יוסף שאול איז דאך גיוועזן אן עושר, און אעפ"כ האט ער נישט גיקענט?

רח"ש פישער, משב"ק: ניין אעפ"כ האט ער נישט גיקענט, אזוי דערציילט מען נאך.

רבינו: ער איז גיוועזן א שוואגער מיטן רבי מרדכי זאב [איטינגא],[10] זיי האבן צוזאמען גיעלערנט, דעם 'מגן

---

8 כס' ערך ש"י על אבהע"ז (הנדפס בשנת תשל"ו) מסופר שהערך ש"י בנערותו גמגם קצת בלשונו, והוריו הביאוהו לאוהעל אל מרן הישמח משה שיתברך מפי קדשו, והיש"מ ציה לו לקרוא מתוך הספר ובחן אותו, ואמר 'הרי הוא אומר מאוד יפה' והוסיף לומר להוריו שישאירו אותו שם בישיבתו, והעמידו לפני הייטב לב שניהל את הישיבה, וכן כאשר העתיק הייט"ל את מושבו לגארליץ גלה תלמידו - הערך ש"י - אחריו ולמד אצלו הרבה שנים.

9 הגה"צ רבי מנחם זאב הנזכר היה חתן הגאון המפורסם רבי יעקב צבי וואלדמאן זצ"ל אב"ד בארשא מגדולי חסידי צאנז, שהיה חתן הגה"ק רבי ברוך אברהם בינדיגער זצ"ל אב"ד האנישאוויטץ מגדולי תלמידי הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע היושבים ראשונה במלכות בבגדי לבן כידוע, וגם הסתופף אצל המגיד מקאזניץ ואצל הרה"ק מראפשיץ ועוד צדיקים רבים.

הגה"צ רבי מנחם זאב הסתופף בצל הרה"ק בעל הייטב לב כפי שהוא מזכיר אותו בתשובותיו (שו"ת אבני צדק א"ח סי' נ"ב) שלום לאהובי הרב החריף ובקי מו"ה מנחם זאב נ"י רב ומורה בישוב דאברא", וכן הסתופף אצל הרה"ק בעל דברי חיים מצאנז זצ"ל, נזכר בשו"ת אבני צדק או"ח סי' נ"ד ועוד, ונזכר בשו"ת ד"ה ח"ב, יו"ד סי' פ"ט ועוד.

10 הגאון רבי מרדכי זאב נולד בשנת תקס"ד בעיר לעמבערג לאביו הרב יצחק אהרן סג"ל איטינגא שהיה מחסידיו של הרה"ק מלובלין, ולאמר מרת אסתר בתו של הגאון רבי מרדכי זאב אורנשטיין זצ"ל אב"ד לעמבערג. במשך שנים ארוכות למד עם קרוב משפחתו הגאון רבי יוסף שאול נאטאנזאהן זצ"ל שהיה בנו של בן-דודו וגם גיסו. מלימודם המשותף הדפיסו את הספר "מפרשי הים" והיא הגהות על ספרו של דודם המשותף, הגאון רבי משה יהושע העשיל אורנשטיין בעל מחבר ספר "הים התלמוד". ואת החיבור נר מערבי על הירושלמי, הכולל את מסורת הש"ס, תורה אור ונר משפט עין מצווה בדומה למלאכתו של הגר"י פיק בחיבורו מסורת הש"ס על תלמוד בבלי, בנוסף, כתב הרמ"ז איטינגא את הערות "גיליון הש"ס" על הירושלמי, בעוד גיסו כותב את "ציון ירושלים".

כן הדפיסו בצוותא את הספרים "מאירת עיניים" על הלכות טריפות, ו"מגן גיבורים" על שו"ע או"ח, אגב, ספר שו"ת שחיברו יחד בשם "שבת אחים "לא נדפס. מלבד ספרים אלו נדפס מכתביו גם שו"ת "מאמר מרדכי". בשנת תרי"ז הוצע לשניהם לקבל את הרבנות בלעמבערג, והשואל ומשיב זכה לרוב בוחרים, ולאחר הבחירות סירב רמ"ז איטינגא לקבל משרה רבנית במקומות אחרים ונשאר ללמוד בבית

גיבורים' האבן זיי צוזאמען געמאכט,[11] דעם 'מפרשי הים' האבן זיי אויך צוזאמען געמאכט.

ער איז געווען רב אין לעמבערג. נאכ'ן ישועת יעקב (נפטר בשנת תקצ"ט לפ"ק) האט מען נישט אויפגענומען א רב באלד, נאר ערשט שפעטער האט מען אויפגענומען רבי יוסף שאול, דער ישועת יעקב האט נישט איבער געלאזט קיין קינדער, ער האט געהאט קינדער אבער זיי זענען ל"ע אוועק בחייו, ער האט יא געהאט אן אייניקל, דער ברכת רצ"ה[12] איז געווען זיין אייניקל, אבער ער איז נאך געווען זייער יונג, און זיי זענען אויך געווען קרובים מיטן ישועת יעקב, ווייל דעם ישועת יעקב'ס פאטער איז געווען זייער פעטער, דער מחבר פונעם ים התלמוד, זענען זיי געווען קרובים, במילא זענען זיי ביידע געווען קאנדידאטן צו ווערן רב אין לעמבערג, און רבי יוסף שאול איז געווארן און נישט ער, האט ער אים געזאגט א פסוק (שמואל א' יח, ז) 'הכה שאול באלפיו', אזא מליצה האט ער געזאגט.

מ'זאגט נאך אז רבי מאיר פרעמישלאנער איז געווען אמאל אין לעמבערג ביים ישועת יעקב, ער איז געזיצן דארט ביים ישועת יעקב, און דער אייניקל דער ברכת רצ"ה איז געווען א יונגערמאן, און ער איז געשטאנען אזוי אונטערן רוקן פון רבי מאיר פרעמישלאנער, און רבי מאיר פרעמישלאנער האט דאך געזעדט אזוי ברייט, מאיר'ל זעהט אין היכל... מאיר'ל זעהט... ער האט זייער גרוים און ברייט געזעדט, און דער אייניקל – דער ברכת רצ"ה – איז געשטאנען אזוי אונטער אים און האט זיך אונטער געשמייכל'ט אזוי, ער הערט ווי ער זאגט מאיר'ל זעהט, און רבי מאיר'ל האט דאך אוודאי מרגיש געווען אז ער שמייכל'ט אזוי, גיט ער זיך א דריי אוים און זאגט אים, 'יונגערמאן, וואס שמייכל'ט איר? אפשר מיינט איר אז דאס לעמבערגער רבנות איז אנגענגרייט פאר אייך, זעקם און דרייסיג יאר וועט איר וואנרטן...', אזוי האט ער אים געזאגט בלשון קדשו, 'זעקם און דרייסיג יאר וועט איר וואנרטן...', למעשה דער ישועת יעקב איז אוועק תקצ"ט, אינצווישן האט מען אויפגענומען אלין רב אין לעמבערג דעם רבי יוסף שאול, ער איז געווארן רב, און נאכדעם איז דער מהרי"א הלוי (הגאון רבי יצחק אהרן הלוי אייטינגא זי"ל, מח"ס שו"ת מהרי"א הלוי) געווען רב, ער איז געווען זייער קורץ, און אין תרל"ה האט מען אויפגענומען דעם ברכת רצ"ה פאר רב, ס'איז געווען געגנו זעקם און דרייסיג יאר...

מוה"ר שמואל הכהן פריעדמאן חי"ו, משב"ק: מ'האט פריער געזעדט פונעם ייטב לב'ס קומען קיין סיגוט, אין שואל ומשיב איז דא א תשובה וועגן דעם רבנות פונעם ייטב לב נאך די פטירה פון זיין טאטן ז"ל.[13]

רבינו: ער רעדט דארט בעיקר פונעם רבנות אין דראהביטש, מיטן אזור אליהו.[14]

המדרש שלו בלעמבערג, במשך שנים שימש כנשיא כולל עסטרייך-גאליציא, עד פטירתו בכ' תמוז שנת תרכ"ג.

11 על טור ושולחן ערוך אורח חיים, וכך מופיע על שער הספר: "נוסד מאת כבוד הרבנים הגדולים הגאונים והמפורסמים החריפים ובקיאים מוהר"ר מרדכי זאב סג"ל [איטינגא] נ"י וה"ה הרב מוהר"ר יוסף שאול סג"ל [נאטאנזאהן] נ"י אשר כבר יצא טבעם בעולם הלא בספרתם מפרשי הים על מסכת בבא קמא".

12 הגאון רבי צבי הירש אורנשטיין ז"ל, מח"ס שו"ת ברכת רצ"ה.

13 בשו"ת שואל ומשיב מהדורא קמא סימן יט.

14 הלא הוא הגאון רבי אליהו הראשוואסקי זצ"ל. ואחר הסתלקותו של מרן הגה"ק רבי אלעזר ניסן זי"ע שכיהן בחייו כאב"ד דראהביטש, הוצע הרבנות למרן הייטב לב שכיהן אז כאב"ד גארליץ, וכמו כן הוצע גם לבעל האזור אליהו, והיות שהייטב לב השתהה מלבוא קיבלו את הגאון הנז' לרב, ונתהוה שם פולמוס גדול על הרבנות.

ועתיק את דברי הגאון בעל השואל ומשיב איך שתיאר בשו"ת (מהדו"ב סי' י"ט) את הפרשת הרבנות בעיירת דראהביטש, וזה לשונו:

...והנה הגיעני מכתב בשנת רט"ז מקהילת דראהביטש והמעשה שהי' כך היה, שם הי' אב"ד לפני' הרב המנוח מו"ה אברהם יעקב שהי' מקודם אבד"ק איבניב, ונתרצו בני עיר לקבל בנו הרב הגאון מו"ה אלי' נ' שהוא אבד"ק היבניב תחת אביו, ובפיתוי דברים וכדומה נתקבל שם הרב המנוח מו"ה אלעזר ניסן ז"ל בהגאון מוהר"מ טייטלבוים אבד"ק אוהעל, ואחרי מות הרב מו"ה אלעזר ניסן רצו לקחת את הרב מו"ה אלי' נ' אבד"ק איבניב, אמנם מוהר"א הנ"ל השיב, כי אין רצונו לבא בריבו והוא איש מנוחה, כי אחרי שהוכרח לשוב לביתו במות אביו ולא זכה לשבת על כסאו, על כי נתפתו לקבל הרב מוהר"א ניסן, ע"כ אינו רוצה כעת לחרחר ריב, ונתיעצו יחדיו לקבל הרב מגארליץ בן של הרב מוהר"א ניסן הנ"ל לאב"ד, ושלחו בכתב כי עשו קאנסיס וחרות שם משפט הרב ומשכרתו, והוא מושלש ביד הגביר מוה' צבי הירש זיסמאן, ובפירוש הותנה שאם לא יבא על חג הפסח שנה שעברה נתבטל הקאנסיס.

והנה חלף הזמן וכתבו אליו מכתבים שונים אשר יגביל מועד בואו לדראהביטש, וגם הודיעו כי השיגו מהקרייאמט אויפנאם - שיין עבורו ועבור כב"ב, ולא השיב דבר, ואחרי זמן רב כתב להם כי ישלחו אחריו על פ' הקת, וכן עשו ושלחו שלשה מרכבות רתומים בסוסים מזויינים

רב דקהילתינו מאנטשעפטער: דער שואל ומשיב איז ארוים געקומען פאר דעם מגן גיבורים?

רבינו: ער האט נישט געדרוקט דעם גאנצן שואל ומשיב אויפאיינמאל, ווען מ׳האט געדריקט דעם ערשטע באנד האט נאך דער פאטער געלעבט, ער רופט נאך אן דעם פאטער ׳נרו יאיר׳ צי ׳שליט״א׳, עכ״פ ער רופט אים נאך

לפ״כ ולפי כבודו עם שני אנשים לומדים, ובבואם שמה קיבץ אנשי עירו וסיפר להם כי על רצונו לנסוע לדראהביטש, מפני כי פרנסתו מעט בגארליץ ועיר גארליץ נתקטנו בדראהביטש והוסיפו לו על משכורתו, והאנשים עם העגלות שבו ריקם עם רב הוצאות ובאו אנשי דראהביטש להרי״צ זיסמאן נ״י להשיב להם הקאנסיס המושלש, ואמר כי לא יחזור עד שיכתוב בעצמו מכתב להרב מגארליץ למען יצא י״ש וידי הבריות.

וכתב לו מכתב שאם רצונו להקים על הרבנות דראהביטש אז לא די בביטוי שפתים במכתבו כ״א ישלח בטחון ספריו וכדומה, למען יהיה נכון בפוה כי יקיים מוצא שפתיו, ואם לאו ישיב הקאנסיס, והשיב הרב מגארליץ אם ירצו להמתין עד אחר חג הסוכות מה טוב, ובהחלט א״א לבטא בשפתים, כי אנשי עירו נעשו לו אכסניא בעת דחקו, ואם אנשי דראהביטש לא ירצו להמתין אז ישיב להם הקאנסיס, והנה ב״כ וב״כ נתודע הדבר, כי הוא באמת לא רצה לבא לדראהביטש, רק אמו רצתה שבנה הצעיר מוה׳ שמואל נ״י יקבל הרבנות, ופתחה את דלי העיר באמרה שבעלה המנוח היה רצונו בכך, וכאשר נודע להם הדבר אז הלכו וקרעו הקאנסיס המושלש ביד הנ״ל, ושלחו אחרי הרב אבד״ק אוהבניב נ״י להיות רב, וחתמו על הקאנסיס בשלש מאות איש קציני ונכבדים, וצד הב׳ שלחו עוד הפעם לגארליץ להרב שני מרכבות עם אנשים שיפתו אותו אותו לבא הנה, וגם המה שבו ריקם וע״כ שלחו אחרי הרב מאובניב ויבא אליהם קודם ימי נוראים, ונתקבל בכבוד גדול ודרש דרש בשבת שבא וגם בשבת שובה העבר.

והנה בעשרת ימי תשובה מתה אשת הרב מוהר״א ניסן ובא הרב דק׳ גארליץ ערב סוכות לקבל הירושה, ואליו התלקטו מדלי העם, והמה מוסרים משכורת הרב אשר ממנה פרנסת הרב וכדומה.

ועתה נשאלתי מהרבה אנשים משם את מי הדין, והנה לא ידעתי מה זו שאלה, כי אחרי שהרב מגארליץ לא בא על זמן הקצוב מה להם ולו, וע״כ לא כתב הרמב״ם רק אם בן הממלא מקומו רוצה לבא, אבל באם אין רצונו לבא מה להם, ואף כי רוצה שיהיה הבן אחר שם בזה לא כתב הרמב״ם דכל שיש הבן הממלא מקומו לא נתחייבו אנשי העיר לקבל רב אחר אף שהוא ג״כ בנו מי שאינו ממלא מקומו, ואף שהוא רב במקום אחר הלא דראהביטש גדולה מזו ולמה יקבלו הם הצעיר שהיה סוחר ולא מלא ידו, ועוד הא הרב מוה׳ אלי׳ גם הוא זכה ועוד לו משפט הקדומה, כי אביו הי׳ מקודם האב״ד וגם אז כבר רצו בני העיר לקבלו טרם שנתקבל אבי הרב מגארליץ.

וגם כפי אשר שמעתי הרב מגארליץ מחל בפירוש משרת הרבנות ואין לאחר מחילה כלום וגם מצינו בכתובות כ״ג דכל שקבלו הבן היותר חשוב סגי להם ויוכלו לומר אותו אנו רוצים לתת לו כתב הרבנות ולא לאחר שמעולם לא היה לרב איך ישא דיעה להיות מורה בעיר גדולה לאלקים, ת״ל כנלפע״ד ודו״ק היטב.

בברכת החיים וויל ער האט נאך געלעבט, געזוי ווען ער האט עם געדרוקט וויים איך נישט, אבער ס׳איז געדריקט געווארן אין עטליכע מהדורות.

רב דקהילתינו מאנטשעפטער: כ׳האב מיך געשטעלט אויף א סתירה צווישן שואל ומשיב און מגן גיבורים.

רבינו: פארדעם איז טאקע א נפקא מינה ווען מ׳האט עם געדרוקט, וועלכע ס׳איז שפעטער געווען.

רב דקהילתינו מאנטשעפטער: ס׳איז דא א מחלוקה צי נאך שיעור עיכול דארף מען מאכן א ברכה ראשונה אויך, נאך שיעור עיכול האט מען די ברכה אחרונה פארלוירן, וועגן ברכה ראשונה איז א מחלוקה,[15] איז אין שואל ומשיב זעהט אויס אז מ׳דארף יא מאכן, און אין מגן גיבורים איז עפעס אזא כמו סתירה, נישט קיין סתירה, ס׳זעהט אויס ווי ער האט חרטה.

רבינו: ס׳איז דא אין אבני צדק שרייבט דער זיידע ז״ל דער ייטב לב לגבי דעם דברי חיים, שרייבט ער ׳מרוב דביקותו בעבודת הקודש שכח דברי עצמו׳.

אין אלע פוסקים טרעפט מען סתירות, אין התם סופר טרעפט מען נישט סתירות?

רב דקהילתינו מאנטשעפטער: איז וואם דארף מען אננעמען?

רבינו: מ׳נעמט אן די שפעטער׳דיגע.

מ׳טרעפט עם נאך אין די ראשונים אויך.[16] מ׳טרעפט וואו מ׳טראכט אריין אינעם רמ״א וואם איז שפעטער, דער

---

15 דהנה המג״א (סי׳ קפ״ד סק״ט) כ׳ שאם רוצה להמשיך לאכול אחר הפסק של שיעור עיכול עליו לשוב ולברך ברכה ראשונה, וכל זה מירי שלא הסיח את דעתו מהמשך האכילה אחרת בכל גוונא צריך לחזור ולברך ברכה ראשונה. וכן פסק בשו״ע הרב (סי׳ קפ״ד סק״ג).

אמנם האבן העוזר (סי׳ קפ״ד) לא ס״ל הכי, וכן דייק מהטור (סי׳ רצ״ח) שחלק עליו והוכיח מהרמב״ם שאף שעבר שיעור עיכול מהשתיה כל שלא הסיח דעתו מלשתות עוד, א״צ לחזור ולברך ברכה ראשונה.

וכן פסק המשנ״ב (שם), ובשער הציון [ס״ק יח] ציין להחולקים על המג״א בזה, אבן העוזר, ודרך החיים, ומגן גבורים, ע״ש.

16 עיין שדי חמד (ח״ו סי׳ ה׳ אות י״ד) שמביא סתירה בד׳ הרמב״ם בין חיבורו לתשובותיו, וכן שם בסי׳ י מביא סתירה בד׳ הרשב״א, וכגון עיין בסוגיא דחולין בשמעתתא דחלב על הקרב יש סתירה מפורשת בד׳ הרשב״א בין מה שכתב בספרו תורת האדם לתורת הקרבנות. כמו כן בחולין (מו.) בסוגיא ריאה שהאדימה מקצתה יש סתירה בדברי רבינו גרשום. כן יש

תורת חטאת, עם איז א גאנצער מדובר אז מ'טרעפט אין רמ"א א סתירה,[17] אין אסאך פוסקים טרעפט מען סתירות, אין התם סופר קען מען אויך טרעפן סתירות,[18] אבער מ'נעמט אלעמאל אהן די שפעטערע'דיגע, אז מ'צייכנט אהן, מ'קוקט אז ס'האט א דאטום די תשובה, איז אויב ס'איז שפעטער מיינט דאס אז ער האט חרטה געהאט, אין התם סופר איז עס דא אסאך.

מ'זאגט אויף רבי שלמה קלוגער, עמיצער האט אים געפרעגט אז ער האט אמאל אנדערש געזאגט, האט ער געענטפערט, דעמאלטס האב איך אזוי מברר געווען, און יעצט האב איך אזוי מברר געווען, ער האט נישט געמאכט קיין עסק דערפון.[19]

רב דקהילתינו מאנטשעסטער: מיין זיידע ז"ל (כ"ק הגה"צ בעל זבחי שלמה מראהוב ז"ל) האט אמאל געענטפערט פאר א ליטוויישן תלמיד חכם איז לוגאנו, ער האט אמאל געזעהן א סתירה פונעם קאוונער רב, האט דער זיידע געזאגט, קען זיין ס'האט צוטוהן מיטן שואל, פאר אים האט ער געהאלטן אזוי, און פאר א צווייטן אנדערש.

רבינו: בקיצור, מ'זעהט אז ס'איז דא סתירות אין התם סופר, קען אויך זיין, פאר איינעם האט ער אזוי געשריבן, דעמאלטס האט ער אזוי געהאלטן.

רח"ש פישער, משב"ק: מצוה ליישב.

רב דקהילתינו מאנטשעסטער: כ'האב געהערט פון רבי'ן נאך אין סינוט'ער ביהמ"ד, אז פאר מ'האט מסדר געווען לדפום דעם עצי חיים די תשובות, איז דער עצי חיים אריבער געגאנגען די תשובות פון חלק אורח חיים, און האט געמאכט הגהות.

רבינו: ס'איז דא אסאך וואס ער האט נישט געהאלטן מ'זאל דריקן אזוי ווי ס'איז געווען געשריבן.

רב דקהילתינו מאנטשעסטער: איז דאס אויך אביסל אזא בחינה, וואס איז טייטש? פאר אים האט ער אזוי געענטפערט, אבער דאס זאל זיין די תשובה פאר די וועלט? מוז נישט זיין. נאר דאס האט צוטוהן מיטן שואל.

רח"ש פישער, משב"ק: ביים רבי'ן ז"ל איז אסאך אזוי געווען, די זעלבע שאלה האט ער פאר איינעם אזוי געענטפערט און פאר א צווייטן אנדערש.

הרש"ח: נאר וועז ער האט געענטפערט פאר איינעם בדיבור בעל פה.

רבינו: כ'האב אינדערהיים א תשובה פון עצי חיים בכתב יד, און ס'איז אנדערש געדרוקט.

רב דקהילתינו מאנטשעסטער: די ארגינעלע קאפי איז אנדערש ווי ס'איז געדרוקט אין ספר?

רבינו: יא, כ'האב די תשובה, און אין ספר איז עס אנדערש געדרוקט.

רב דקהילתינו מאנטשעסטער: ס'איז א חילוק להלכה?, ס'איז אנדערש דער פסק?

רבינו: ס'איז אינגאנצן אנדערש, דער חלק אורח חיים איז ער איבער געגאנגען, ער איז אהיים געקומען פון ווייען, און דער דאקטער האט אים געזאגט אז ער טאר נישט מחדש זיין, אזוי איז געווען דעמאלטס, דער דאקטער האט אים געזאגט אז ער טאר נישט אנשטרענגען דעם קאפ און ער טאר נישט מחדש זיין, איז ער דעמאלטס איבער געגאנגען די תשובות אויף חלק אורח חיים.

רב דקהילתינו מאנטשעסטער: איז טייטש אז די תשובה וואס דער רבי האט אינדערהיים דאס קען מען נישט פסק'ענען לויט דעם?

רבינו: כ'וויים נישט, אבער ס'איז אנדערש ווי ס'איז געדרוקט.

רב דקהילתינו מאנטשעסטער: מיין זיידע ז"ל האט אמאל איבער געזאגט אן עצי חיים, אז דער עצי חיים שרייבט אין די תשובות (סי' ל"ז) אז עס קען זיין אין די מחלוקת פון רש"י און תוס' לגבי נשים ביי מצות עשה

סתירה בד' הרא"ש (כ"ק פ"ש סי' ב') לבין דבריו בקידושין (פ"א סי' ז') אי קיי"ל כאי תימצי לומר.

17 כגון בענין עירוי הנוזל אי הוי דינו ככלי ראשון מביא החוות דעת (סי' צ"ב ס"ק כ"ג) שיש סתירה בדבריו בין מה שכתב בדברי הרמ"א לבין מה שכתב בס' תורת חטאת, ע"ש.

ועיין בס' שם הגדולים (מערכת ספרים אות ת') מביא מחלוקת אי הספר תורת חטאת חיבר הרמ"א קודם להגהותיו על השו"ע, והתשובות הרמ"א כתב אחר הגהותיו, וע"כ אי יש סתירה יש לחוש למה שכתב הרמ"א בתשובותיו כי את זה כתב לאחרונה, והיד מלאכי (בכללי השו"ע אות כ') כ' דההגהות של הרמ"א הן המה עיקר דבריו וע"ז יש לסמוך.

18 כגון עיי' בדרכי תשובה (סי' ס"ק כ"א) שמביא סתירה בד' החת"ס בגודל השיעורים, ע"ש. ועיין בשו"ת קנין תורה בהלכה (ח"ב ס' פ"ו) סתירה בדבריו בענין נאמנות הרופאים, ע"ש.

19 עיי' בשו"ת האלף לך שלמה (או"ח סופי שס"ו) שהוא בעצמו כתב דלרוב התשובות שהשיב לאלפים אינו זוכר כל מה שחידש, עיי"ש.

שהזמן גרמא ביי א דרבנן, דעמאלטם איז עס א לא תעשה פון לא תסור. האט זיך אנגערופן איינער אז אין מהר"ם שיק זאגט ער אויך די זעלבע, האט דער זיידע געזאגט, אונז האבן מיר א קבלה אז ערליכע אידן זענען מכוון צו פריער'דיגע.

ס'איז א דבר חדש דער עצי חיים, אז א דרבנן זאל זיין מער חמור.

רבינו: יא, אז ס'איז א לא תעשה פון לא תסור, ער זאגט אויך דעם זענען נשים מצווה, ווייל אויך א לא תעשה זענען זיי מצווה. פאר רבי שמואל גראס"ן (הגה"צ אבד"ק קראלי ז"ל מח"ס עלה שמואל) שרייבט ער עס, לגבי חנוכה (בהלק או"ח סימן ל"ז).

רב דקהילתינו מאנטשעסטער: דער 'והיכן וציונו' איז נישט סתם אזוי והיכן וציונו.

רבינו: ס'איז א נפקא מינה להלכה.

כ'האב אמאל געזאגט פארוואס ביי א דרבנן זענען נשים יא מצווה ביי זמן גרמא, ווייל די גמרא זאגט (ברכות חג) כל העובר על דברי חכמים חייב מיתה, און השוה הקב"ה אשה לאיש לכל עונשים שבתורה (בבא קמא מו.), ביי דאורייתא איז נישט שכיח קיין עונש אויף די מצוות עשה, און ביי דרבנן זענען זיי יא מצווה, ווייל ס'איז דא אן עונש, כל העובר על דברי חכמים חייב מיתה, במילא קומט אוים זענען זיי מחוייב ווייל ס'איז א דין עונש דארט, השוה הקב"ה אשה לאיש לכל עונשים שבתורה.[20]

רב דקהילתינו מאנטשעסטער: אטו נשי לא בעי חיי (במס' קידושין לד.)?

רבינו: דער זיידע זאגט ווייל ס'איז א לא תעשה, איך האב אמאל געזאגט אזא סברא. מ'טראכט אריין דער שער המלך טראכט אריין לגבי מילה, ביי מילה איז דא כרת, במילא תום' פרעגט א קשיא פארוואס דארף איך האבן א פסוק אז נשים זענען פטור, אותו ולא אותה, ס'איז דאך א מצות עשה שהזמן גרמא, אין תום' איז עס דא צוויי פלעצער, אין קידושין, און אויך תום' אין מגילה דף כ', ווייל נברתו י"ג בריתות, ס'איז דא כרת, אזוי זאגט תום', און דער שער המלך טראכט אריין ביי א מצות עשה וואס ס'איז דא א עונש, ס'כאפט א נפקא מינה ביי שביתות פון יו"ט, צי נשים זענען מצווה אין די מצוה פון שביתה אין יו"ט, תום' האלט אז זיי זענען נישט מצווה, און די אנדערע ראשונים האלטן אז זיי זענען יא מצווה, לכאורה עם איז דאך דא אן עונש אז מ'טוט א מלאכה אין יו"ט, קומט אוים אז זיי זענען מצווה אויף די עשה, דער שער המלך אין פרק י"ב אין הלכות עבודה זרה (הלכה ג') טראכט ער אזוי אריין.

וביקש רבינו להביא את ספר "שער המלך"

והביאו את ספר שער המלך מתוך הארגז הספרים שלו והי' ניכר על הספר שנלמד בו בקביעות זמן רב

רח"ש פישער, משב"ק: דער שער המלך איז גוט אויסגעלערנט.

רבינו: ס'איז נאך די אלטע דרוק פונעם שער המלך...

[וקרא רבינו מתוך הספר וז"ל:] **דמצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות אע"ג דאיכא עונש כרת, ולא אמרינן כיון דהשוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין** (בבא קמא פ"ח.) **בהא נמי ליחייבו.**

ברענגט ער א ראיה פון דעם תום' אין קידושין (דף כט. ד"ה אותו) [שהקשו דלמה לי קרא, תיפוק ליה דמצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות, אע"ג דמילה עשה שיש בו עונש כרת הוא]. וויל ער זאגן 'גבי מילה דהאב לא מיחייב עליו כרת', דער טאטע איז נישט מחויב קיין כרת. ברענגט ער פון מגילה דף כ', תום' אין מגילה (ד"ה דכתיב) ברענגט עם דארט אראפ.[21]

20

עיי' בזה בשו"ת חות יאיר (סי' י) ובשו"ת שואל ומשיב (מהדו"ק סי' ס"ב).

21

וז"ל: וכל מצות עשה שהיא מזמן לזמן וכו' נשים פטורות וכו'. הנה הרב בעל גופי הלכות כלל שי"ד כתב דמ"ע שהזמן גרמא נשים פטורות אע"ג דאיכא עונש כרת, ולא אמרינן כיון דהשוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין (כ"ק ט"ז ע"א) בהא נמי ליחייבו, והוכיח כן מדברי התוס' דקידושין דף כ"ט ע"א ד"ה אותו, שהקשו דלמה לי קרא, תיפו"ל דמצות עשה שהו"ג נשים פטורות, אע"ג דמילה עשה שיש בו עונש כרת הוא, ונראה שכונתו ודאי לומר דנשים פטורות מעונש העשה, אמנם ודאי דעל עונש לאו או כרת מיחייבו מטעם דהשוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשים שבתורה, האמנם נראה ודאי שאין להוכיח מדברי התוס' כן, דאע"ג דיש בו לאו או כרת נשים פטורות, די"ל דעד כאן לא כתבו התוס' אלא גבי מילה, דהאב לא מיחייב עליו כרת, כמ"ש רש"י ז"ל פרק ר"א דמילה גבי כלל אמר ר"ע דף קל"ג ע"א (ד"ה מילה בזמנה), וליכא גבי אב אלא עשה גרידא, ומשום הכי הוא דקשה להו דלמה לן קרא דאותו, ולא ניחא להו לומר דסד"א משום דמילה עשה שיש בו כרת הוא, כיון דלגבי האב והאם כי נימא דחייבות אין בהם כרת, ובמגילה דף כ' ע"א ד"ה דכתיב דחקו לזה, וכתבו כיון דגבי מילה עונש כרת הוה אמינא דליחייבו, דאע"ג דלגבי דידהו ליכא כרת, אלא למל גופיה, מ"מ הא מיהא מ"ע שיש בו כרת הוא, והו"א דחמיר טפי, קמ"ל אותו דלא מחייבי, אמנם היכא דאיכא עונש כרת או לאו בנשים גופייהו, (ה"ה) [אפשר] דנשים חייבות ג"כ על העשה, כיון דבהעברת העשה מיחייב עליה עונש מחמת הלאו....

...שוב ראיתי שדבר זה במחלוקת הוא שנוי, כי הנה מדברי הרב בעל החינוך ז"ל פרשת אמור סימן (רס"ט ורפ"ו) [רצ"ז ורצ"ח] מבואר בהדיא כמ"ש, דכל דאית לאו מוזהרות ג"כ על העשה, וזהו ממ"ש דנשים

נאכדעם פרעגט ער, די גמרא זאגט פארווּאם דארף איך האבן 'האזרח', אויף תוספת עינוי, איך דארף עם האבן אויף די מצות עשה פון ועיניתם את נפשותיכם, זאגט ער אז ס'איז דא כרת דעמאלטם דארף איך נישט האבן קיין פסוק, ס'איז א שיינע שמועם דארט אין שער המלך.

*

רח"ש פישער, משב"ק: איינער האט דערציילט, אז די באבע פון רב, דעם ליקוטי מהרי"ח'ס רביצין, האט געהאט עפעם א סימן אויפן קאפ פון א שטיין, אז ווען זי איז געווען א קינד איז עפעם געפלויגן א שטיין, מ'האט עפעם געהערט דערפון?

רב דקהילתינו מאנטשעסטער: לא שמענו אינו ראיה.

רח"ש פישער, משב"ק: דעם ליקוטי מהרי"ח'ס שוועריגס שווער האט זיך עפעם פארטשעפעט מיט חסידים.

רב דקהילתינו מאנטשעסטער: דאם איז ידוע, דער בארשער רב, דעם מאדקאנער רב'ס שווער, זי איז דאך געווען אן אייניקל פון בארשער רב.

רבינו: כ'זועל דערציילן די מעשה, ער האט געהייסן רבי יעקב הערש וואלדמאן,[22] ער איז געווען רב אין בארשא, ער האט געהאט א זוהן רבי משה, אין עצי חיים איז דא א תשובה צו דעם רבי משה (בחלק אבה"ע סי' י"ז), ער שרייבט שוין אויף אים 'רב דק"ק בארשא' [והוא חותם שם שמו משה עזריאל].

ער האט זיך עפעם פארטשעפעט מיט וויזניצער חסידים. זיי האבן געזאגט אז זייער רבי איז משיח, ווייל דער צמח צדיק האט דאך געהייסן מנחם מענדל דאם איז איינם, נאכדעם 'מנחם' איז בגימטריא 'צמח', און איין נאמען פון משיח איז דאך 'צמח'. במילא האבן זיי געזאגט ער הייסט דאך 'מנחם' און ס'איז בגימטריא 'צמח', בקיצור דער רבי איז משיח...., האט ער געזאגט פאר איינעם פון זיי, דו ביסט א בהמה אז דו רעדסט אזוי..., נו שוין, אז דער רב איז אקעגן דעם רבי'ן, האט ער באקומען מלא חפניים פון די חסידים.[23]

---

22 הוא היה בנו של הגאון ר' מרדכי אריה לייביש וואלד ז"ל אב"ד העלמעין וחתן הגאון רבי ברוך אברהם בעדיגער ז"ל אב"ד האנאשאוויטץ, בתחילה מילא מקום חותנו, ואח"כ נתקבל לאב"ד בארשא, נפטר ביום כ"ו אב שנת תרמ"ג ומנו"כ בעיר וויען.

23 ונעתיק הפרשה הזאת כפי מה שמתואר בס' הקול אריה (פרק ג' עמ' קט"ז): בשנת תר"ל לפ"ק פרץ בעיר בארשא ריב ומדון בין הרב הגאון מוה"ר יעקב צבי וואלדמאן זצ"ל וטובי קהילתו שנמנו על חסידי הרה"ק רבי מנחם מענדל בעל צמח צדיק מוויזניץ זצ"ל, מקור הריב היה נעוץ באימרה שיצאה מפי איזו חסידים שוטים כמובן שלא על דעת שום חסיד בר דעת שהיות ששמו של רבם הוא 'מנחם' העולה כמנין 'צמח' יש בזה רמז שרבם הוא משיח, כטבע של אימרות מעין זו שמתפרסמות מהר וקונות שביתה אצל חסרי לב בפרט אצל צעירים ובני נוער, החלה אמונה הטפלה למשוך לבבות, ורב העיר בארשא שחשש שתכה שרשים בעירו מיחה בתוקף נגד התופעה המוזרה, ועל כן נרדף על צוארו מאת ראשי ומנהיגי העיר.

הרב שראה כי כלתה אליו הרעה פנה אל גדולי הדור שיצילוהו מלהיות טרף לשיני הקנאים המעלילים עליו עלילות שוא כאילו פגע בכבוד רבם, והודיע כי הוא מוכן לעמוד לדין תורה ולהוכיח את צדקו, כאשר לא שקטה המריבה וסבלותיו של הרב כבר מילאו את הסאה, פנו כמה מגדולי הדור אל האקרו"ט של העיר בארשא בתוכחת מגולה ובמילי דלא מתפרשין לתרי אנפין, הרה"ק בעל דברי חיים מצאנז זי"ע פנה במכתב חריף מאד אל החסידים המופלגים המסתופפים בצל הרה"ק, וכן ערך תשובה אליהם הגאון מהר"ם שיק בדברים בוטים כמדקרות חרב, גם רבינו (הקול אריה) נטל קסת הסופר בידו וכיוצא מגדרו כתב מכתב ארוך ומפורט אל בני הקהלה ומנהיגיה ושופך בוז עליהם על התנהגותם הנלוזה נגד הרב איש צדיק ונרדף על לא חמס בכפו.

ובגודל הערכתו אל הרה"ק בעל 'צמח צדיק' מוויזניצא זצ"ל ובידעו והכירו את עומק האהבה והערצה ההדדית בין השניים, לבש רבינו קנאה ועוז התאזר לבוא במכתב גלוי אל הרה"ק בעצמו לגלות אזנו הטהור את כל ונוכחת, ולבקש מלפניו על עמו ועל חסידיו להורותם הדרך הנכון, איך לפייס את הרב הנרדף ולא לישא שמועות שוא שהוא חלילה מהמזלזלים בכבודו היקר.

כאמור לעיל שלח גם הרה"ק בעל דברי חיים מצאנז זי"ע מכתב אל קהלת בארשא, תאריך המכתב של הדברי חיים הוא ב' לסדר 'אלקים

ס׳איז דא געדרוקט מכתבים פונעם מהר״ם שיק,[24] און פונעם קול ארי׳ צום צמח,[25] ער זאל זעהן מ׳זאל אויפהערן צו רודפ׳ן דעם רב, פונעם ייטב לב איז אויך דא א בריוו, דאם איז געווען ביי די רדיפות וועגן די מעשה.

רב דקהילתינו מאנטשעסטער: פון צאנזער רב איז דאך נישט פשוט וואס דער צאנזער רב שרייבט.[26]

רח״ש פישער, משב״ק: אזא פייער איז געווען אז זיי האבן זיך אלע געדארפט אריין מישן?

רבינו: אזא פייער איז געווען איבער דעם.

ס׳איז געדרוקט אין די מכתבים פון מהר״ם שיק, מ׳קען עם נאכקוקן.

און אין די מכתבים פונעם קול ארי׳, אין תולדות קול ארי׳ איז אויך דא א בריוו, אויך געשריבן צום צמח איבער דעם.

רב דקהילתינו מאנטשעסטער: מ׳האט לעצטנס געדרוקט ׳צפירת תפארה׳. דארט ברענגען זיי פונעם צאנזער רב עפעס מורא׳דיג, אז דער צאנזער רב האט געזאגט, ׳ס׳וועט זיין לוויות׳, נעבעך לא עלינו.

רבינו: אויך אויף די מחלוקה?

רב דקהילתינו מאנטשעסטער: יא, אויף די בעלי מחלוקה ביי די פרשה.

אינטערעסאנט אז דער בארשער רב האט מען געזאגט אז ער איז נישט געזונט געווארן, האט מען געזאגט אז ער האט זייער נישט געוואלט ליגן נעבן די בעלי מחלוקת, און ברבות הימים האט מען אים מייעץ געווען ער זאל זיך פארן היילן אין וויען, דארט איז ער נפטר געווארן, ער ליגט אין וויען.

רח״ש פישער, משב״ק: און אויף דעם דערציילט מען אז זיין אייניקל, דעם ליקוטי מהרי״ח׳ם רביצין איז געווען א טאכטער פון א טאכטער. זי איז געווען ביים זיידן אין שטוב, און ס׳איז אריין געפלויגן א שטיין, און ס׳איז געפאלן אויף איר קעפל, האט זי געהאט פון דעם א סימן אויפן קאפ א גאנץ לעבן.

רבינו: ס׳איז געווען אויך א מעשה ביים ייטב לב ווען ער איז געקומען קיין סיגוט, האט ער איינגעפירט חומרות אויף די קצבים, בעפאר דעם איז געווען אז אויפן זעלבן פלאץ האט מען פארקויפט כשר פלייש און טריפה פלייש, כשר פלייש האט מען פארקויפט פאר א איד, און די טריפה פלייש האט מען פארקויפט פאר א גוי, ס׳האט געהייסן א יאטקע קלאץ, אזוי האט עס געהייסן, ס׳איז געווען א גרויסע האלץ וואס אויף דעם האט מען געהאקט דאס פלייש, דארט אויפן זעלבן פלאץ האט מען געהאקט די כשר מיט די טריפה פלייש, ווען דער ייטב לב איז געקומען האט ער געזאגט אז עס קען נישט זיין אזוי, און די קצבים זענען געווען ברוגז, ס׳איז געווען פייער, ס׳איז דא אפילו א דרשה אין ייטב פנים (שבה״ג דרוש י״ח), זיי האבן זיך אפגערעדט אז פאר די אלטע רבנים איז דאס גוט געווען און פאר דעם נייעם רב איז עס נישט גוט, ער מאכט נייע זאכן, רעדט דער ייטב לב אין א דרשה דערפון, אז מ׳מעג מאכן נייע תקנות אין שטאט.

דער פעטער ז״ל דערציילט דאס אין א תשובה (שו״ת דבר״י יו״ד סי׳ ל״ד אות ד) צום ציעשנובער רב.[27]

לא תקלל משפטים תר״ל׳ דהיינו כמה ימים לאחר מכתביו של רבינו שנכתבו בעש״ק יתרו שנה הנ״ל, אולם גם במכתב הדברי חיים היה לרבינו חלק, כי הוא היה השליח להביא את המכתב לעיר בארשא, ובאמת פעל בזה להשקיט את המריבה, כי כפי המסופר מנכדי צאנז בעל הדברי חיים שלח לשם לעיר בארשא את הגה״ק בעל קול אריה זי״ע מבערגסאז שיקריא את המכתב לפני אנשי העיר, בעל הקול אריה זי״ע נתייירא מאד מחמתם של אנשי העיר, והבין לו מבעוד מועד מרכבה רתומה לשני סוסים שיוכל לנוס מיד לאחר הקראת המכתב, אמנם כשקרא את המכתב לפני אנשי העיר נפל עליהם אימה ופחד, והתחילו להתנצל לפניו על מעשיהם, הם הביעו את חרטתם, וקבלו על עצמם שלא ישובו לעשות כדבר הרע הזה, ואכן מאז הניחו לרב העיר ונזהרו בכבודו והמנוחה חזרה לשרור בעיר.

24 נדפס בשו״ת מהר״ם שיק יו״ד (סי׳ רי״ט).

25 נדפס בס׳ תולדות קול ארי׳ (כתבי קודש מכתב ט׳).

26 נדפס בשו״ת דברי חיים (תשובות נוספות סי׳ י׳), ובס׳ ילקוט אגרות קודש (מכתב מ״ג).

27 ומה נחמד להעתיקו, בתשובה שכתוב רביו״ל להגה״צ אבד״ק ציעשנוב ז״ל חתן אחיו מרן העצי חיים ז״ל, כתוב שם באות ד׳ וז״ל: וקדושת זקיני בייט״פ בדרשות לשבה״ג אות י״ב כתב באמצע הדרשה וזלה״ק: ׳צריך לעשות משמרת וסיג לתקן מקולין מיוחד בכשרות ואיש נאמן עומד על גביהן להשגיח ע״ז בעינא פקוחא שיהי׳ הכל כדת, גם בעיני ניקור ודומה לזה בענין הדחה תוך ג׳, ולא תאמר הלא לא כדורות הראשונים דורות האחרונים בימים הראשונים היו טובים ויראים יותר ומה נשתנה היום לתקן ולחוש על מה שלא חשו הראשונים וסמכו על חזקת כשרות, דזה אינודתשובתו בצדו בשביל שהדורות הראשונים היו הכל יראים ושלמים וחרדים לדבר ה׳ על שלא היו ראוי לחוש על שום אדם אפילו מכשול שוגג, לא כן עתה כי המצא תמצא מבני עמנו אשר לא כן ועיני מלאכת הבשר לכל מסור, ע״כ אפילו מה שאכלו אבותינו הראשונים ראוי לנו שלא לאכול כי אם בעשות משמרת וסיג וגדר שיהי׳ כשר בודאי בלי שום ספק׳ עכלה״ק יעויי״ש שהאריך עוד. ודרשה זו אמרה בעת אשר העמיד מקולין בסיגעט אשר ממש מסר נפשו על הדבר כי הקצבים

בקיצור, די קצבים זענען גערוגז אויף אים, און מ׳האט אים גענוואַרפן א שטיין, און מ׳האט אים אויסגעבראכן די פענסטער׳ס, נישט איין שטיין, מ׳האט גענוואַרפן מערערע שטיינער..., מ׳איז דאך נישט יוצא נאר מיט איינם... הכלל, וועז מ׳האט גענומען דעם שטיין און מ׳האט עם באטראכט אזוי, איז אויסגעקומען אז דער שטיין איז געווען גרעסער ווי דער לאך, און מ׳האט נישט פארשטאנען ווי אזוי איז דער שטיין אריין געפלוגן דורך דעם לאך, האט ער געזאגט א וועדטל, וואס פארשטייט עטץ נישט, מ׳האט געוואַרפן אסאך שטיינער, קלענערע שטיינער, התחילו האבנים מריבות זה עם זה, יעדער האט געזאגט עלי יניח צדיק את ראשו, איך וויל פליהען דעם צדיק אין קאפ אריין, האט דער אויבערשטער געמאכט ס׳איז געוואַרן איין שטיין, אזוי האט ער געזאגט א וועדטל.

אבער אינטערסאנט איז, ער האט געהייסן צוזאם קלויבן די אלע שטיינער, און ער האט עם אוועק געלייגט, און שפעטער האט ער געבויעט א ביהמ״ד, און דעמאלטס האט ער די שטיינער אריין געלייגט ביים אבן הפינה.

אן אנדערע מעשה איז געווען ביים זיידן ז״ל דער קדושת יו״ט, ער איז אמאל געגאנגען יום הקדוש אין שוהל, און מ׳האט אים גענוואַרפן א שטיין, כ׳ווייס נישט צי ס׳איז געפאלן נעבן אים צי אויף אים, בקיצור מ׳האט געוואַרפן א שטיין, און ער איז זיך ווייטער געגאנגען, בקיצור אינמיטן ביינאכט יום הקדוש – דאס איז געווען כל נדרי וועז ער איז געגאנגען זאגן די דרשה אין שוהל – אינמיטן די נאכט איז געקומען א אידענע צולויפן, אז איהר מאן איז אוועק געפאלן, און ער האט געזאגט מ׳זאל גיין איבערבעטן דעם רב ווייל ער האט געוואַרפן דעם שטיין, איז די אידענע געקומען אינמיטן די נאכט קלאפן אין די טיהר... זי וויל מפיים זיין, האט ער געענטפערט, ס׳וועט אים גארנישט זיין, כ׳האב נאר געוואלט וויסן וועד ס׳איז געווען...

וכיבד את רבינו בברכת לחיים

וכירכו רבינו: לחיים, דער אויבערשטער זאל העלפן מ׳זאל קענען זיצן מיט הרחבת הדעת און סייעתא דשמיא, דער אויבערשטער זאל העלפן להגדיל תורה ולהאדירה, דער אויבערשטער זאל העלפן מיט בריאות השלימות און מיט אלעם גוטן אן קיין עגמת נפש.

ואיחל רבינו לחיים לבניו וחתניו החשובים ונכדיו ולכל הנאספים

ואח״כ הציג הרב דקהילתינו מאנטשעסטער את נכדו

ואמר: ער הייסט שלמה זלמן...

רבינו: אז ער הייסט שלמה זלמן, הייסט ער דאך נאכן ראחובער רב, דער זיידע ז״ל האט אים זייער געגליכן דעם ראחוב׳ער רב, ער איז געווען א תלמיד חביב מאוד, דער ראחובער רב איז געווען א בחור, און ער האט געדארפט שטיין אין מיליטער, און ער איז שווער פריי געוואַרן, אינדערהיים איז געווען א גרויסער פראבלעם די מיליטער, אינדערפרי איז אייגער געקומען זאגן פארן זיידן ׳שלמה זלמן איז פריי געוואַרן...׳, דער זיידע איז געוואַרן אזוי בשמחה, און האט געזאגט פאר דעם וואס איז געקומען פארציילן, ׳איך זאג דיר צו עולם הבא׳, איך האב עם געהערט פון טאטן ז״ל.

ושאל רבינו: איר האט אויך געהערט פונעם טאטן דאם?

רב דקהילתינו מאנטשעסטער: כ׳האב עם געהערט פון מיין זיידן.

דער זיידע פלעגט דאך נישט רעדן, דעמאלטס האט ער געהאט אזא פליטת פה, און האט געזאגט ׳דער עצי חיים האט מיך זייער ליב געהאט׳, דעמאלטס האט ער מודה געווען.

ואיחל רב דקהילתינו מאנטשעסטער: לחיים, לחיים טובים ולשלום.

כ׳וויל דערמאנען דא מיין זוהן ר׳ יואל, ער איז א שטארקע כח דא ביי אונז אין די קהלה

רבינו: יא, מ׳הערט, ער איז דער רוח החיים דא אין שטאט.

רב דקהילתינו מאנטשעסטער: כ׳פארשטיי נישט ווי אזוי ער נעמט זיך אינטער אזויפיל אבער ב״ה ער איז מצליח, איך האב אים נישט פארשטאנען, לא ירדתי לסוף דעתו.

רבינו: דאם מציאות ווייזט אז א מוסד בויעט זיך נישט מיט געלט, וועד ס׳האט פראבלעמען מיט די מוסדות איז נישט וויל ס׳איז נישטא קיין געלט, נאר וויל ס׳איז נישטא קיין עסקנים.

ונתן רבינו את ברכתו לחרב ר׳ יואל חי״ו

ונפרדו לשלום ברב ברכות

השליכו עליו בלילה לתוך ביתו בדרך החלון אבן גדולה כדי להמית ר״ל וניצל כמעט בדרך נס, גם בעיר חי׳ לו כמה מתנגדים בזה כי היו הרבה קלי הדעת וכדו׳, אבל הוא לא נח ולא שקט בכל זאת עד שעלתה בידו להעמיד משגיח כראוי עד היום הזה.

דברות קודש

מאת כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

מעמד סיום כתיבת ספר תורה

בהיכל המתיבתא הק' - סניף קדושת יואל

יום ד' פרשת תזריע תשפ"ב לפ"ק

עס איז באקאנט דער מדרש די וואך, אחור וקדם צרתני, און מ'פרעגט די קשיא, ווי אזוי קען דאס זיין, אדער איז עס אחור אדער איז עס קדם, ס'איז דאך א סתירה, זכה אומרים לו אתה קדמת לכל מעשה בראשית, ווי אזוי קען זיין אתה קדמת לכל מעשה בראשית, באמת איז ער דאך באשאפן געווארן שפעטער.

נאר באמת מ'איז מסיים דא כתיבת ספר תורה, די ספר תורה ענדיגט זיך 'לעיני כל ישראל', ישרא"ל איז די ראשי תיבות י"ש ש'שים ר'בוא א'ותיות ל'תורה, און בראשית באמת הייבט זיך אויך אן אזוי, בראשי"ת איז אויך די ראשי תיבות י"ש ש'שים ר'בוא א'ותיות ב'תורה, די זעלבע זאך.

דאס איז אחור וקדם צרתני, מקשר צו זיין דעם סוף התורה לתחילתה, לכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל בראשית, דער מענטש איז באמת באשאפן געווארן אחר כל הנבראים, די תורה איז אבער קדמה לעולם, אויב א איד איז עוסק בתורה און ער איז זיך מדבק אין די תורה, וועלט ער איינס מיט די תורה, אז ער איז זיך מדבק אין די תורה הק' און די תורה הקדושה איז דאך קדמה לעולם, במילא אטאמאטיש וועלט דער מענטש אויך קודם, ס'איז טאקע באמת קודם, באמת איז ער באשאפן געווארן די לעצטע, אבער אז ער איז זיך מדבק אין די תורה הק' וועלט ער קודם, קען מען זאגן אתה קדמת לכל מעשה בראשית.

לכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל בראשית, ווען משה רבינו האט געלערנט מיט כלל ישראל די תורה, האבן זיי זיך מדבק געווען אין די תורה הקדושה, בראשי"ת גאנץ כלל ישראל איז געווארן בראשי"ת, זיי זענען געווארן קודם, יעדער איז באשאפן געווארן פאר אלע מעשה בראשית, דאס איז לעיני כל ישראל בראשית.

עס איז א גרויסע שמחה אז מ'איז מסיים און מ'איז מקיים א מצוה פון כתיבת ספר תורה, דער חתם סופר זאגט דאס איז סיי א סיום און סיי א התחלה, ס'איז א סיום אויף די מצוה פון כתיבת ספר תורה, און ס'איז אן התחלה, מ'גייט דאך ליינען אין די תורה, איז עס אן התחלה פון קריאה אין די ספר תורה, ס'איז א סיום און אן התחלה. דאס איז דארף צו וויסן יעדער איד, באלד ווען מ'איז מסיים זאל מען גלייך אנהייבן, מ'דארף צו וויסן אז מ'ענדיגט נישט, א איד ענדיגט נישט, מ'זיצט און מ'איז עוסק בתורה.

מען האט פריער געזאגט מ'איז זיך מדבק אין די תורה הקדושה, ווי אזוי איז מען זיך מדבק אין די תורה הקדושה, אז מ'זיצט און מ'איז עוסק בתורה, מ'לערנט תורה, מיט דעם איז מען זיך מדבק אין די תורה הקדושה.

עס איז א סיום הזמן, אבער מ'קען זאגן אז ס'איז אחרית כראשית, די סיום פונעם הזמן איז געווען מיט א פעסטקייט, מיט אן ערנסטקייט, און ס'איז אזוי ווי אחור וקדם צרתני, דער סיום איז געווען אזוי ווי די התחלת הזמן, דעם גאנצן זמן איז מען געזיצן און עוסק געווען בתורה, און

אפילו אין דעם זמן ווי יעצט וואס איז געווען א חודש מעובר, און נאך פורים וואס איז הדר קבלוה בימי אחשורוש האט מען געלערנט טאקע בעיון, מ׳האט פלייסיג געלערנט, ס׳איז יעצט אויסגעקומען מ׳האט געלערנט די סוגיא פון מצוות צריכות כוונה, די בחורים האבן מיטגעהאלטן, מ׳האט געלערנט בעיון, מ׳האט מפלפל געווען, דער מח און די קאפ איז געלעגן אין תורה, אזוי איז מען זיך מדבק אין די תורה, אז מ׳לערנט תורה, מ׳איז זיך מעמיק אין די תורה, אם בחקותי תלכו, שתהיו עמלים בתורה, דעמאלטס קען מען זיין דבוק אין די תורה הקדושה.

ס׳איז א גרויסע שמחה דא ביי די סיום כתיבת ספר תורה, אין די תורה הקדושה איז דא תורה שבכתב, ס׳איז אבער דא אויך תורה שבעל פה, מ׳האט מסיים געווען די תורה שבכתב, און ס׳איז אבער דא תורה שבעל פה, וואס מ׳איז געזיצן און געלערנט פרק חזקת הבתים, אזא ערנסטע פרק, א לעבעדיגע פרק, ראשונים אחרונים, מ׳האט געזעהן זיך מעמיק צו זיין און הנאה האבן, וויל ס׳האט געלערנט און האט געזעהן צו פארשטיין האט הנאה געהאט, דער פיקודי ה׳ ישרים משמחי לב דאס איז נישט בלויז א מליצה, דאס איז אן אמת, מ׳ווערט בשמחה, דאס איז משמח, עס מאכט פריילך, עס הייבט א מענטש, עס ברענגט אריין שמחת הלב און התרוממות הנפש, ס׳הייבט א מענטש.

ברוך ה׳ די בחורים האבן עוסק געווען בתורה, עס גייט זיין דער סיום הזמן מארגן, מ׳וועט אי״ה אהיים פארן מארגן יעדער איש על מחנהו ואיש על דגלו. דעם שבת וועט שוין זיין ראש חודש ניסן. כ׳וויל בעטן אלע בחורים, סיי די וואס זענען דא אין די ישיבה, און סיי פון די אנדערע סניפי הישיבה, די ישיבה עסק התורה וואס איז אין מאנסי - מ׳האט היינט געדאוונט מיט זיי - און פון די אנדערע סניף אין טשעסטער. ס׳קומט ראש חודש ניסן, נאך פסח וועט אי״ה זיין די יארצייט פון טאטן ז״ל, מ׳זאל לערנען א קליינע מסכת, מסכת הוריות, ס׳האט אינגאנצן צוועלף דפים, און אז מ׳לערנט די ערשטע צוועלף טעג אין חודש ניסן קען מען מסיים זיין, וועט ס׳איז א בכור קען האבן א סיום בכורים, איך בעט אבער אלע בחורים, פון די ישיבה און פון אלע ישיבות, מ׳זאל לערנען, ס׳איז נישט א גרויסע מסכת, ס׳איז א קליינע מסכת, נישט קיין שווערע מסכת, לערנען גמרא מיט רש״י, דער אויבערשטער זאל העלפן מ׳זאל זיצן און לערנען, מ׳פארט אהיים, די קאפ זאל ליגן אין תורה.

ס׳קומט ראש חודש ניסן, נאך פסח וועט אי״ה זיין די יארצייט פון טאטן ז״ל, מ׳זאל לערנען א קליינע מסכת, מסכת הוריות, ס׳האט אינגאנצן צוועלף דפים, און אז מ׳לערנט די ערשטע צוועלף טעג אין חודש ניסן קען מען מסיים זיין, וועט ס׳איז א בכור קען האבן א סיום בכורים, איך בעט אבער אלע בחורים, פון די ישיבה און פון אלע ישיבות, מ׳זאל לערנען, ס׳איז נישט א גרויסע מסכת, ס׳איז א קליינע מסכת, נישט קיין שווערע מסכת, לערנען גמרא מיט רש״י, דער אויבערשטער זאל העלפן מ׳זאל זיצן און לערנען, מ׳פארט אהיים, די קאפ זאל ליגן אין תורה.

דער אויבערשטער זאל העלפן די תוה״ק וועט משפיע זיין פאר אלע וואס זענען דא, אלע בחורים זאלן זוכה זיין, תורה מגינא ומצלי, ס׳זאל אפהיטן פון אלעם שלעכטס, ס׳באשיצט פון אלעם שלעכטס, בגשמיות וברוחניות, ס׳זאל משפיע זיין הן דעם סור מרע און הן דעם ועשה טוב, ס׳זאל משפיע זיין אלע דברים טובים וואס יעדע מענטש דארף צו האבן.

עס איז דא די משפחה וואס זיי האבן אריין געגעבן די ספר תורה לעילוי נשמת פון זייער משפחה מיטגליד, דער אויבערשטער זאל העלפן זיי זאלן נישט וויסן מער פון קיין צער ונס יגון ואנחה, דער אויבערשטער זאל העלפן נאר מיט נחת און שמחה ברכה והצלחה וכל מילי דמיטב תמיד, דער אויבערשטער זאל העלפן פאר די גאנצע שטאט און פאר גאנץ כלל ישראל א חג כשר ושמח מ׳זאל זוכה זיין בניסן נגאלו ובניסן עתידין להיגאל, מ׳זאל זוכה זיין צו די גאולה שלימה במהרה בימינו אמן.

קהל
יטב לב
ד'סאטמאר

נתייסדה ע"י כ"ק אדמו"ר הגה"ק
מהרי"ט צ"ל זצוקללה"ה

בני ברק
תש"ך

בנשיאות
כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק
שליט"א

קול רנה וישועה באהלי צדיקים

מימן טוב ומזל טוב יהא לנו ולכל ישראל אמן

קול צהלה ורינה, שפתותינו תרנה
נברך לאלוקינו, שהשמחה במעונינו, עת הזמיר הגיע בגבולינו

ובהדרת קודש ובאותות כבוד ואהבה, נשגר בזה ברכת מזלא טב"א, אל מול פני הדרת גאון מאורינו ומאליפנו, המסוד מריחוק מקום וקירוב הלב למעננו, שר התורה והיראה, לוחם מלחמת ה' בעוז ובגבורה, משריש בלבות רבבות אלפי ישראל מסוף העולם ועד סופו השיטה הברורה, מלהיב לבבות בני ישראל בדברים אהובים, היורות זיקים ושביבים, חסידא ופרישא, בוצינא קדישא, נהורא נפישא

כבוד קדושת מרן רבינו הגה"ק שליט"א

לרגל שמחת אירוסי נכדתו תחי' למזל טוב

בת בנו הגה"צ רבי **יואל טייטלבוים** שליט"א
רב ביהמ"ד "בית ברוך" בקרית יואל יע"א
עב"ג החתן הרב **ברוך** שליט"א
בן הרה"ג ר' **יואל טייטלבוים** שליט"א
ר"מ בישיבת חכמת התורה
בן כ"ק הגה"צ רבי **שלו' אליעזר טייטלבוים** שליט"א
רב ביהמ"ד 15 עוו. בבארא פארק יע"א

ונשיא כוללינו הק' כולל עצי חיים ד'סאטמאר בני ברק

ומצלאין אנו לחיי מלכא מרנא ורבנא, יוכהו השי"ת לנהל את עדת מי מנה, מתוך נחת והרחבת הדעת, על מי מנוחות ינהלינו ובמעגלי צדק ינחינו, ויזכה לרוות רוב נחת דקדושה מכל יו"ח במהדה גדושה, מתוך בריות גופא ונהורא מעלייא, עדי נזכה במהרה לרגלי מבשר צדק משמיע ישועה, ומלכינו מרן שליט"א בראשינו, במהרה בימינו, אמן.

המברכים בקידה חמש מאות

הנהלת הקהילה

ובכן צדיקים יראו וישמחו
וישרים יעלוזו וחסידים ברינה יגילו